

การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ
ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓
THE MODEL OF PARTICIPATORY MANAGEMENT DEVELOPMENT OF
BUDDHIST SUNDAY SCHOOLS IN SANGHA ADMINISTRATIVE REGION 13

พระมหาสุชาติ ธมฺมกาโม (ปติ)

ดุขฎฐิณิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ
ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

พระมหาสุชาติ ธมฺมกาโม (ปติ)

ดุชนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Model of Participatory Management Development of
Buddhist Sunday Schools in Sangha Administrative Region 13

Phra Maha Suchat Dhāmmakāmo (Piti)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุษฎีนิพนธ์
เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบรูณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุษฎีนิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระเมธาวิเชียร, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ดร.อำนาจ บัวศิริ)

กรรมการ

(รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

กรรมการ

(รศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ)

กรรมการ

(ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร)

คณะกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์

รศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ

ประธานกรรมการ

ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหาสุชาติ ธมฺมกาโม)

ชื่อคุณูปนิพนธ์นี้ : การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

ผู้วิจัย : พระมหาสุชาติ ธมฺมกาโม (ปติ)

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการผู้ควบคุมคุณูปนิพนธ์นี้
: รศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ พธ.บ. (การบริหารการศึกษา), M.Ed.
(Education), Ph.D. (Education)
: ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร ป.ธ. ๙, ศน.บ. (ภาษาอังกฤษ),
พบ.ม. (พัฒนาศักดิ์), ปร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)

วันที่สำเร็จการศึกษา :/...../.....

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๕รูป/คน พร้อมกับการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๓ รูป/คน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๙๐ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพปัจจุบันการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค๑๓ แบ่งการบริหารงานเป็น ๔ ด้านคือ วิชาการ บุคคล งบประมาณและบริหารงานทั่วไป โดยพบว่าการบริหาร งานมีปัญหา ดังนี้ ด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการจัดการ ผู้สอนขาดความรู้ ความชำนาญ ขาดเทคนิควิธีการสอนที่ทันสมัย ด้านการบริหารงบประมาณ ได้รับงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกมาใช้จ่าย ด้านการบริหารบุคคล พระวิทยากร และครูผู้สอนไม่

เพียงพอ ขาดความชำนาญในการสอน ด้านการบริหารงานทั่วไป ในส่วนของอาคารที่ใช้ในการเรียน การสอนส่วนมากจะใช้ศาลาการเปรียญ พระอุโบสถ และห้องเรียนของโรงเรียนภายในวัด งบประมาณสนับสนุนในด้านนี้ยังไม่เพียงพอ ขาดผู้ให้ความร่วมมือสนับสนุนในการดำเนินงานอย่าง จริงจัง

๒. การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พบว่า ต้องทำการพัฒนาบนพื้นฐานการบริหารงาน ๔ ด้าน เช่นกัน คือ วิชาการ บุคคล งบประมาณ และ บริหารงานทั่วไป ภายใต้การมีส่วนร่วม ๔ ด้าน คือ ๑)ร่วมตัดสินใจ ๒)ร่วมปฏิบัติ ๓)ร่วมรับ ประโยชน์ ๔)ร่วมประเมินผล โดยนำหลักพุทธธรรม อปริหานิยธรรม สังคหัตถุ สาราณียธรรม มา ส่งเสริม สนับสนุน การบริหารงานในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารวิชาการ ในหลักอปริหานิยธรรม ควรมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันทุกฝ่ายในการกำหนดหลักสูตร ด้านงบประมาณ ผู้บริหารควร ขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน คิดวางแผนจัดกิจกรรมในการหารายได้ ด้วยการให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเพื่อแบ่งปันของๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่คนในชุมชนตามหลักสังคหัตถุ ด้านการ บริหารงานบุคคล ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาทักษะในการเรียนการสอนของ พระสงฆ์ พระวิทยากร และครูผู้สอนด้วยความสามัคคี เครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีมีน้ำ หนึ่งใจเดียวกันคือสาราณียธรรม ด้านการบริหารงานทั่วไป ปรับปรุงศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัน อาทิตย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ให้เยาวชนและประชาชนศึกษาหาความรู้ หรือมาทำกิจกรรม ต่างๆ ตามความเหมาะสม สนับสนุนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

๓. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขต ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ มีลักษณะ ดังนี้ การบริหาร งาน ๔ ด้าน ด้วยความมีส่วนร่วมของทุก ภาคส่วน ในการคิด การปฏิบัติ การตัดสินใจ รับประโยชน์ และติดตามผลโดย บูรณาการด้วยหลัก พุทธธรรม คือด้านวิชาการ จัดการเรียนการสอนด้วยหลัก ไตรสิกขา ให้เด็กเกิดพัฒนา ๔ ด้าน บริหารงบประมาณ ด้วยความเสียสละ ซื่อสัตย์ และโปร่งใส บริหารงานบุคคลด้วยเมตตาตามโนกรรม การคิดดี การมองกันในแง่ดี เมตตาวัจกรรม การพูดแต่สิ่งที่ดี เมตตากายกรรม การทำความดีต่อกัน และบริหารงานทั่วไป ด้วยกิจกรรมเชิงพุทธ.

Dissertation Title : The Model of Participatory Management Development of Buddhist Sunday schools in Sangha Administrative Region 13

Researcher : Phramaha Suchat Dhāmmakāmo (Piti)

Degree : Doctor of Philosophy (Buddist Educational Administration)

Dissertation Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Dr. Intha Siriwan, B.A. (Education Administration) , M.Ed. (Education) , Ph.D. (Education)

: Dr. Krisda Nantapetch, Pali IX, B.A. (English), M.A. (Social Development), Ph.D. (Public Administration)

Date of Graduation : March 2018

ABSTRACT

The Objectives of this research were (1) To analyze the current conditions and issues the management Buddhist Sunday schools in Sangha administrative Region 13. (2) To development Of management participation in the Buddhist Sunday schools in Sangha administrative Region 13. (3) To present the participation management model of the Buddhist Sunday schools in Sangha administrative Region 13.

Methodology was mixed research methods between the qualitative and quantitative researches. The quantitative research collected data from documents and 15 key informants by in-depth-interview and from 13 experts participating in focus group discussion and analyzed data by descriptive interpretation. The quantitative research collected data from 390. Samples with questionnaires and analyzed data using descriptive and inferential statistics ; frequency, percentile, mean and standard deviation.

The findings were as follow.

1. The current conditions and issues the management Buddhist Sunday schools in Sangha administrative Region 13 were this ; personnel ; the management of the lack of Knowledge and understanding of the principles of managing the teaching of the lack of Knowledge and expertise. Lack of Technical teaching methods that modern and well lack of equipment and the media of the teaching of modern and appropriate for the current generation. the budget problems ; budget support is not enough to get the support budget from the outside to spend. equipment ; the Speaker and the instructor lack the expertise in the teaching of Creativity. Lack of enthusiasm in the seek out the Knowledge to self-development we should. management ; In the section of the building that is used in the teaching of the sermon hall in a monastery of the church and the classroom of the school within the measurement. A support budget to development in this area is not enough. Lack of support, seriously.

2. The management participation in the Buddhist Sunday schools in Sangha administrative Region 13 were this ; Personnel ; There should be a meeting to discuss together all parties in the Set Course Goals and the missionary Buddhism have to promote the teacher local wisdom to teach youths and people the learner is the system and continuously. The budget problems ; Leaders should request your cooperation from every part of the planning activities in the development of genuineness parents to participate in the relationship and coordinate the request assistance from the people in the locality or organizational unit. Equipment ; Should have the trainees to more knowledge to develop skills in the teaching of the monks the speaker and the instructor, request your cooperation teachers from the schools that are nearby in the knowledge of the students do not understand from school on regular basis. Management ; Improve Education Center of Buddhist Sunday as a source to learn the complete, youths and people studying or to do activities as

appropriate to support the activities on Buddhism, such as the day to Makha Bucha Day Visakha Puja day Asarnha Puja to merge the candle to camp integrity, etc.

3. To present the participation management model of the Buddhist Sunday schools in Sangha administrative Region 13 included ; Personnel ; Leaders should have a meeting to discuss together all the parties are the leaders of the Committee of the teachers to teach the teachers and community leaders to promote a teaching by the knowledge of, the children and the young people can apply the dhamma from taught to follow in daily life. The budget problems ; Leaders should provide an assessment of the performance of the study once a year leaders should have a relationship, and ask for help from the people in the locality or agency to request the budget support to use in the activities of the education center of Buddhist Sunday. Equipment ; The Trainees to more knowledge, academics to develop skills in the teaching of the Buddhist monks of the speaker and the teachers to have the performance to the expertise in the teaching of Science as a new plan. Management ; The location and facilities should be updated to a source to learn the moral of the community, youths and people to prepare for the development and children and join the activities with the following school.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเรียบร้อย ก็ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณาจารย์คณะกรรมการที่ปรึกษาทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาเมตตาช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้เนื้อหาของการวิจัยมีความถูกต้อง ชัดเจน และสมบูรณ์ยิ่งขึ้นนับตั้งแต่ผู้ศึกษาได้เริ่มทำงานวิจัยด้วยความตั้งใจเต็มใจปรารถนาดีตลอดมา

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้เพราะได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อินดา ศิริวรรณ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ จึงขอเจริญพรขอบคุณ ที่ช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธี และตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระราชสิทธิวิมล เจ้าอาวาสวัดใหญ่อินทาราม ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดชลบุรี ที่ให้โอกาสและส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษา กราบขอบพระคุณพระสังฆาธิการ พระภิกษุสงฆ์ ในพื้นที่ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ ที่ได้อนุเคราะห์ให้ข้อมูลในการสอบถามและการสัมภาษณ์ ในการทำวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน ขอขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป คณาจารย์คณะครุศาสตร์ทุกท่าน เจ้าหน้าที่ทุกคน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการ ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ และเป็นกำลังใจให้การสนับสนุนแก่ผู้วิจัยตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอน้อมบูชาเป็นกตัญญู กตเวทิตาบูชา พระคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ และญาติสนิทมิตรสหาย ผู้ที่เป็นกำลังใจสนับสนุนในทุกๆ เรื่อง รวมทั้งบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ผู้มีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา รวมทั้งญาติโยมผู้ที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้ทั้งหมดทุกท่าน ที่มีส่วนในการสร้างพื้นฐานทางด้านการศึกษาให้แก่ผู้ศึกษามาตั้งแต่ต้นจนถึงบัดนี้ ทำให้งานวิจัยประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดี

พระมหาสุชาติ ธมมกาโม (ปิติ)

มกราคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฏ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๖
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ	๙
บทที่ ๒ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๑๐
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา	๒๒
๒.๓ ประวัติศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	๔๕
๒.๔ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓	๗๗
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘๑
๒.๖ กรอบแนวคิดของการวิจัย	๙๒
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๙๔
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๙๔
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก	๙๕
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๗
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๐๐

เรื่อง	หน้า
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	๑๐๑
๓.๖ ขั้นตอนในการวิจัย	๑๐๒
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๔
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็น เรื่องสภาพการ บริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ ภาค ๑๓	๑๐๕
๔.๒ สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขต ปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ตามความคิดเห็นของ พระภิกษุและคฤหัสถ์ ที่ เกี่ยวข้องกับศูนย์ฯ	๑๐๖
๔.๓ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	๑๑๔
๔.๔ นำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ (ฉบับร่าง)	๑๒๕
๔.๕ สรุปผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)	๑๒๘
๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๓๑
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๓๓
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๓๓
๕.๒ อภิปรายผล	๑๓๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๔๔
บรรณานุกรม	๑๔๖
ภาคผนวก	๑๕๓
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือวิจัย	๑๕๕
ภาคผนวก ข ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	๑๖๐
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง แบบสอบถาม (Try Out)	๑๖๓
ภาคผนวก ง ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)	๑๖๕

เรื่อง

หน้า

ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๖๘
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ	๑๘๙
ภาคผนวก ช แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๒๐๕
ภาคผนวก ฌ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๒๑๓
ภาคผนวก ญ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย (สนทนากลุ่ม)	๒๑๖

ประวัติผู้วิจัย

๒๒๓

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑.๑ จำนวนประชากรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๓	๖
๓.๑ จำนวนประชากรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ ภาค ๑๓	๙๕
๓.๒ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓	๙๖
๓.๓ สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	๑๐๓
๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๑๐๕
๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของ พระภิกษุและคฤหัสถ์ ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ โดยภาพรวม	๑๐๗
๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของ พระภิกษุและคฤหัสถ์ ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ด้านวิชาการ	๑๐๗
๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของ พระภิกษุและคฤหัสถ์ ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ด้าน งบประมาณ	๑๐๙
๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของ พระภิกษุและคฤหัสถ์ ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ด้านบุคลากร	๑๑๐
๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของ พระภิกษุและคฤหัสถ์ ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ด้านบริหาร ทั่วไป	๑๑๑

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ แนวคิดสัมพันธ์การมีส่วนร่วม ของ Cohen and Uphoff	๑๖
๒.๒ ขั้นตอนการจดทะเบียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในกรุงเทพมหานคร	๖๑
๒.๓ ขั้นตอนการจดทะเบียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในส่วนภูมิภาค	๖๑
๒.๔ แผนผังการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	๖๒
๒.๕ ภาพรวมของการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	๖๒
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๙๑
๔.๑ กรอบแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	๑๒๔
๔.๒ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	๑๒๗
๔.๓ องค์ความรู้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	๑๒๙

คำอธิบายสัญลักษณ์ และคำย่อ

๑. คำย่อภาษาไทย

คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อ้างอิงจากพระไตรปิฎก ภาษาบาลีและพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิงใช้ระบบระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังคำย่อคัมภีร์ ดังตัวอย่างเช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๗๖/๙๗. ที.ปา (ไทย) ๑๑.๓๕๓/๓๗๔. หมายถึง ทีฆนิกาย สीलขณธวคคปาลี ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๓๕๓ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐ และทีฆนิกาย ปาฏิวรรค ภาษาไทย เล่ม ๑๑ ข้อ ๓๕๓ หน้า ๓๗๔ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

พระสูตรตันตปิฎก

ที.ปา.	(ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิวรรค	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตุตทก.	(ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สัตตกนิบาต	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนและเป็นพื้นฐานสำคัญของสังคมในระบอบประชาธิปไตย เป็นสิทธิเสรีภาพของบุคคลในสังคมที่ควรจะได้รับโอกาสเพื่อพัฒนาศักยภาพของคน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวดที่ ๑ มาตราที่ ๘ ระบุว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง^๑ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยมีการศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพของคนให้มีความสามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้อย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข^๒ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นองค์กรเผยแผ่ทางพระพุทธ ศาสนาองค์กรหนึ่งที่พระสงฆ์จัดตั้งขึ้นเป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์ นอกกระบบโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งอบรมสั่งสอนเยาวชนให้มีความประพฤติดีงาม มีจิตสำนึกที่ดีมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นแหล่งให้ความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา สามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้เป็นแนวทางการประพฤติในชีวิตประจำวันได้^๓

^๑คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๔๒ เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๕).

^๒ระบบฐานข้อมูลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กรมการศาสนา, ประวัติความเป็นมา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.dra@m-culture.go.th/dra_learn/main.php?filename=about_us [๑๑ มกราคม ๒๕๖๐].

^๓กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ธรรมคู่มือการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ปีงบประมาณ ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑).

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เริ่มจัดตั้งขึ้นครั้งแรกในประเทศศรีลังกานั้น ได้ขยายไปยังประเทศอื่น ๆ ที่มีพระภิกษุชาวลังกาไปจัดตั้ง สำหรับในประเทศไทยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เริ่มกำเนิดขึ้นเมื่อประมาณปีพ.ศ. ๒๔๙๖-๒๕๐๐ โดยพระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถร) สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง (สมัยพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔) อธิบดีสงฆ์ (เจ้าอาวาส) วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ องค์กรุติยสถานายกมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งมีสมณศักดิ์สุดท้ายเป็นที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ ได้เดินทางไปดูกิจการพระพุทธศาสนาที่ประเทศพม่าและศรีลังกา เห็นพระสงฆ์ในประเทศพม่าและศรีลังกาจัดระเบียบการสอนศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนได้ผลดีมาก และจัดการสอนเฉพาะวันอาทิตย์^๕ เมื่อท่านเดินทางกลับมาประเทศไทยจึงได้ปรารภถึงการสอนศีลธรรมของคณะสงฆ์ในประเทศพม่าและศรีลังกาแก่พระเจ้าหน้าที่บริหารและพระนิสิตของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมีดำริว่า “โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สมควรจะต้องให้มี ขึ้นในประเทศไทยบ้าง เพราะเด็กและเยาวชนมีความสนใจในพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้เป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อไป และยังเป็นส่งเสริมในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอีกประการหนึ่ง อีกทั้งเป็นการให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนได้ศึกษาและรู้จักหลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้ถูกต้องตามสมควรแก่วัยของตน” ประกอบกับในสมัยนั้น พระเจ้าหน้าที่และพระนิสิตของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้นำบุตรหลานของข้าราชการ พ่อค้า และประชาชนทั่วไปที่สนใจมาฟังบรรยายธรรม ฟังสมาธิในวันอาทิตย์ ซึ่งพากันวิ่งเล่นบริเวณลานอโศกวัดมหาธาตุฯ มาเล่านิทานและสอนธรรมะ นอกจากนั้นทางโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้อาราธนาพระสงฆ์ดังกล่าวไปสอนธรรมะ อบรมศีลธรรมแก่นักเรียนและนักศึกษาอีกด้วย ดังนั้น พระเจ้าหน้าที่และพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงดำเนินการขอเสนออนุมัติ ต่อทางสภามหาวิทยาลัยเพื่อเปิดสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น และได้รับอนุมัติให้เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ จึงนับได้ว่าเป็นโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกในประเทศไทย หลังจากนั้นก็ได้ได้รับความนิยมมีการจัดตั้งขยายไปยังวัดต่างๆ ทั่วประเทศ^๕

“ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” ได้เกิดขึ้นในประเทศไทย เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๐๑ โดยก่อตั้งครั้งแรกที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วัดมหาธาตุฯ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร โดยนำแบบอย่างการศึกษาพุทธศาสนาที่ประเทศศรีลังกาที่จัดการ

^๕ระบบฐานข้อมูลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กรมการศาสนา, ประวัติความเป็นมา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.dra@m-culture.go.th/dra_learn/main.php?filename=about_us [๑๑ มกราคม ๒๕๖๐]

เรียนการสอนแก่เด็กและเยาวชนในวันอาทิตย์มาเป็นแนวทางการศึกษาพระพุทธศาสนา ของเด็กและเยาวชนไทยเราและก็ได้แพร่หลายขยายสาขาออกไปทั่วประเทศ โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ที่เกิดขึ้นในประเทศศรีลังกา และประเทศไทยนั้น มีปรรณเหตุที่แตกต่างกันของที่มา แต่มีความมุ่งหมายในแนวทางเดียวกัน คือ ต้องการให้เด็กและเยาวชนได้มีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาเรียนรู้หลักธรรมคำสอนแล้วนำไปประพฤติปฏิบัติ เมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีจริยธรรมและคุณธรรมเป็นแบบอย่างในสังคม

ประเทศไทยที่ได้มีการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ขึ้น ก็โดยปรรณถึงเด็กและเยาวชนของชาติที่ในวันจะออกห่างจากพระพุทธศาสนามากขึ้นทุกที เพราะโรงเรียนที่เคยมีอยู่ในวัดต่างๆ ก็ไปมีอยู่นอกวัด ทำให้เด็กออกห่างวัด การศึกษาแผนใหม่แม้ไม่ขัดแย้งกับคำสอน ในพระพุทธศาสนา แต่ก็จะไม่เกื้อกูลต่อพระศาสนา ถ้าครูผู้สอนไม่รู้จักนำธรรมะในพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ให้สอดคล้องกับวิชาการสมัยใหม่ อีกทั้งสังคมเมืองก็ใหญ่ขึ้น มีสิ่งล่อสิ่งเร้าที่ทำให้เด็กและเยาวชนหันเหไปในทางผิดได้เสมอ และก็มีตัวอย่างที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชนให้ เป็นข่าวปรากฏตามสื่อมวลชนอยู่ไม่น้อย เราทำอย่างไรที่จะให้เด็กและเยาวชนได้รู้ถึงคำสอนในพระพุทธศาสนา แล้วนำไป ประพฤติปฏิบัติ เป็นภูมิคุ้มกันให้พวกเขาห่างพ้นจากห้วงเหวของความไม่ดีไม่งามต่างๆ ไปได้จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ขึ้น^๖

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ เป็นแหล่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของชุมชน ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กเยาวชน และประชาชนได้เข้ามาศึกษาพระพุทธศาสนา ซึ่งนับว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ ศีลธรรม ศึกษาอบรมบ่มนิสัย และสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาแต่แรกเริ่ม นับเป็นวิธีการในรูปแบบประเพณีไทยอย่างหนึ่ง ที่ได้รับการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ดำรงมั่นคงอยู่ได้ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ของไทยเราตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไม่ได้สอนเฉพาะเรื่องพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ได้จัดให้มีการเรียนการสอนวิชาการต่างๆ เข้ามาเสริมด้วย เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ดนตรี นาฏศิลป์ และวัฒนธรรมไทย เป็นต้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่มีใจรักในวิชาการเหล่านี้ได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ และเกื้อกูลกับวิชาที่เด็กเรียนในโรงเรียนประจำ

^๖ ธรรมจรัญ, ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์อีกหนึ่งความหวังของเด็กไทย, ธรรมลีลา, ฉบับที่ ๘๖,

ปัจจุบันศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทั่วประเทศ มีศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จำนวน ๓,๘๓๐ ศูนย์^๗ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้ยึดเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ตนได้ศึกษาอบรม ไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ได้ประสบผลสำเร็จเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศทุกวงการ นับว่าศูนย์ศึกษาฯ เป็นสถาบันที่ให้การศึกษอบรมมนัสยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนาจิตใจของเยาวชนได้ผลเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง^๘

การจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในระยะที่ผ่านมา พบว่า ด้านวิชาการ มีการประชุมปรึกษาร่วมกันคิดตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์น้อยมาก ด้านงบประมาณ ไม่ได้รับความร่วมมือในการคิดวางแผนในการจัดหาทุนการศึกษาอุปกรณ์การศึกษา และสิ่งจำเป็นอื่นๆ ด้านบุคคลากร ไม่มีการวางแผนการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพของบุคคลากร การบริหารทั่วไปไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการคิดวางแผนกำหนดนโยบายงานบริหารทั่วไป เช่นอาคารสถานที่ เป็นต้น โดยขาดความร่วมมือระหว่างศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับชุมชน จากกลุ่มผู้มีส่วนร่วม คือ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ องค์กรในท้องถิ่น จึงไม่สามารถให้เด็กและเยาวชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงเห็นความสำคัญในการมาเรียนที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังขาดความร่วมมือ ร่วมใจ จากกลุ่มผู้มีส่วนร่วมต่างๆ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านวิชาการ ด้านบุคคลากร ด้านงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป ดังผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา” พบว่าการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยกระบวนการการมีส่วนร่วม ๔ ขั้นตอน คือ ๑) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๒) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ๓) ด้านการมีส่วนร่วมในรับผลประโยชน์ ๔) ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล

ในส่วนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ก็พบปัญหาโดยรวมก็คือ ขาดการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการประชุมเพื่อกำหนดเป้าหมายของการเรียนการ

^๗กรมศาสนา, ข้อมูลสถิติจากเอกสารโครงการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อเฉลิมฉลองพุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า, (งบประมาณปี ๒๕๕๕).

^๘กรมการศาสนา, ระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๐).

สอน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อหารายได้และร่วมเป็นกรรมการหารายได้ไม่ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนงบประมาณจึงเพียงพอต่อการบริหาร ผู้ปกครองไม่เห็นประโยชน์ของการมาเรียนที่ศูนย์ฯจึงไม่ส่งลูกหลานมาเรียน ผู้นำชุมชนไม่ให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนของศูนย์

จากความสำคัญในเบื้องต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ เพื่อเป็นแนวทางในการวางกรอบการบริหารรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ โดยคำนึงถึงโอกาสในการเผยแพร่พุทธศาสนาและสร้างศาสนทายาทที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓

๑.๒.๒ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ เหมาะสมระดับใด

๑.๓.๒ พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ ทำได้อย่างไร

๑.๓.๓ รูปแบบการมีส่วนร่วมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ศักยภาพปัจจุบันและปัญหาของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ รวมถึงการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัย ประกอบด้วยด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการมีส่วนร่วม ใน ๔ ด้าน ๑) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๒) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ๓) ด้านการมีส่วนร่วมในรับผลประโยชน์ ๔) ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร / ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้มีส่วนร่วมการบริหาร ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ การเก็บข้อมูลโดยวิธีใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) การสัมภาษณ์ (Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ตารางที่ ๑.๑ จำนวนประชากรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓

ลำดับ	จังหวัด	ครู รูปคน/	ผู้ปกครอง	รวม
๑	ชลบุรี	๘๒	๒๖๙๐,	๒๗๗๒,
๒	ระยอง	๑๕๘	๗๖๒๘,	๗๗๘๖,
๓	จันทบุรี	๑๓๖	๔๘๑๕,	๔๙๕๑,
๔	ตราด	๑๙	๔๙๒	๕๑๑
รวม		๓๙๕	๑๕๖๒๕,	๑๖๐๒๐,

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

ทำการศึกษาในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ จำนวน ๔ จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ทำการศึกษาตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๖๐ ถึงเดือนมีนาคม ๒๕๖๑

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น หรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ถ้าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดีก็ไม่เรียกว่าการพัฒนา

รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่เป็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญของเรื่องที่ศึกษาอย่างเป็นระบบ มีลักษณะเป็นตัวแทนของความเป็นจริง เปลี่ยนความสลับซับซ้อนให้มีความเข้าใจง่ายขึ้นและสะท้อนลักษณะบางส่วนออกมาให้เป็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเชื่อมโยงมีความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันโดยใช้เหตุผลและสมมติฐานมาประกอบ อาจเป็นได้ทั้งรูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่ป็นรูปธรรมและรูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่ป็นนามธรรม

การบริหาร คือ กระบวนการวางแผน ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร หรืออีกความหมายหนึ่ง คือ กระบวนการทำงานเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่เป็นผลสำเร็จด้วยการใช้บุคคล และทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุซึ่งเป้าหมายของความต้องการ

การมีส่วนร่วม ความหมาย การมีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประกอบไปด้วย ครู นักเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและชุมชน ทรัพยากรในการบริหารที่เป็นส่วนของบุคคลในแต่ละระดับการปฏิบัติมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป อย่างเต็มความสามารถ

การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมนั้นๆ จะอยู่ในขั้นตอนใดๆ ก็ตาม โดยขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หมายถึง สถานที่หรือหน่วยงานที่วัด มูลนิธิ สมาคมสถานศึกษาหรือหน่วยงานของรัฐ ที่ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งดำเนินการเผยแผ่ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา ให้การศึกษาอบรม ปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน มีชื่อย่อว่า“ศพอ” ที่ได้ดำเนินการ ตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ด้านงานวิชาการ หมายถึง มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการ มีการจัดการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา มีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความรู้

ต้องการท้องถิ่น มีจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา นักเรียนมีระเบียบวินัย มีน้ำใจเสียสละ มีมารยาท ตรงต่อเวลา และสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

การบริหารงบประมาณ หมายถึง การบริหารงบประมาณที่ได้จากกรมการศาสนา ที่ได้รับจากการบริจาคจากชุมชน ที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การบริหารงานบุคคล หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลืองานเกี่ยวกับการวางแผนและการดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับบุคคล เป็นคณะกรรมการบริหารในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ ให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุด

การบริหารทั่วไป หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลืองานเกี่ยวกับ ระบบการบริหารภายในศูนย์ ให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจ ของบุคลากรอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายในศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการจัดการเรียนการสอนให้สำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนและความต้องการของชุมชนที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานและช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาศูนย์ โดยมีส่วนร่วมทำงานร่วมกับผู้บริหารและคณะครู ช่วยเหลือสนับสนุนการปฏิบัติงานพัฒนาด้านอาคารสถานที่ เข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่ทางศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดขึ้น เช่น สวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้าเรียน รับศีล นั่งสมาธิ ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ร่วมเดินทางไปทัศนศึกษาหาความรู้นอกสถานที่ ร่วมกิจวันปิดภาคเรียน เป็นต้น

การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ หมายถึง ชุมชนรับประโยชน์จากการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผลประโยชน์ทางด้านสังคมทำให้ชุมชนลดปัญหาสังคม เช่น อบายมุข ผลประโยชน์ส่วนบุคคลทำให้นักเรียนและผู้ปกครองมีความรู้เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมตรวจสอบและติดตามผลการเรียนของนักเรียน และกิจกรรมต่างๆ ว่าเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่ การมีส่วนร่วมของประชาชนนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศูนย์เป็นอย่างมาก

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑ ได้ข้อมูลสภาพการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓

๑.๖.๒ ได้แนวทางพัฒนารูปแบบศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓

๑.๖.๓ ได้พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับรูปแบบรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม จากเอกสาร ตำรา วารสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา ในประเด็นดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

๒.๓ ประวัติศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๒.๔ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๑.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

จากการทบทวนเอกสารปรากฏว่า มีนักวิชาการและผู้วิจัยได้อธิบายความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้หลายท่านดังนี้

การมีส่วนร่วม (Participation) คือ เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความ ต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่ม โครงการเพื่อการปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดที่ทาโดยกลุ่ม หรือ ในนามกลุ่มนั้นกระทำ ผ่านองค์กร (Organization) ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

Cohen, J. M. & Uphoff กล่าวถึง การมีส่วนร่วมโดยทั่วไปในขั้นตอนการตัดสินใจไม่ได้ หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจได้เพียงอย่างเดียว ยังใช้ตัดสินใจควบคู่ไปกับขั้นตอนการปฏิบัติการ ด้วยการตัดสินใจยังเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์ และการประเมินผลในกิจกรรม การพัฒนาด้วย จะเห็นว่าการตัดสินใจนั้นเกี่ยวข้องเกือบโดยตรงกับการปฏิบัติ แต่ก็เกี่ยวข้อง กับผลประโยชน์และการประเมินผลด้วย โดยที่ผลประโยชน์นั้นเป็นผลมาจากขั้นตอนการตัดสินใจแล้ว

ทั้งสิ้น นอกจากนี้ก็ยังมีผลสะท้อนกลับจากการประเมินผล และการปฏิบัติการกลับไปสู่การตัดสินใจอีกด้วย โดยมีแนวความคิดว่าการมีส่วนร่วมมี ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบไปด้วย การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านต่างๆ ประกอบไปด้วย ผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินงานทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

ทุกขั้นตอนมีความสัมพันธ์ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมที่ขั้นตอนการตัดสินใจเป็นประการสำคัญ ซึ่งในแนวทางการมีส่วนร่วมนั้นมุ่งให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ที่มีบทบาทในทุกๆ เรื่อง ไม่ใช่ที่กำหนดให้ประชาชนปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่คิด^๑

ท่านอง ภูเกิตพิมพ์ กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อและความยึดมั่นของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย โดยการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา เพราะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุปสรรคมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา^๒

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้ความหมายเรื่องการมีส่วนร่วมคือการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ได้เสียสละทรัพยากรส่วนตน เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน เงินทุน วัสดุเข้าไปมีบทบาทในขั้นตอนต่างๆ ของกิจกรรมด้านการจัดการควบคุม การใช้งานและการกระจายอำนาจทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมชุมชน^๓

^๑Cohen, J.M. & Uphoff, N.T., Participation's place in rural development : Seeking Clarity Through specificity world development, (New York : Cornell University, 1980), p. 6.

^๒ท่านอง ภูเกิตพิมพ์, แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาชุมชน, ๒๕๕๑, (ออนไลน์), แหล่งที่มา : <http://gotoknow.org/mathu/334443>, ๑๒ มกราคม ๒๕๕๓.

^๓พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาคณะสงฆ์”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒.

วันชัย โกลละสุด กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกัน เพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมนั้น ๆ จะอยู่ในขั้นตอนใด ๆ ก็ตาม โดยขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์^๕

สมยศ นาวิการ ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าหมายถึง กระบวนการของการให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ปัญหาของการบริหารที่สำคัญ อยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ที่ถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารให้เข้ากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ประการสุดท้ายต้องการให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กรไม่ใช่เพียงแค่สัมผัสปัญหาหรือความห่วงใย^๕

ทองใบ สุดขารี ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นวิธีการที่ผู้นำสามารถนำมาปรับใช้ในการจูงใจและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากร เป็นกลยุทธ์ที่จะช่วยให้มีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น มีลักษณะเป็นกระบวนการที่จะทำให้พนักงานมีสิทธิมีเสียงในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงานของตน บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจอาจมีความผูกพันในการทำงานยิ่งกว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นการเข้าไปมีส่วนร่วมจะทำให้บุคลากรเกิดทัศนคติต่อการบริหารงานขององค์กรดีขึ้น ส่งผลให้บุคคลเกิดความพอใจในการทำงานและมีแรงใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จในชีวิตการทำงาน ตลอดจนทำให้เขาได้รับการยอมรับ (Recognition) มีความรับผิดชอบ (Responsibility) และเกิดความนับถือตนเองมากขึ้น (Self-esteem) นอกจากนี้ ยังพบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรส่งผลให้เขามีความชัดเจนในความคาดหวังมากยิ่งขึ้นกล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะทำให้บุคลากรเกิดความเข้าใจการทำงาน และการบริหารงานในองค์กรได้ดียิ่งขึ้นอีก ทั้งจะเชื่อมโยงไปสู่ความเข้าใจในการทำงานกับระบบรางวัลได้ดีขึ้น^๖

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศ์ ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วย

^๕วันชัย โกลละสุด, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, (กรุงเทพมหานคร: กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๔๙), หน้า ๒๓.

^๕สมยศ นาวิการ, “การบริหารแบบมีส่วนร่วม”, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

^๖ทองใบ สุดขารี อ้างใน โกวิทย์ พวงงาม, คู่มือ มิติใหม่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น : ผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๗), หน้า ๒๑.

เล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้นเป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและ การเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ต้นจนสุดท้ายของโครงการ^๗

แก้ว นิมะเริง กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนในชนบทได้เข้าร่วมกิจกรรม การพัฒนาและกิจกรรมส่วนร่วมของชุมชน เช่น การมีส่วนร่วมในการคิด เสนอแนะ แก้ไขปัญหาการดำเนินงานตามกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือ เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการพัฒนาและร่วมปฏิบัติ โดยการบริจาคเงิน สิ่งของ วัสดุ การสละแรงงานเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน และร่วมติดตามผลการพัฒนาบำรุงรักษา สาธารณประโยชน์ต่างๆ ในเขตหมู่บ้าน^๘

พรชัย รัชมีแพทย์ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีความหมาย ๒ อย่าง คือ

๑. ความหมายอย่างกว้าง การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนในการกำหนดนโยบายของประเทศและการบริหารประเทศ โดยผ่านกระบวนการทางการเมือง เช่น การเป็นผู้บริหารพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเป็นรัฐมนตรี การเป็นคณะรัฐมนตรี เป็นต้น รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นและการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วย

๒. ความหมายอย่างแคบ การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปช่วยสนับสนุนงานซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยการกระทำการภายในกรอบของกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ^๙

ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมลักษณะของการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผลเป็นกระบวนการที่กลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกคิดแก้ปัญหาความต้องการบางคน โดยการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด^{๑๐}

พงษ์ธร ธัญญสิริ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน

^๗นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, “การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง”, (กรุงเทพมหานคร : ๕๔๘ Print, ๒๕๔๖), หน้า ๔.

^๘แก้ว นิมะเริง, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรสตรีในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดลพบุรี,” (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐.

^๙พรชัย รัชมีแพทย์, “หลักกฎหมายการปกครองท้องถิ่นไทย”, (นนทบุรี : มหาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๑), หน้า ๒๒๕ - ๒๒๖.

^{๑๐}ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคนอื่นๆ, การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๘

๑. กระบวนการซึ่งมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่างๆ ของกิจกรรมของส่วนรวม

๒. มวลชนที่เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของตนต่อกิจกรรมนั้นๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการเกี่ยวข้องของกิจกรรมต่างๆ ของมวลชน ในกิจกรรมต่างๆ จะมี ๒ ด้าน คือ

๑) ด้านความคิดหรือกำหนดนโยบาย ซึ่งแบ่งได้ ๓ ระดับคือ

(๑) มวลชนเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร ขอบคิดเห็น (Information input)

(๒) มวลชนมีส่วนแบ่งในอำนาจตัดสินใจ (share Decision Making)

(๓) มวลชนเป็นผู้กำหนดนโยบาย (Policy Formulation)

๒) ด้านทำหรือด้านดำเนินนโยบาย ซึ่งแบ่งได้ ๓ ระดับ คือ

(๑) ร่วมกำหนดเป้าหมายแผนงาน (Participation on Formulating objective and Plan)

(๒) ร่วมดำเนินการในกระบวนการจัดการ (Participate on Management Resources)

(๓) ร่วมสนับสนุนช่วยทรัพยากรการบริหาร (Supporting on Management Resources)^{๑๑}

จากความหมายของการมีส่วนร่วมข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมจัดทำแผนร่วมศึกษาหาสาเหตุและร่วมช่วยกันแก้ปัญหา ร่วมศึกษาความต้องการของชุมชน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมินผล เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

๒.๑.๒ หลักการสร้างการมีส่วนร่วม

หลักการสร้างการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคการชนนั้น International Association for Public Participation ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

๑. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคการชนจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่างๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์

^{๑๑}พงษ์ธร ธีญญสิริ. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในงานยุติธรรมชุมชน”, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงยุติธรรม), ๒๕๔๘, หน้า ๓๗

การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่างๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

๒. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่างๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

๓. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ เป็นต้น

๔. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

๕. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่างๆ โครงการกองทุนหมู่บ้าน ที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด การทำโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดจากความต้องการของประชาชน เป็นต้น^{๑๒}

๒.๑.๓ องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

สวอนสเบิร์ก แบ่งองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมดังนี้

๑. การไว้วางใจกัน (Trust) ซึ่งเป็นปรัชญาพื้นฐานของการมีส่วนร่วม
๒. ความยึดมั่นผูกพัน (Commitment)
๓. การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals and objectives)
๔. ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy)^{๑๓}

^{๑๒}จิตจำนง กิติ์กิตติ, การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนาหลักสูตร, ๒๕๓๒).

^{๑๓}Swansburg, R. M. anagement and leadership for nurse managers. Boston: Jones and Bartlett. 1996 : 391 – 394

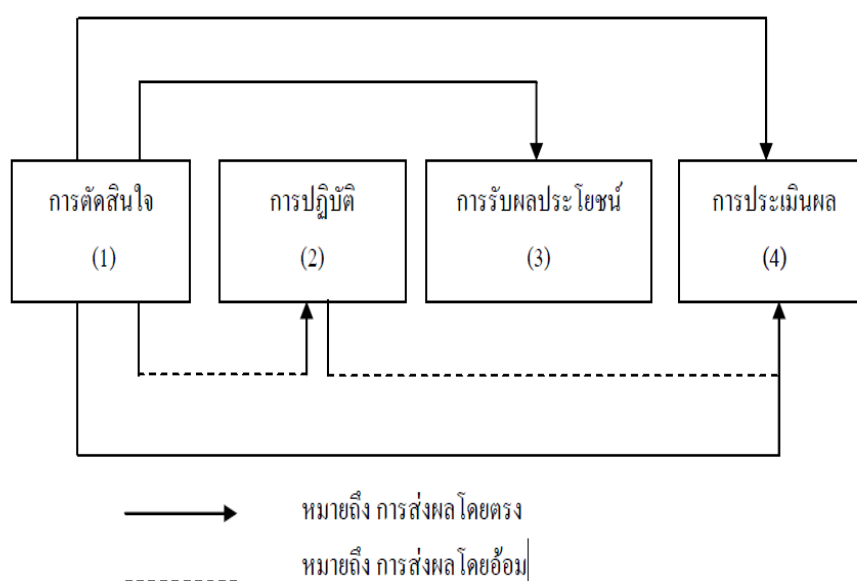
ดวงแก้ว กอแก้ว กล่าวว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

๑. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วยการที่ผู้บังคับบัญชาได้ขอความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร มีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของงาน
๒. การกระจายอำนาจในการบริหาร ได้แก่ การใช้คณะกรรมการและกลุ่มงานเฉพาะกิจในการปฏิบัติงาน การให้อิสระกับพนักงานในการดำเนินงานที่รับผิดชอบ
๓. การให้อำนาจในการตัดสินใจ ได้แก่ การให้พนักงานมีสิทธิในการตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบโดยไม่ต้องปรึกษาผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารระดับสูงให้การสนับสนุนผู้บริหารทุกคนในการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม
๔. การไว้วางใจซึ่งกันและกันในองค์กร ได้แก่ การมอบหมายงานให้ตรงตามความรู้ความสามารถและมีการมอบหมายให้พนักงานได้ปฏิบัติงานใหม่ๆ^{๑๔}

๒.๑.๔ แนวคิดการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff กล่าวว่าถึงการมีส่วนร่วมโดยทั่วไปในขั้นตอนการตัดสินใจไม่ได้หมายความว่าจะเป็นการตัดสินใจได้เพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการปฏิบัติการด้วยการตัดสินใจยังเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องของผลประโยชน์ และการประเมินผลในกิจกรรมการพัฒนาด้วยจะเห็นว่าการตัดสินใจนั้นเกี่ยวข้องเกือบโดยตรงกับการปฏิบัติ และเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และการประเมินผลด้วย โดยที่ผลประโยชน์นั้นเป็นผลมาจากขั้นตอนการตัดสินใจแล้วทั้งสิ้นนอกจากนี้ก็จะมีผลสะท้อนกลับจากการประเมินผล และการปฏิบัติการกลับไปสู่การตัดสินใจอีกด้วยดังภาพต่อไปนี้

^{๑๔} ดวงแก้ว กอแก้ว, ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมความพึงพอใจในการปฏิบัติงานความผูกพันในองค์กรและเจตคติต่อองค์กร, (๒๕๔๓), หน้า ๑๗.

ภาพที่ ๒.๑ แนวคิดสัมพันธ์การมีส่วนร่วม ของ Cohen and Uphoff

จากภาพที่ ๑ นี้จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมมี ๔ ขั้นตอน คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทุกขั้นตอนมีความสัมพันธ์ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมที่ขั้นตอนการตัดสินใจเป็นประการสำคัญ ซึ่งในแนวทางการมีส่วนร่วมนี้มุ่งให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหาเป็นผู้ที่มีบทบาทในทุกๆ เรื่องไม่ใช่ที่กำหนดให้ประชาชนปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่จะคิด ซึ่งแนวความคิดนี้มีกรอบพื้นฐานและวิเคราะห์การมีส่วนร่วม

สรุปได้ว่า ตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff ในเรื่องของการมีส่วนร่วมนั้นคือการที่ประชาชนมีส่วนในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ตั้งแต่การร่วมในการตัดสินใจการร่วมในการปฏิบัติ การร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการ และการร่วมประเมินผลโครงการปัจจัยทั้ง ๔ ประการนี้เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม^{๑๕}

เบญจา แสงมะลิ ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมการติดต่อประสานงาน ระหว่างครูกับ ผู้ปกครองว่าเป็นสิ่งสำคัญไม่แต่ผลที่จะได้รับในทันทีทันใดเท่านั้น แต่มีประโยชน์ต่อทางโรงเรียนและ ชุมชนการติดต่อของครูกับผู้ปกครองมีหลายวิธี เช่น การเยี่ยมเยียนบ้านอย่างไม่เป็นทางการการเยี่ยม

^{๑๕} Cohen, J. M. & Uphoff. N. T, **Participation place in rural development: Seeking claritythrough specificity world development**, (New York : Cornell University, 1980).

โรงเรียนของผู้ปกครองการสนทนาติดต่อทางโทรศัพท์ การเยี่ยมเยือนของผู้ปกครองอย่างเป็นทางการ และการประชุมสังสรรค์ เป็นต้น^{๑๖}

กาญจนา แก้วเทพ ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่า การจัดการศึกษานั้นจะต้องเกิดมาจากความต้องการของประชาชนเป็นเบื้องต้นและประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน และการประเมินผลโดยตลอดทั้งกระบวนการ^{๑๗}

สมลักษณ์ ไชยเสรีรัฐ ได้แบ่งแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น ๓ ด้านหลัก คือ ด้านประชาชน (Public) ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) และด้านภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วม (Participation) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคล เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการพัฒนา ช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล เพื่อให้เกิดการยอมรับ และก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกันทุกฝ่าย^{๑๘}

สุลักษณ์ ศิวลักษณ์ ได้ให้ความเห็นว่า トラบใดที่รัฐชี้แจงจากจัดการศึกษา โดยไม่เปิดโอกาสให้ประชาชน และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา トラบนั้นก็ต้องทุ่มเทงบประมาณให้มากขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งรัฐบาลเองก็ประสบปัญหาในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจและเป็นปัญหาการว่างงาน ดังนั้นรัฐบาลจึงควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งจะเป็นไปได้ นั้นข้าราชการก็ต้องลดความเป็นข้าราชการลงมองเห็นคุณค่าของประชาชน และเคารพความเป็นมนุษย์ที่มีความเท่าเทียมกัน เสียก่อนไม่ว่าจะเป็นประชาชนใน ชุมชนเมือง ชนบทหรือสลัม นั้นหมายความว่าประชาชนทุกระดับจะต้องเรียนรู้และเคารพซึ่งกันและกันว่าทุกคนมีความสามารถ มีคุณค่าและควรจะมีตัวแทนฝ่ายศาสนาเข้ามาช่วย เพราะในสมัยก่อนที่จะมีโรงเรียนของรัฐนั้น วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ประชาชน มีการให้ทาน รักษาศีลภาวนา ดังนั้นเมื่อวัดมีปัญหาหรือต้องการที่จะทำกิจกรรมใดๆ ก็ได้รับความสนับสนุนช่วยเหลือจากประชาชนเป็นอย่างมากอันสืบเนื่องมาจากความศรัทธามีความรู้สึกเป็นเจ้าของการมีส่วนร่วมของประชาชนนอกจากจะเป็นไปในรูปลักษณะ คณะกรรมการผู้

^{๑๖} ใบญา แสงมาลี, “การพัฒนาเด็กปฐมวัย”, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐๔ - ๑๐๕.

^{๑๗} กาญจนา แก้วเทพ, “กรณีศึกษาโครงการฝึกอบรมปัญญาชาวบ้านในแนวคิดและประสบการณ์การจัดการศึกษาเพื่อพึ่งพาตนเอง”, (กรุงเทพมหานคร : สารมวลชน, ๒๕๕๐), หน้า ๒๑๐ - ๒๕๔.

^{๑๘} สมลักษณ์ ไชยเสรีรัฐ, การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในคณะกรรมการตรวจสอบติดตามการบริหารงานตำรวจนครบาล, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ๒๕๕๙), หน้า ๑๔๒ - ๑๔๙

อุปการะ ผู้รับบริการแล้วยังถือได้ว่าประชาชนเป็นทรัพยากรในท้องถิ่นที่สำคัญ สามารถช่วยเหลือให้
ความรู้ทาง ด้านอาชีพของท้องถิ่นในฐานะวิทยากร และถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นได้^{๑๙}

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน
เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบโครงการ คือ เริ่มตั้งแต่ร่วมทาการศึกษาค้นคว้า
ปัญหาและความต้องการ ร่วมคิดและหาวิธีแก้ปัญหา หรือ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ร่วมวางนโยบาย
แผนงาน หรือโครงการ ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนร่วม
ปฏิบัติตามนโยบาย หรือ แผนงานให้บรรลุผลตามที่กำหนดไว้แล้ว โครงการใดๆ ก็ตามหากเปิดโอกาส
ให้ชาวบ้านเพียงแค่เข้าไปเป็นสมาชิกมาร่วมเสียสละเวลา เงิน วัสดุ ร่วมพิจารณาแต่ไม่แสดงความ
คิดเห็น หรือ ร่วมลงมือปฏิบัติในสิ่งที่ถูก ริเริ่มกำหนดมาจากทางราชการหรือที่อื่นนั้น ไม่สมควรที่จะ
เรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนแต่อย่างใด^{๒๐}

เฉลิม นิลแก้ว ได้ให้ความหมาย ในการพัฒนาและในกระบวนการจัดการศึกษาที่ผ่านมา
จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่มักเป็นไปลักษณะหรือรูปแบบที่ประชาชน หรือ ชุมชน มิได้มีส่วนร่วมในการ
ดำเนิน หรือ ตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา หรือ จัดการศึกษาแต่ในทางตรงกันข้าม
ประชาชน หรือ ชุมชน จะเป็นฝ่ายปฏิบัติตามหรือให้ความร่วมมือสนับสนุนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ขาด
การพัฒนา ความสามารถฝึกการคิด การตัดสินใจ ดำเนินด้วยตนเองได้ไม่ว่าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม
และการศึกษา ซึ่งนักวิชาการนักการคิดส่วนใหญ่ชี้แนะว่าเป็นเพราะเท่าที่ผ่านมาประชาชน หรือชุมชน
ขาดการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายอย่างแท้จริง หรือ ไม่มีส่วนร่วมในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์
และตอบสนอง ต่อสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนหรือชุมชน^{๒๑}

จิราภรณ์ ศรีคำ สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่าง
ยิ่งโรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรต่างๆ เข้ามามีบทบาทมี
ส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาเพราะการศึกษายุคปัจจุบันนี้จะพัฒนาได้อย่างแท้จริงต้องอาศัยความ
ร่วมมือจากหลายๆ ฝ่าย ทั้งครอบครัว ชุมชน องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาช่วยกันคิด
ช่วยกันทา ช่วยกันพัฒนาอย่างจริงจัง^{๒๒}

^{๑๙}สุลักษณ์ ศิวลักษณ์, “การบริหารกับการมีส่วนร่วมของประชาชน”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
สารมวล, ๒๕๔๘), หน้า ๓๔ - ๕๓.

^{๒๐}ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชน”, (วารสารพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๑), หน้า ๒๕ -๒๗.

^{๒๑}เฉลิม นิลแก้ว, “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานประถมศึกษา อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่”, (๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

^{๒๒}จิราภรณ์ ศรีคำ , “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน
วชิรวิทย์ระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่”, (๒๕๔๘), หน้า ๑๘.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวไว้ว่า ในขณะที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และการศึกษานับวันแต่จะมีความสำคัญกับการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมทุกชุมชนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้การศึกษาของชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าทันต่อความเจริญของสิ่งอื่น ชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบพัฒนาการศึกษาอย่างจริงจัง ซึ่งสามารถดำเนินการได้ดังนี้

๑. ชุมชนต้องถือเป็นภาระหน้าที่ที่มีความจำเป็นที่จะต้องร่วมกันพัฒนาการศึกษาในชุมชนให้เจริญก้าวหน้า เพื่อใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาลูกหลานของชุมชนให้มีคุณภาพ โดยพยายามผลักดันให้โรงเรียนประถมศึกษาเป็นหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่น

๒. ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์เพื่อหาจุดพัฒนาการศึกษาให้ลูกหลานร่วมกับคณะครูในโรงเรียนโดยร่วมแสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ได้รับความสำเร็จ

๓. ชุมชนต้องร่วมค้นหาผู้มีความรู้ ความสามารถในท้องถิ่นเข้ามาร่วมให้การศึกษาปัญหาในโรงเรียน เพื่อที่จะให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น จัดสรรบรรณรค์หาทุนการศึกษาเพื่อพัฒนาโรงเรียนตลอดทั้งร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนได้จัดให้มีขึ้น

๔. ร่วมตรวจสอบผลการพัฒนาโรงเรียน การจัดการศึกษาของโรงเรียน หากพบปัญหาหรือ ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นก็เข้าร่วมแก้ไขปัญหาและอุปสรรคร่วมกัน

๕. สร้างความภาคภูมิใจในผลงาน การพัฒนาการศึกษาร่วมกันโดยชุมชนเข้ารับรู้ความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียนและร่วมกันภาคภูมิใจในผลงานการพัฒนาโรงเรียน การพัฒนาการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จโดยชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นลำดับตลอดมา^{๒๓}

เจมส์ คีร์ ปิ่นทอง ได้สรุปการมีส่วนร่วมที่แท้จริงไว้ เป็น ๔ ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ ๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของชุมชน

ขั้นที่ ๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ ๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน

ขั้นที่ ๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน^{๒๔}

^{๒๓} กรมวิชาการ, “คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา,” (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๐), หน้า ๒๑ - ๒๕.

^{๒๔} เจมส์ คีร์ ปิ่นทอง, “การบริหารงานพัฒนาชุมชน,” (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๒๗๒ - ๒๗๓.

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อ-แม่ ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด การเตรียมพ่อแม่และผู้ดูแลเด็กทุกระดับให้สามารถเลี้ยงดู ตอบสนองความต้องการของเด็กทุกด้านตามวัยและการเพิ่มขีดความสามารถของครอบครัวในการจัด ประสบการณ์ และ สร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก จึงเป็นประเด็นที่ต้องนำมา พิจารณาดำเนินการจากบ้าน คือ พ่อ-แม่ ผู้ปกครอง และโรงเรียน ครู อาจารย์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนทุกคนในชาติต้องร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพของคนไทย ดังนั้นพ่อ-แม่ ผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลในสถาบันครอบครัว ที่มีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูเด็ก ครอบครัวเป็นจุดเริ่ม การเรียนรู้ของชีวิตลูก พ่อแม่เป็นครูคนแรกและเป็นครูที่ติดตามสอนลูกไปทุกช่วงวัย และพ่อ-แม่ ผู้ปกครองก็มีบทบาทสำคัญในการสั่งสอน ฝึกฝน อบรมบ่มนิสัยให้แก่เด็ก การให้ประชาชนหรือ ผู้ปกครองทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารการศึกษาในการติดต่อ ประสานงานระหว่างครูและผู้ปกครอง เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดนโยบาย การวางแผน งาน การจัดทำแผนประสบการณ์ การจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อหาแนวทางพัฒนาและแก้ปัญหา การ จัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ เชิญผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมเป็นการประสานสัมพันธ์ที่ดีต่อครูและ ผู้ปกครองเพื่อที่จะหาแนวทางศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนเชิญผู้ปกครอง เป็นวิทยากรในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นมาถ่ายทอด เพื่อที่จะได้ประโยชน์ที่เกิดกับเด็กและเชิญชวน ผู้ปกครองร่วมกันทำกิจกรรมอย่างแท้จริงจะได้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล เพื่อให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

๒.๑.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

จากการทบทวนเอกสารพบว่า มีนักวิชาการได้อธิบายความหมายเกี่ยวกับทฤษฎีการมี ส่วนร่วมไว้หลายอย่าง ดังนี้

ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมี ๕ ทฤษฎี ซึ่ง อคิน รพีพัฒน์ ได้สรุปไว้ดังนี้

๑. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

Maslow กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิด ความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งใน การปฏิบัติงานและถ้าจะให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะ เกลี้ยกล่อม

โดยเฉพาะในเรื่องความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่าลำดับ ขั้น ความต้องการ (hierarchy of needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับจาก น้อยไป มาก มีทั้งหมด ๕ ระดับ ดังนี้

๑) ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (survival needs) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

๒) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูก ขโมย ทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

๓) ความต้องการทางด้านสังคม (social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

๔) ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (self-esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการ ด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถ และความสำคัญของบุคคล^{๒๕}

๕) ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (self-actualization needs) เป็นความต้องการในระบบสูงสุด ที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิด ของตนเองเพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการ พิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

๒. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)

คนเรามีความต้องการทางกายและใจถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่างไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้าง ทศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอารัดเอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะ เกิดสำนึกในความรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้เช่นกัน

๓. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าประสงค์

^{๒๕} อคิน รพีพัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภารการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๗ - ๘.

โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิภาณ (positive leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (dynamic leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่าผู้นำ นิเสธ (negative leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำจึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือ ปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดี ย่อมจะนำไปสู่ การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่างๆ ด้วยดีนั่นเอง

๔. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method)

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย่ายเพราะใช้กฎหมายระเบียบ แบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างใดก็ตามผลของ ความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุดในเรื่อง การใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคนถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงาน ด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐเพราะการใช้ระบบ บริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ ได้กล่าวว่าพฤติกรรมที่ บุคคลแสดงออกต่อกันหรือปฏิสัมพันธ์ ในสังคมนั้นไม่ว่าในระดับบุคคลหรือระดับกลุ่มเราจะเห็นว่ามียู่ ๕ รูปแบบใหญ่ๆ คือ ความร่วมมือ การแข่งขัน ความขัดแย้ง การประนีประนอม และกลืนกลาย ซึ่งทั้ง ๕ รูปแบบนี้อาจเกิดจากความสัมพันธ์โดยตรงหรือโดยอ้อม^{๒๖}

Reeder William W ได้อธิบายถึง ปัจจัยหรือสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำทางสังคมไว้ ดังนี้^{๒๗}

- ๑) สถานการณ์การกระทำของสังคม จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมซึ่ง แต่ละคนก็มีเหตุผลแต่ละอย่างในการตัดสินใจในการกระทำ
- ๒) บุคคลหรือองค์การ จะตัดสินใจหรือแสดงการกระทำบนพื้นฐานของกลุ่ม เหตุผลซึ่งตัดสินใจเองได้ว่ามันสอดคล้อง หรือตรงปัญหาและสถานการณ์นั้นๆ
- ๓) เหตุผลบางประการอาจสนับสนุนการตัดสินใจ และเหตุผลบางประการอาจ ต่อต้านการตัดสินใจ
- ๔) เหตุผลนั้นผู้ตัดสินใจให้น้ำหนักที่แตกต่างกัน การเลือกเหตุผลหรือปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อการตัดสินใจ
- ๕) เหตุผลในการตัดสินใจนั้นมีไม่มาจากเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง

^{๒๖} จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๒๕๔๐), หน้า ๑๘.

^{๒๗} Reeder William W, Some Aspects of the Informal Social Participation of Form Families in New York State Cornell University, (Unpublished : Dissertation, 1974), pp. 39 - 50.

๖) การตัดสินใจของกลุ่มเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้นๆ จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในทุกโอกาส

๗) กลุ่มของปัจจัยหรือเหตุผลที่มีอิทธิพลต่อการกระทำทางสังคมนั้นย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลง

๘) สำหรับกรณีเฉพาะอย่างภายใต้การกระทำทางสังคมจะมีบ่อยครั้งที่ทางเลือกสองหรือสามทาง เพื่อที่จะต้องสนองต่อสถานการณ์นั้นๆ

๙) ผู้กระทำหรือผู้ตัดสินใจอาจเลือกทางใดทางหนึ่ง

๑๐) เหตุผลที่จะตัดสินใจสามารถที่จะมองเห็นได้จากทางเลือกที่ถูกต้องแล้ว

Cohen and Uphoff ได้แบ่งชนิดการมีส่วนร่วมเป็น ๔ แบบ^{๒๘} คือ

๑) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจประกอบ ๓ ขั้นตอน คือ ริเริ่ม ตัดสินใจ เริ่มดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจปฏิบัติการ

๒) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารและการประสานความร่วมมือ

๓) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ในด้านวัตถุ ผลประโยชน์ด้านสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล

๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการดำเนินโครงการ เริ่มขึ้นวางแผน ระบุปัญหาและความต้องการ ขึ้นปฏิบัติการ ประเมินผลและบำรุงรักษา สรุปเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมได้ คือ ร่วมในการตัดสินใจ ร่วมบริจาค ร่วมปฏิบัติการและร่วมผลประโยชน์

ติน ปรัชญพทธี ได้จำแนกทฤษฎีการมีส่วนร่วม ออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ คือ

๑) ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Peperentative) ทฤษฎีนี้เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำและถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งหรือ ถอดถอนผู้นำ เป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันกับการบริหารงานที่ดี อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้เน้นเฉพาะการวางโครงสร้างสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรอย่างแท้จริง ผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจได้แก่บรรดาผู้นำต่างๆ ที่เสนอตัวเข้ามาสมัครรับเลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นเพียงไม่ประดับ

^{๒๘} J.M. Cohen, & N.T. Uphoff, *Participation's Place in Rural Development Seeking Clarity through Specificity*, (World Development 8, March 1980), pp.213 - 218

๒) ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory democracy) ทฤษฎีนี้การมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแค่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้ง หรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบายยิ่งกว่านั้น ทฤษฎีนี้ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษาและพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบนั้นคือการไม่ยอมให้มีส่วนร่วมที่นับว่าเป็นการคุกคามต่อเสรีภาพของผู้ตาม^{๒๙}

อำนาจ อนันตชัย ได้อธิบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาแบบนี้ผลของงานให้ดีขึ้น และยังได้กล่าวถึงทฤษฎีผลของงานให้ดีขึ้น และยังได้กล่าวถึงทฤษฎีการมีส่วนร่วมสามารถสรุปได้ดังนี้

๑) ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass persuasion) เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้แก้ปัญหาการขัดแย้งในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะความรู้พื้นฐานเพื่อให้ดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ดังนั้นเกลี้ยกล่อมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนและถ้าเกลี้ยกล่อมนั้นเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการพื้นฐานมนุษย์ย่อมส่งผลถึงการมีส่วนร่วมได้ในที่สุด

๒) ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National morale) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการกิจกรรมใดๆจำเป็นต้องให้ประชาชนและผู้ปฏิบัติการมีขวัญที่ดี การสร้างขวัญที่ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมไม่เอาวัดเอาเปรียบให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน

๓) ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกราชาชาตินิยม (Nationalizing) เป็นปัจจัยที่สำคัญนำไปสู่การมีส่วนร่วมเป็นความรู้สึกที่จะอุทิศ หรือ เน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ของชาติมีความพอใจในชาติตนพอใจเกียรติภูมิจงรักภักดีผูกพันต่อท้องถิ่น

๔) ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมายร่วมกัน เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการรวบรวมกลุ่มจูงใจคนไปยังเป้าประสงค์ ผลของการสร้างผู้นำทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญงานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มในกิจกรรมต่างๆ ด้วยดีนั่นเอง^{๓๐}

^{๒๙}ดิน ปรัชญพฤทธิ, “ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมพฤติกรรมในองค์การหน่วยที่ ๒”, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๓), หน้า ๖๔๒.

^{๓๐}อำนาจ อนันตชัย, “การระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน”, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗), หน้า ๑๒๗ - ๑๓๐.

Reeder กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การร่วมกันในการปะทะสังสรรค์ทางสังคมทางสังคมรวมทั้ง การมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมเป็นกลุ่ม^{๓๑}

Peter Oakley and David Marsden กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสัมพันธ์กับเรื่องการสร้างประชาธิปไตยทางการเมือง หรือ มิฉะนั้นก็เอาไปเกี่ยวพันกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือ การเติบโตตามคำว่า “พัฒนา” ขึ้นมา หรือ ที่ใช้กันบ่อยๆ คือ ในแง่ที่รัฐบาลจะเข้าไปกับสภาพของการ “มีส่วนร่วม” ที่รัฐบาลใช้ วิทยากร เชียงกูล กล่าวว่า ในด้านการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษารัฐยังกระทำไ้ระดับหนึ่งจากผลการสำรวจของดุสิตโพลร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า มีสถานศึกษาประมาณร้อยละ ๔๐ เท่านั้น ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง หรือคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรหรือกิจกรรมทางการศึกษา^{๓๒}

วิทยากร เชียงกูล กล่าวว่า ในด้านการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษารัฐยังกระทำไ้ระดับหนึ่งจากผลการสำรวจของดุสิตโพลร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า มีสถานศึกษาประมาณร้อยละ ๔๐ เท่านั้น ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง หรือคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรหรือกิจกรรมทาง ด้านการศึกษา^{๓๓}

จากทฤษฎีดังกล่าว สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วม ชุมชนมีความสำคัญต่อกระบวนการส่งเสริมชุมชนให้เข้มแข็ง ทำให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้อย่าง เช่น ในการกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผนการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการดำเนินโครงการ เริ่มขึ้นวางแผน ระบุปัญหาและความต้องการ ขั้นตอนปฏิบัติการประเมินผลและบำรุงรักษา ร่วมในการตัดสินใจ ร่วมบริจาค เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมายร่วมกัน

^{๓๑}Reeder, W.W., *Some Aspects of The Information Social Participation of farmFamilies in New York State*, (New York: Unpublished Ph.D dissertation, Cornell University,1974),17 - 20.

^{๓๒}David Marsden and Peter Oakley Oxford : Oxfam. Giddens, Anthony, 1991.

^{๓๓}วิทยากร เชียงกูล, “รายงานสภาวะการศึกษาไทย”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ อมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๐), หน้า ๓๗.

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

๒.๒.๑ แนวคิดทฤษฎีการบริหาร

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารที่เกี่ยวข้องตำราทางวิชาการของนักวิชาการหลากหลายท่านจึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เนตร์พัฒนา ยาวีราช เขียนในหนังสือเรื่อง การจัดการสมัยใหม่ว่า แนวคิดทางการบริหารของเฮนรี ฟาโยล ผู้เป็นบิดาของทฤษฎีการจัดการการปฏิบัติการ (Operational management theory) หรือบางท่านก็ถือกันว่าเป็นบิดาของการบริหารจัดการสมัยใหม่ เชื่อว่าการบริหารนั้นเป็นเรื่องของทักษะ และสนใจศึกษาองค์การโดยรวมและมุ่งเน้นที่กิจกรรมการจัดการ (Organizing) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมห้าอย่างคือ การวางแผน (Planning), การจัดองค์การ (Organizing), การบังคับบัญชา (Commanding), การประสานงาน (Coordinating), และการควบคุม (Controlling) หรือ POCCC พบว่าพนักงานมีผลผลิตเพิ่มขึ้นเนื่องมาจากการมีความสัมพันธ์อันดีต่อการตระหนักในมิตรภาพและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นวิถีทางที่ทำให้ประสบความสำเร็จในองค์การ^{๓๔}

เด่น ชะเนติยง ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารไว้ว่า การบริหาร มีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ กล่าวคือ การบริหารจัดการเป็นศาสตร์สาขาหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปเพราะมีองค์ประกอบของ ความรู้ (Knowledge) มีหลักเกณฑ์ (Principle) และทฤษฎี (Theory) ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นศาสตร์ทางสังคมซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยาสังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ ส่วนในทางปฏิบัตินั้นจะขึ้นอยู่ความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะนำความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องศิลปะ ดังนั้น นักบริหารที่เก่งต้องมีศาสตร์และศิลปะ^{๓๕}

สมยศ นาวิการ ได้กล่าวถึงแนวคิดการบริหารไว้ว่า การบริหารงานไม่ว่าจะเป็นรูปแบบผู้นำโครงสร้างระบบราชการและหน้าที่ของผู้บริหารในองค์การแห่งหนึ่งสามารถนำมาประยุกต์ไปใช้กับองค์การ เรียกว่า วิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) อย่างไรก็ตามผู้บริหารในแต่ละองค์การจะเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะที่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง ไม่มีหลักสากลใดที่สามารถใช้ได้กับทุกปัญหาผู้บริหารต้องศึกษาการบริหาร โดยมีประสบการณ์จากกรณีศึกษา (Case Study) จำนวนมาก และวิเคราะห์ว่าวิธีการใดที่สามารถใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ^{๓๖}

^{๓๔} เนตร์พัฒนา ยาวีราช, การจัดการสมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๖), หน้า ๘.

^{๓๕} เด่น ชะเนติยง, การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๓๓), หน้า ๕๒.

^{๓๖} สมยศ นาวิการ, การบริหารตามสถานการณ์, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๕), หน้า ๔๙.

สุปรีชา กมลาคณ์ อธิบายว่า แนวคิดการบริหารได้รับการพัฒนาขึ้นมาตามแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จนเกิดเป็นทฤษฎีการบริหารที่มุ่งจะวิเคราะห์ศึกษาถึงการบริหารอย่างเป็นระบบโดย เฮนรี ฟาโย นักบริหารชาวฝรั่งเศส ซึ่งได้วางรากฐานสำคัญของทฤษฎีการบริหารทั่วไปอันเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ทฤษฎีอันหนึ่งที่ว่าด้วยหน้าที่ในการบริหาร ๕ ประการ คือการวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม ต่อมาได้พัฒนาและปรับปรุงจนกลายเป็นตำราการบริหาร เช่น ทฤษฎีของลูเธอร์ กุลิค ศาสตราจารย์การบริหารรัฐกิจชาวอเมริกัน ที่ได้ขยายแนวคิดของฟาโยล กำหนดหน้าที่ในการบริหารที่เรียกกันว่า POSDCoRB : Planning (การวางแผน) Organizing (การจัดองค์การ) Staffing (การจัดบุคคลเข้าทำงาน) Directing (การสั่งการหรืออำนวยการ) Coordinating (การประสานงาน) Reporting (การรายงานผลการปฏิบัติงาน) Budgeting (การงบประมาณ)^{๓๗}

ทองหล่อ เดชไทย ได้กล่าวถึง การบริหารเป็นการจัดการอย่างมีระเบียบแบบแผน เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือของกลุ่มบุคคล และยังเสนอว่า “การบริหาร” และ “การจัดการ” นั้นบางครั้งอาจให้แทนกันได้เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่หวังผลขั้นสุดท้ายอย่างเดียวกัน คือ ความสำเร็จของงาน “การบริหาร” ใช้มากในการบริหารรัฐกิจ ส่วน “การจัดการ” ใช้มากในทางธุรกิจ หรืออาจกล่าวว่า “การบริหาร” มุ่งเน้นที่การกำหนดนโยบายและการวางแผน ส่วน “การจัดการ” เป็นการนำเอานโยบายและแผนไปดำเนินให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้^{๓๘}

ประพันธ์ สุริหาร ได้กล่าวไว้ว่า การบริหาร เป็นทั้งศาสตร์และศิลปะในการทำงานให้สำเร็จโดยใช้คนอื่น เป็นความถนัดหรือทักษะส่วนบุคคลอันได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุม รวมถึงการใช้ทรัพยากรอื่นๆ เพื่อความสำเร็จขององค์กรที่กำหนดไว้ส่วนการบริหารนั้นเป็นแนวทางหรือวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ ตามขั้นตอนและหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์อย่างมีระบบ และได้ขยายความเกี่ยวกับกระบวนการบริหารตามเป็นแนวคิดของ Gulick ว่ากระบวนการบริหารประกอบด้วย ๗ กิจกรรมหรือเรียกว่า POSDCoRB^{๓๙}

^{๓๗} สุปรีชา กมลาคณ์, พลอากาศโท, หม่อมหลวง, **กลยุทธ์การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๕), หน้า ๒.

^{๓๘} ทองหล่อ เดชไทย, **หน่วยที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข**, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๕.

^{๓๙} ประพันธ์ สุริหาร, **ศัพท์เทคนิคทางการบริหาร**, (ขอนแก่น : ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗), หน้า ๑๘.

จากความหมายของแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมาทั้งหมดแล้วนี้ สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการใช้ศาสตร์หรือทักษะการบริหารจัดการ ที่ผู้บริหารจะใช้ในการตัดสินใจ เพื่อค้นหาวิธีที่ดีที่สุดในการดำเนินกิจกรรมและนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการมีองค์ประกอบและหลักการการดำเนินงานมากมาย ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญที่ผู้บริหารจำเป็นต้องทราบและนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจการดำเนินงานในองค์กรของตน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและประโยชน์สูงสุดกับทรัพยากรที่มีอยู่

๒.๒.๒ ความหมายของการบริหาร

คำว่า “บริหาร” มาจากคำว่า Administration มีความหมายเหมือนกับคำว่า Management ฉะนั้น จึงมีการใช้ทั้งสองคำนี้ในลักษณะเดียวกัน แต่คำว่า Management มักจะใช้ในการบริหารองค์การหรือหน่วยงานที่มุ่งในด้านผลกำไร แต่การบริหารงานในวงการศึกษาหรือการบริหารงานโครงการสุขภาพในสถานศึกษานั้นมิได้มุ่งหวังผลกำไรหรือขาดทุนจึงใช้คำว่า Administration จึงจะเหมาะสมที่สุด การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ การบริหารงานที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล ในองค์การซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของ การบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การใด ย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้นการบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิต ของมนุษย์ในสังคม มีนักบริหารนักวิชาการ และนักการศึกษามากมายหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารไว้หลายทัศนะ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารหมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting thing done through other people) เมื่อว่าตามคานิยามนี้การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้นเป็นสมณิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์^{๔๐}

^{๔๐}พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต ป.ธ.๙, Ph.D.), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑.

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) กล่าวว่า ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมชาติสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่นมั่นคง และสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละคนและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้นผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์กร^{๔๑}

Wagner & Hollenbeck ให้ความหมายของการบริหารจัดการ ว่าเป็นกระบวนการวางแผนการจัดองค์การ การดำเนินงานและการควบคุมเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมาย^{๔๒}

วิโรจน์ สารัตนะ กล่าวว่า การบริหาร เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)^{๔๓}

ประทาน คงฤทธิ์ศึกษากร ได้ให้ความหมาย การบริหาร หมายถึง การทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การโดยมีหลักการดังนี้

๑. ต้องมีองค์การ (Organization) และองค์การนั้นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) อันแน่ชัด

๒. ต้องมีคนทำงานร่วมกัน คนเป็นส่วนสำคัญในการบริหารหรือการทำงาน

๓. ต้องมีทรัพยากรในการบริหาร ซึ่งนอกจากคน (Man) แล้วจะต้องมีทรัพยากรอื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่เงิน (Money) วัสดุ (Material) ในการทำงาน

๔. ต้องมีการ จัดการในการบริหารหรือการทำงานเพื่อให้การทำงานเป็นไปโดยราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์^{๔๔}

สิริภพ เหล่าลาภะ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารไว้ ๒ นัย คือ ๑) คำว่า บริหารมาจากภาษาบาลีว่า ปริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และ หร ธาตุในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี

^{๔๑}พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), **คนสำราญงานสำเร็จ**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐), หน้า ๒๕ - ๓๒.

^{๔๒}Wagner, J.A., & Hollenbeck, J.R. **Management of organization behavior**, (New Jersey : Prentice – Hall, 1995), p. 74.

^{๔๓}วิโรจน์ สารัตนะ, **การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๕), หน้า ๓.

^{๔๔}ประทาน คงฤทธิ์ศึกษากร, **สุขาภิบาลในฐานะปกครองตนเอง**, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๗๖.

ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปัญหํ ปริหริตํ สมตฺถโ” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบ ซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ๒) คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษ ว่า Administer และ Administration แปลความหมายคือการปกครอง ดำเนินการ อำนาจการ จัดการ จัดให้ วาง ส่งเสริม และบำรุง^{๔๕}

สรุปได้ว่า การบริหารหมายถึง กระบวนการในการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร และสมาชิกในองค์กร โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒.๒.๓ ปัจจัยทางการบริหาร

การบริหารงานในทุกองค์การ ไม่ว่าจะขนาดเล็ก ปานกลาง หรือขนาดใหญ่ จำเป็นจะต้องมีปัจจัยขั้นพื้นฐาน หรือองค์ประกอบ หรือทรัพยากรทางการบริหาร โดยทั่วไปถือว่าปัจจัยที่สำคัญของการบริหารมีอยู่ ๔ ประการ ซึ่งรู้จักกันในนามของ ๔ M 's ได้แก่^{๔๖}

๑. คน (Man) ได้แก่ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในองค์การที่ร่วมกันทำงาน
๒. เงิน (Money) ได้แก่ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุกๆ ส่วนขององค์การ
๓. วัสดุสิ่งของ (Materials) ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ
๔. การจัดการ (Management) ได้แก่ การบริหารงานองค์การของผู้บริหาร

ปัจจัยขั้นพื้นฐานในการบริหารงาน เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องนำมาเข้าสู่กระบวนการของการบริหารในแต่ละองค์การ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้คือ ทั้ง ๔ ประการจะต้องเกื้อหนุนหรือสนับสนุนซึ่งกันและกัน แต่ถ้าจะพิจารณาในแต่ละประการแล้ว คน (Man) นับได้ว่าเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด เพราะคนเป็นผู้ใช้หรือบริหารเงิน วัสดุ สิ่งของ และการดำเนินงานทุกอย่างในองค์การ ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ได้กล่าวไว้ว่า “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทุกชนิด

๒.๒.๔ การบริหารสถานศึกษา

คำว่า “การบริหารสถานศึกษา” มีนักวิชาการทั้งของต่างชาติและชาวไทยเป็นจำนวนมาก ได้ให้ความหมายไว้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

^{๔๕} สิริภพ เหล่าลาภะ, **พุทธศาสตร์การเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

^{๔๖} จันทราณี สงวนนาม, **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : บั๊ค พอยท์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๘.

Hot and Cecill อธิบายว่า การบริหารโรงเรียนเป็นการบริหารบุคลากรทางการศึกษา ครู นักเรียน เพื่อให้ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้บุคคลทั้ง ๓ กลุ่มเห็นด้วย และดำเนินตามข้อตกลงที่วางไว้และพึงยึดปฏิบัติโดยเคร่งครัด^{๔๗}

กานต์ ภูนาศ กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคน เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม มีความรู้ และมีความสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขสมควรแก่สภาพของตน^{๔๘}

กิตติมา ปรีดีติลล ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการทุกอย่างในสถานศึกษาตั้งแต่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานกิจการนักเรียน และนักศึกษา และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน^{๔๙}

อมรชัย ดันติเมธ กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม ตลอดจนคำนึงให้ตรงกับความต้องการของสังคม สามารถเป็นสมาชิกที่ดี และมีประสิทธิภาพของสังคมโดยใช้กระบวนการและทรัพยากรต่างๆ ทั้งที่เป็นระเบียบและไม่เป็นระเบียบ^{๕๐}

จากคำจำกัดความต่างๆ ดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารการศึกษาของสถานศึกษา หรือโรงเรียนที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือใช้กระบวนการต่างๆ โดยความร่วมมือของผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเริ่มจากการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การอำนวยการ การควบคุมและการจัดการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษาสำหรับการมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม

^{๔๗}Hoy, Wayne K. & Cecil, Miskel G., **Educational Administration Theory, Research, and Practice.** (New York : McGraw – Hill Inc, 1996), p. 170.

^{๔๘}กานต์ ภูนาศ, **การประถมศึกษา**, (กาญจนบุรี : สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๔๒), หน้า ๓.

^{๔๙}กิตติมา ปรีดีติลล, **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรพิพัฒน์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓.

^{๕๐}อมรชัย ดันติเมธ, **การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย**, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐.

๒.๒.๕ ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นบริบทที่เกี่ยวกับการบริหาร และจัดการด้านการศึกษา เล่าเรียนให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และได้รับการ สนับสนุน ส่งเสริมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพราะขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียนนั้น จะต้องกระทำอย่างเป็นระบบและได้มาตรฐาน ดังนั้นจึงมีหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ แนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายของการบริหารงานสถานศึกษา หรือโรงเรียนไว้ ดังต่อไปนี้

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงานในสถานศึกษาไว้ ๔ กลุ่ม ดังนี้^{๕๑}

๑. การบริหารวิชาการ เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้อง ความต้องการของผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยประสานความ ร่วมมือกับครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นๆ จัดการศึกษา ภารกิจด้านวิชาการ ประกอบด้วย

- ๑) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- ๒) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- ๓) การวัดผล การประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
- ๔) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- ๕) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
- ๖) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
- ๗) การนิเทศการศึกษา
- ๘) การแนะแนวการศึกษา
- ๙) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- ๑๐) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- ๑๑) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
- ๑๒) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน

และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

^{๕๑} กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๓ – ๓๘.

๒. การบริหารงบประมาณ มุ่งเน้นความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานขอบข่ายการบริหารงบประมาณประกอบด้วย

- ๑) การจัดทำและเสนอของงบประมาณ
- ๒) การจัดสรรงบประมาณ
- ๓) การตรวจสอบ การติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงิน
- ๔) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- ๕) การบริหารเงิน
- ๖) การบริหารบัญชี
- ๗) การบริหารพัสดุและทรัพย์สิน

๓. การบริหารงานบุคคลการบริหารบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษา สามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาควรได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ขอบข่ายภารกิจการบริหารบุคคล ประกอบด้วย

- ๑) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
- ๒) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
- ๓) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
- ๔) วินัยและการรักษาวินัย
- ๕) การออกจากราชการ

๔. การบริหารทั่วไปการบริหารทั่วไปเป็นงานเกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้การบริหารอื่นๆบรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขอบข่ายภารกิจ การบริหารทั่วไป ประกอบด้วย

- ๑) การดำเนินงานธุรการ
- ๒) งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ๓) งานพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- ๔) การประสานและการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- ๕) การจัดระบบการบริหารและการพัฒนาองค์กร
- ๖) งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
- ๗) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป
- ๘) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

๙) การจัดทำสำมนักเรียน

๑๐) การรับนักเรียน

๑๑) การส่งเสริมและการประสานงานการศึกษาในระบบ นอกระบบและตาม

อัธยาศัย

๑๒) การส่งเสริมงานกิจกรรมนักเรียน

๑๓) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

๑๔) การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร
หน่วยงานและสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษา

๑๕) การจัดระบบการควบคุมในหน่วยงาน

๑๖) งานบริการสาธารณะ

๑๗) งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

ดังที่กล่าวมานี้ ย่อมแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ขอบข่ายของการบริหารงานใน
สถานศึกษามีอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจทั้ง ๔ กลุ่มงานแล้วนำมา
เข้าสู่กระบวนการของการบริหารสถานศึกษา ตามเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้
คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

๒.๒.๖ การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัด
การศึกษาได้เข้ามาส่วนคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงานจึงก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพัน ผูกมัดและ
ตกลงใจร่วมกันในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย การบริหารแบบมีส่วนร่วมให้เกิดประโยชน์
ได้แก่

๑. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิด ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย
ซึ่งดีกว่าการคิดและตัดสินใจเพียงคนเดียว

๒. การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นการลดการต่อต้านและก่อให้เกิดการยอมรับมากขึ้น

๓. การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดี สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใน
การทำงานร่วมกันเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

๔. การมีส่วนร่วมทำให้การตัดสินใจมีคุณภาพและทำให้มีความพึงพอใจในการ
ปฏิบัติงานมากขึ้น

๒.๒.๗ รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วม

๑. รูปแบบคณะกรรมการเพื่อการปรึกษาหารือ (Consultine Management) ในการดำเนินงาน ปรึกษาหารือเพื่อช่วยตัดสินใจ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการที่ปรึกษาเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำงานและร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จ

๒. รูปแบบการร่วมเสนอแนะ (Suggestion System) เป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมโดยวิธีการจัดประชุมรับฟังข้อเสนอนแนะ การเสนอแนะในแบบฟอร์ม การเสนอแนะผ่านเทคโนโลยีเป็นต้น

๓. รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยการทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีม (Team Working) เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมคิดร่วมทำโดยใช้กระบวนการทำงานเป็นทีมหรือกลุ่มคุณภาพ

๔. รูปแบบการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของธุรกิจหรือเป็นเจ้าของรับผิดชอบงานบริหาร เช่น การร่วมลงทุน

การใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมอาจผสมผสานโดยใช้หลายวิธีการในการทำงานขึ้นอยู่กับสภาพของงาน

ปธาน สุวรรณมงคล กล่าวว่าชุมชนควรมีขอบเขตของการมีส่วนร่วม ๔ ลักษณะได้แก่

๑. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ
๒. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน
๓. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ
๔. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

โดยมีลักษณะของการมีส่วนร่วม ได้แก่

๑. การมีส่วนร่วมเกิดจากเบื่องบน หรือเบื่องล่าง
๒. แรงจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วม (สมัครใจหรือบังคับ)
๓. ช่องทางการมีส่วนร่วม ได้แก่
 - ๑) โดยตรงหรือโดยอ้อม
 - ๒) ปัจเจกชนหรือกลุ่ม
 - ๓) ทางการหรือไม่ทางการ^{๕๒}

^{๕๒}ปธาน สุวรรณมงคล, หลักสูตร การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง, รุ่นที่ ๙ เอกสารบรรยายภาพรวมกลุ่มวิชา กลุ่มวิชาที่ ๕ การพัฒนาการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘), (อัสตานา).

ปิยะนุช เงินคล้าย ได้แบ่งการมีส่วนร่วมเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑. การมีส่วนร่วมโดยความสมัครใจ และปราศจากการสนับสนุนจากภายนอกเป็นการมีส่วนร่วมแบบอุดมคติ
๒. การมีส่วนร่วมโดยคนภายนอก พบมากในประเทศกำลังพัฒนาโดยรัฐมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการริเริ่มให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน
๓. การมีส่วนร่วมโดยการบังคับ แบบนี้ไม่ต่างจากแบบที่ ๒ มากนักในแง่ผลลัพธ์ออกมาทันที^{๕๓}

นำชัย ทนุผล ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ ๓ ประการ คือ

๑. การปรากฏตัว (Presence) หมายถึง การเข้าร่วมในโครงการที่องค์การสถาบันหรือหน่วยงานจัดให้ การมีส่วนร่วมจึงมีความหมายเพียงการปรากฏตัวหรือเข้าร่วมในโครงการนั้นๆ ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและองค์ประกอบทางสังคมอื่นๆ
๒. การเกี่ยวข้อง (Involvement) หมายถึง การมีส่วนร่วมในโครงการอย่างแข็งขันของผู้เข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการที่ เหมาะสมกับตนและการนำไปใช้โดยเน้นที่ ตัวผู้เข้าร่วมไม่เน้นสถาบัน องค์การ
๓. การควบคุม (Control) หมายถึง การมีบุคคลหรือกลุ่มผู้เข้าร่วมเป็นผู้กำหนดหรือควบคุมกระบวนการศึกษาเอง เช่น ควบคุมองค์ประกอบ (เนื้อหา เป้าหมาย ผลที่ต้องการ) และควบคุมกระบวนการเรียนรู้ (จะเรียนอย่างไร)^{๕๔}

สรุปได้ว่า ความจำเป็นในลักษณะของการมีส่วนร่วม พบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมเริ่มจากการตัดสินใจการดำเนินกิจกรรม การรับผลประโยชน์ การสนับสนุนด้านทรัพยากร ด้านการบริหารรวมทั้งการร่วมแรงร่วมใจ ตัดสินใจในกิจกรรมการติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นการควบคุมการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดอีกทั้งเป็นการแสดงถึงปรับตัวในการมีส่วนร่วม

^{๕๓}ปิยะนุช เงินคล้าย , “ภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชน การศึกษาวิจัยปัจจัยและผลกระทบนโยบายสาธารณสุขมูลฐานในเขต ๑ ของสาธารณสุข”, วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๓๖.

^{๕๔}นำชัย ทนุผล , **หลักการและยุทธวิธีการพัฒนาชุมชน**, (เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, ๒๕๓๑), หน้า ๓๑.

๒.๒.๘ กลุ่มผู้มีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอก

๑. การบริหารโดยครูมีส่วนร่วม

การบริหารโดยครูมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล และร่วมพัฒนาผลงานเพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้น โดยให้ครูมีส่วนร่วมในรูปองค์คณะบุคคล ซึ่งมีดังนี้

- ๑) การจัดให้มีครูเป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน
- ๒) คณะกรรมการบริหารวิชาการ เพื่อให้คณะครูมีส่วนร่วมในการบริหาร
- ๓) คณะกรรมการปกครองและดูแลนักเรียน
- ๔) คณะกรรมการพัฒนาครูและบุคลากร เพื่อให้ครูได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำเพื่อ

การพัฒนาครูพัฒนางาน เพื่อความก้าวหน้าของครู

๒. การบริหารโดยผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วม

โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ได้แก่

๑) มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเสนอแนะเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน แสดงความคิดเห็นผ่านการตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นเพื่อนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณากำหนด เป้าหมายการพัฒนา การเสนอแนะจากการมาให้คำปรึกษาหารือพูดคุยกับผู้บริหาร คณะครู

๒) มีส่วนร่วมปฏิบัติงาน อันได้แก่ การให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านอาคารสถานที่ การดูแลรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบวิทยาการบุคคลภายนอก ฯลฯ

๓) มีส่วนร่วมตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร คณะครู ได้แก่ การตรวจสอบผลการจัดการเรียนการสอน ที่ครูรายงานให้ทราบเป็นระยะ ๆ ร่วมประเมินผลคุณภาพภายในโรงเรียน ร่วมเป็นคณะกรรมการ เป็นผู้ประเมินโดยตอบแบบสอบถาม เป็นต้น

๔) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ช่วยเหลือสนับสนุน ปรับปรุงงานทุก ๆ ด้านของโรงเรียนเช่น ร่วมจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านสุขภาพอนามัยนักเรียน สนับสนุนทรัพยากร วัสดุ เงิน เป็นต้นในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารมีความประสงค์ให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในทุกระดับคือการมีส่วนร่วม การมีส่วนขยาย และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ กลยุทธ์การดำเนินการให้ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วม เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน

กลยุทธ์ที่ ๑ การแสวงหาบุคคลเข้ามาร่วมบริหาร โดยวิธีดังนี้

- (๑) ผู้บริหารแสวงหาด้วยตนเอง
- (๒) มอบหมายให้คณะครูแสวงหา

(๓) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมแสวงหา

บุคลากรได้ร่วมกันกำหนดคุณสมบัติพื้นฐาน สำหรับการพิจารณาอันได้แก่ เป็นผู้สนใจเรื่องการศึกษา เป็นผู้นำกลุ่ม ผู้นำชุมชนเป็นผู้ปกครองนักเรียน เป็นศิษย์เก่า เป็นผู้มีความรู้ความสามารถหลาย ๆ ด้าน เพื่อมาร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการต่างๆ

กลยุทธ์ที่ ๒ การติดต่อเชิญชวน โดยวิธี ผู้อำนวยการโรงเรียนพบปะ เชิญชวน มอบหมายให้คณะครูเชิญชวน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ติดต่อ เชิญชวน จัดทำหนังสือเชิญชวน การประชาสัมพันธ์โดยทั่วไป

กลยุทธ์ที่ ๓ การจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดความมีส่วนร่วม ได้แก่ การร่วมปรึกษาหารือ การจัดประชุมการพบปะสังสรรค์ กิจกรรมนักเรียนต่างๆ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายตลอดจนการร่วมจัดตั้งองค์กรต่างๆ ขึ้นในโรงเรียน เช่น สมาคมผู้ปกครองและครูจัดตั้งชมรมศิษย์เก่า

กลยุทธ์ที่ ๔ การสร้างความสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์สนิทสนม มีความเข้าใจกันระหว่างครูคณะกรรมการชุดต่างๆ และผู้ปกครองโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ ด้วยวิธีการหลากหลาย ได้แก่

(๑) การร่วมประชุม ปรึกษาหารือ – การพบปะพูดคุย

(๒) กิจกรรมการมอบของขวัญ ส่งบัตรอวยพรในโอกาสสำคัญต่างๆ

(๓) กิจกรรมพบปะเยี่ยมเยียน

(๔) การเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น กิจกรรมการกีฬา

กลยุทธ์ที่ ๕ การร่วมกันรับผิดชอบ เป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน วิธีการต่างๆ และให้ความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนและรู้สึกรับผิดชอบต่อโรงเรียน และเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ จึงร่วมรับมอบหมายแต่งตั้งให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบงานในด้านต่างๆ เช่น รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการ เป็นคณะกรรมการ เป็นคณะทำงานต่างๆ

กลยุทธ์ที่ ๖ การร่วมปฏิบัติร่วมช่วยเหลืองาน ด้วยวิธีการแบบมีส่วนร่วมบุคคลต่างๆ จะมีบทบาทหน้าที่ร่วมปฏิบัติงาน ช่วยเหลืองานของโรงเรียนตามระดับ บทบาท หน้าที่ และสถานการณ์ต่างๆ ได้แก่ร่วมคิดวางแผนพัฒนาโรงเรียน ร่วมตัดสินใจในการลงมติเห็นชอบไม่เห็นชอบ เรื่องใดก็มีส่วนร่วมตัดสินใจ

กลยุทธ์ที่ ๗ การให้เกียรติ ยกย่อง ชมเชย และให้เกิดความภาคภูมิใจโรงเรียน ยึดถือเป็นเรื่องสำคัญต้องมีวิธีการที่ดี เพื่อให้บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม รู้สึกได้รับเกียรติ ได้รับการยกย่อง และได้รับความภาคภูมิใจในความเสียสละ อุทิศตน และภูมิใจในผลงานและความสำเร็จที่เกิดจากการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ได้แก่ การมอบเกียรติบัตร การกล่าวยกย่อง การจัดกิจกรรมเพื่อแสดงการให้เกียรติอื่นๆ

๒.๒.๙ บทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง ต้องอาศัยกระบวนการนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา ๘ (๒) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๘ ได้บัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมจะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ช่วยให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา และให้ความร่วมกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจ

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ

การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน จึงเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินการและการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถทำได้ทั้งทางตรง คือ ร่วมเป็นคณะกรรมการและทางอ้อมร่วมวางแผนทาง นโยบาย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยสถานศึกษาสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนจัดสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

๒. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชนเป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาควรระลึกถึง ซึ่งมีหลัก ๑๐ ประการ คือ ๑) สร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อชุมชน, ๒) ฝึกให้เป็นคนใจกว้างและมีจิตสาธารณะ, ๓) ตระหนักในสิ่งที่จำเป็นและขาดแคลน ไม่วางแผน ทุกอย่างทำได้หาก

ตั้งใจทำ, ๔) ต้องหมั่นสร้างและปรับปรุงแต่งตนเองให้เป็นบุคคลที่มีเสน่ห์เป็นที่ชื่นชมศรัทธาของชุมชน และเพื่อร่วมงาน, ๕) อ่อนน้อมถ่อมตน วางตัวเรียบง่าย อยู่กับชุมชนและเพื่อนร่วมงานได้ทุกเวลา, ๖) หลีกเลี่ยงการโต้แย้งที่ไร้เหตุผล พัฒนาทักษะการประนีประนอม, ๗) ให้การต้อนรับชุมชนด้วย บรรยากาศมิตรภาพ, ๘) พัฒนาเทคนิคการวิเคราะห์ชุมชนให้ลึกซึ้ง เพื่อสำรวจจุดเด่น จุดด้อย เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา, ๙) หมั่นแสวงหาแหล่งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ จากหน่วยงาน บริษัท ห้าง ร้านค้า โดยใช้โครงการที่มีประสิทธิภาพ ๑๐) สร้างและพัฒนาค่านิยมการสร้างสัมพันธภาพกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

๓. บทบาทของชุมชนในการที่ส่วนร่วมจัดการศึกษา มีดังนี้ ๑) การมีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่บ้านและที่สถานศึกษา, ๒) การกำหนดนโยบาย เป้าหมายการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา, ๓) การประชาสัมพันธ์ สนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา, ๔) การเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรในการจัดการศึกษา, และ ๕) การตรวจสอบการจัดการศึกษา

๔. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ควรดำเนินการ ดังนี้ ๑) สำรวจความต้องการ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน, ๒) การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา, ๓) การวางแผนพัฒนาสถานศึกษาตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ, ๔) กิจกรรมการปฏิบัติ คือ แนวทางปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ, ๕) การประเมินผล คือ การประเมินแนวทางปฏิบัติ, และ ๖) การสรุปผลการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานร่วมกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนในการจัดการศึกษา นับเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก หากชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา รวมถึงการเชิญผู้ปกครองที่มีความรู้และมีเวลาว่างมาเป็นครูพ่อกูแม่ให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านภูมิปัญญากับบุตรหลาน ย่อมเกิดผลดีทั้งต่อโรงเรียนที่ได้บุคลากรเพิ่ม ส่วนผู้ปกครองย่อมภาคภูมิใจที่ได้สอนบุตรหลานในโรงเรียน รวมถึงนักเรียนที่จะมีความเคารพและนับถือในตัวผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

๒.๒.๑๐ หลักธรรมสำหรับการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี

หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีต่อกันมีมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างของหลักธรรมที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

๑. สังคหวัตถุธรรม

หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ ๔ ประการ ได้แก่

๑) ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของๆตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินของที่เราหามาได้ มิใช่สิ่งจีรังยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้

๒) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสำหรับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) เว้นจากการพูดเท็จ

(๒) เว้นจากการพูดส่อเสียด

(๓) เว้นจากการพูดคำหยาบ

(๔) เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

๓) อัตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤตินในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

๔) สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอด้านเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยมและไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย^{๕๕}

๒. สาราณียธรรม

ความสามัคคีเป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จทั้งปวง เป็นพลังอันยิ่งใหญ่ที่สามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงให้เกิดขึ้นได้และเป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมทุกๆ คนควรที่จะตระหนัก เอาใจใส่ และร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้นให้มากที่สุด ในทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสหลักธรรมที่เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมเอาไว้ ๖ ประการด้วยกัน ซึ่งอยู่ในหมวดธรรมที่เรียกว่า "สาราณียธรรม ๖" มีความหมายว่า หลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง เป็นหลักธรรมที่จะเสริมสร้างความรู้สึที่ดีให้เกิดขึ้นต่อกันและกันอยู่เสมอในยามที่ระลึกถึงกัน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นด้วย หากสังคมใดต้องการที่จะเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้น ก็ควรที่จะต้องนำเอาหลักธรรมธรรมทั้ง ๖ ประการ ไปใช้อยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ

^{๕๕} ๐.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๘๖๓/๓๗

๑) เมตตาเมตตากรรม หมายถึง การคิดดี การมองกันในแง่ดี มีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน รักและเมตตาต่อกันคิดแต่ในสิ่งที่สร้างสรรค์ต่อกัน ไม่อิจฉาริษยา ไม่คิดอคติ ไม่พยายาทำไมโกรธแค้นเคืองกัน รู้จักให้ออกาสและให้อภัยต่อกันและกันอยู่เสมอ

๒) เมตตาวิจิตรกรรม หมายถึง การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม พูดกันด้วยความรักความปรารถนาดีรู้จักการพูดให้กำลังใจกันและกัน ในยามที่มีใครต้องพบกับความทุกข์ความผิดหวังหรือความเศร้าหมองต่างๆโดยไม่พูดจาซ้ำเติมกัน ในยามที่มีใครต้องหกล้มลง ไม่นินทาว่าร้ายทั้งต่อหน้าและลับหลังพูดแนะนำในสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ พูดอย่างใดก็ทำอย่างนั้น ไม่โกหกมดเท็จ

๓) เมตตาการุณกรรม หมายถึง การทำความดีต่อกัน สนับสนุนช่วยเหลือกัน ทางด้านร่างกายมีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสัมมาคารวะ ไม่เบียดเบียนหรือรังแกกัน ไม่ทำร้ายกัน ให้ได้รับความทุกขเวทนา ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้องต่อกันอยู่ตลอดเวลา

๔) สาธารณโภคี หมายถึง การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรมช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่เอารัด เอาเปรียบและมีความเสมอภาคต่อกัน เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันอยู่เสมอ

๕) สีสสามัญญตา หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่างๆ อย่างเดียวกัน เคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลไม่ก้าวก่ายหน้าทีกัน ไม่อ้างอำนาจบาตรใหญ่ ไม่ถืออภิสิทธิ์ใดๆ ทั้งปวง

๖) ทิฐิสามัญญตา หมายถึง มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกันคิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองให้ตรงกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและ สงวนไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกัน ไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ^{๕๖}

อนึ่งเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล ณ สีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม ทรงแนะนำให้คนไทยปฏิบัติตามธรรมเพื่อความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ ดังนี้

ประการแรก คือ การที่ทุกคนคิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน

ประการที่สอง คือ การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงาน ประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และกับประเทศชาติ

ประการที่สาม คือ การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความสุจริต ในกฎกติกา และในระเบียบแบบแผน โดยเท่าเทียมเสมอกัน

^{๕๖}ที่.ป.า. (ไทย). ๑๑/๗๒๔๘/๓๐๐

ประการที่สี่ คือ การที่ต่างคนต่างพยายามนำความคิด ความเห็นของตนให้ถูกต้องเที่ยงตรง และมันคงอยู่ในเหตุในผล หากความคิด จิตใจ และการประพฤติปฏิบัติที่ลงรอยเดียวกัน

พุทธธรรมในพระราชดำรัสนี้ เรียกว่า “สาราณียธรรม” ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ซึ่งมีที่มาในพระไตรปิฎก

ประการแรกที่ว่า “คิด พูด ทำด้วยเมตตา” มาจากสาราณียธรรม ๓ ข้อ คือ เมตตา กายกรรม (ทำด้วยเมตตา) เมตตาวจีกรรม (พูดด้วยเมตตา) และเมตตามโนกรรม (คิดด้วยเมตตา)

ประการที่สอง ที่ว่า “การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน” ตรงกับสาราณียธรรมข้อ สาธารณโภคี (แบ่งปันให้เท่าเทียมกัน)

ประการที่สาม ที่ว่า “การที่ทุกคนประพฤตินอยู่ในกรอบกติกาโดยเท่าเทียมกัน” ตรงกับสาราณียธรรมข้อ สีสสามัญญตา (มีศีลเสมอกัน)

ประการที่สี่ ที่ว่า “การที่ต่างคนต่างพยายามปรับความคิดความเห็นของตนให้ถูกต้องลงรอยเดียวกัน” ตรงกับสาราณียธรรม ข้อ ทิฐีสามัญญตา (มีความเห็นลงรอยกัน)

ในทางปฏิบัติ สาราณียธรรม จะเริ่มต้นด้วยทิฐีสามัญญตา คือปรับความคิดเห็นให้ลงรอยแบบเดียวกันว่า เราทั้งผองเป็นพี่น้องกัน มีพ่อหลวงคือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์เดียวกัน แม้จะต่างศาสนากันแต่ก็เป็นคนไทยด้วยกัน เมื่อปรับความคิดเห็นได้อย่างนี้แล้ว เราก็จะเกิดความรู้สึกสามัคคี คิด พูด ทำต่อกันด้วยเมตตา เกื้อกูลแบ่งปันกันและกัน ปฏิบัติต่อกันตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันด้วยสีสสามัญญตา และปรับความคิดเห็นให้มีเหตุผลลงรอยเดียวกันมากยิ่งขึ้นด้วยทิฐีสามัญญตา

หลักธรรมทั้ง ๖ ประการข้างต้น เป็นหลักธรรมสำหรับการเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในสังคมอันจะนำมาซึ่งความสุข ความสันติความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าทั้งทั้งหลายทั้งปวง สังคมที่เราอยู่ในปัจจุบันนี้คงจะมีความสุขและน่าอยู่มากกว่านี้ยิ่งนัก

ถ้าหากว่าคนไทยทุกคน เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน ยอมรับในความแตกต่างซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และรู้จักการให้อภัยกันอยู่ตลอดเวลา ขอให้ทุกท่านมาร่วมมือกันพัฒนาสังคมของพวกเราให้มีความอบอุ่นและน่าอยู่กันเถิด โดยการเสริมสร้างความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นในสังคม แล้วพวกเราจะได้พบกับสันติภาพและความอบอุ่นที่แต่ละคนต่างก็ปรารถนาและใฝ่ฝันหากันอยู่ตลอดมา^{๕๗}

^{๕๗} พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี, ๒๕๔๙. หน้า ๓.

๒.๓ ประวัติศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๒.๓.๑ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศศรีลังกา

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (Buddhist Sunday school) เปิดสอนเป็นครั้งแรกในศรีลังกาเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๒๔ โดยการแนะนำของพันเอก เฮนรี ออลคอต (Henry S.Olcott) ซึ่งเป็นคนอเมริกันที่หันมานับถือพระพุทธศาสนาและมีบทบาทสำคัญยิ่งในการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในศรีลังกา ในยุคที่ตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษปัจจุบันชาวศรีลังกาเรียกโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ว่า Dhamma School หรือโรงเรียนธรรมะพันเอก เฮนรี ออลคอตต์ แต่ก่อนก็มิได้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาแต่อย่างใด ได้อ่านรายงานการโต้ว่าที่อันบันลือโลกระหว่างผู้นำศาสนาคริสต์กับพระเถระชาวศรีลังกาชื่อ คุณานันทะเกิดความสนใจ ถึงกับเดินทางมาศรีลังกา มาศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง จนกระทั่งมีความรอบรู้ในพระพุทธศาสนา ได้ริเริ่มโครงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเอาจริงเอาจัง หนึ่งในโครงการเหล่านั้นคือ ได้ประดิษฐ์ธงฉัพพรรณรังสี ขึ้นเป็นธงพระพุทธศาสนา และก่อตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น เป็นต้นแบบแห่งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทยการโต้ว่าที่อันลือลั่นนั้นก่อน ท่านคุณานันทะ พระภิกษุหนุ่มผู้อาจหาญได้หักล้างข้อกล่าวหาของบาทหลวงคริสต์ที่กล่าวหาว่าयीพระพุทธศาสนาครั้งนี้ ชื่อเดิมไมเคิล ซิลวา ถือกำเนิดในตระกูลพอมอนอันจะกิน แห่งตำบลโมโหฏฐิวัตตะ เมืองกอลล์ ในช่วงนั้นพระพุทธศาสนาถูกเบียดเบียนโดยพวกโปรตุเกส บังเอิญบ้านท่านอยู่ใกล้โบสถ์คริสต์ แม่เองก็อยากให้ลูกเล่าเรียนมากๆ จึงพาไปฝากให้เรียนหนังสือกับบาทหลวง ในขณะที่เดียวกันแม่ในฐานะที่เป็นชาวพุทธก็พาลูกชายเข้าวัดเป็นประจำด้วย ข้อนี้ กลับเป็นประโยชน์แก่หนุ่มไมเคิลในระยะหลัง เมื่อแม่พาไปบวชเป็นสามเณร ทำให้มีความรู้ทั้งในพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์เป็นอย่างดี เมื่อศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนของพระพุทธศาสนากับศาสนาคริสต์ ก็ยิ่งเห็นความล้าลึกแห่งพุทธธรรมมากขึ้น ระหว่างนั้นบรรยากาศในวงการพระศาสนากำลังตึงเครียด ชาวพุทธถูกเบียดเบียน รุกราน ถูกปฏิบัติดั่งพลเมืองชั้นสอง ถึงขั้นประกาศว่าใครมาเข้ารีตจะได้สิทธิพิเศษในการทำงาน ใครยืนกรานเป็นพุทธอยู่ ถ้าเป็นข้าราชการก็ต้องอยู่กับที่ หรือไม่ก็ถูกหาเรื่องไล่่ออกจากราชการ ผู้หวังความเจริญก้าวหน้าจึงพากันไปเข้ารีตกัน

พระสงฆ์ย่อมถูกเบียดเบียน อยู่อย่างลำบาก บางครั้งถูกนักปราชญ์คริสต์รุกรไล่ด้วยวาทะกรรม และตรรกะอันยอกย้อน ไม่สามารถโต้ตอบกับพวกเขาได้ รัฐเองก็ประกาศห้ามทำพิธีสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา ในขณะที่ชาวคริสต์เฉลิมฉลองในวันสำคัญของเขาอย่างเต็มที่ แต่พระพุทธศาสนาได้เสื่อมโทรมอย่างขนาดหนัก สามเณรคุณานันทะได้ชักชวนให้ชาวพุทธยืนหยัดในพระพุทธศาสนา ด้วยการออกไปเทศนาสั่งสอนปลุกขวัญกำลังใจให้ชาวพุทธเชิดชูคำสอนของพระพุทธศาสนาท่ามกลางวิกฤต ด้วยสติปัญญา หาทางกอบกู้พระพุทธศาสนา ชื่อเสียงของสามเณรก็

ขจรขจายไปอย่างรวดเร็ว ว่ามีสามเณรตัวเล็กๆ ผู้เชี่ยวชาญในพระพุทธศาสนา มีวาทะคารมคมคาย แสดงธรรมได้อย่างไพเราะ และกล้าหาญ "ชูธงแห่งพระรัตนตรัย" อย่างไม่เกรงภัยใดๆ ทั้งสิ้น

สามเณรเดินทางไปกรุงโคลัมโบ ประจำอยู่ที่วัดที่ปทุตมาราม (วัดแห่งนี้เจ้านายไทยคือ พระองค์เจ้าปฤษฎางค์ มาผนวชและจำพรรษาอยู่ที่วัดนี้จนสิ้นพระชนม์) ได้รับการอุปสมบทเป็นภิกษุ มีฉายาว่า "คุณนันทะ" ด้วยความเป็นผู้ "รู้เขา รู้เรา" อันเป็นจุดแข็งของท่าน กอปรกับความเป็นนักพูดนักเทศน์ที่มีวาทะคารมคมคาย ในที่สุดท่านได้รับคำทำของนักปราชญ์ฝ่ายคริสต์ มีบาทหลวงเดวิด เดอซิลวา และคณะ ได้ว่าที่อันลือลั่นที่เมืองปานาทุรา เป็นเวลาสามวัน เนื้อหาเป็นเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ลึกซึ้ง เช่น อิทัปปัจจยตา กรรม นิพพาน อนัตตา ที่คนนอกพระพุทธศาสนาเข้าใจ ด้วยระดับความรู้อันผิวเผิน และหาช่องตำหนิติเตียนว่า พระพุทธเจ้าทรงสอนเรื่องขัดกับความเป็นจริง เชื่อถือไม่ได้ ท่านคุณนันทะ ถือโอกาสชี้แจงหลักการแห่งพระพุทธศาสนาอย่างละเอียดลึกซึ้ง ให้เข้าใจแจ่มกระจ่างทุกประเด็น เป็นการประกาศเกียรติคุณแห่งพระพุทธศาสนาให้เรื่องรองสง่างาม ท่ามกลางหมอกควันแห่งปรีชา (การกล่าวร้ายด้วยความเข้าใจผิด)

การได้วาทะครั้งนี้ได้จำกัดอยู่แค่ประเทศศรีลังกา หากมีการบันทึกถ่ายทอดตีพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่ทั่วโลก โดยดอกเตอร์พีเบิ้ลส์ ซึ่งมาศรีลังกาในช่วงที่มีการโต้ว่าที่นี้ ได้บันทึกรายละเอียดเผยแพร่ พันเอก ออลคอตต์เดินทางมาศรีลังกา มาศึกษาพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมจนแตกฉาน ได้ร่วมมือกับพระสงฆ์และผู้รู้ชาวศรีลังกาตั้งโรงเรียนสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น ช่วงระยะเวลาเพียงสามปี ก็ขยายถึง ๑๔๙ โรงเรียน ออกนิตยสารพระพุทธศาสนาภาษาสิงหล และภาษาอังกฤษเผยแพร่ ฉบับภาษาอังกฤษชื่อว่า The Buddhist

พันเอก ออลคอตต์ ได้เรียกร้องสิทธิทางศาสนาที่ถูกบั่นรอนให้กลับคืนมา คือสิทธิในการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา หลังจากถูกฝ่ายรัฐสั่งห้ามมายาวนาน วันวิสาขบูชา ที่ชาวศรีลังกาเรียกว่า วัน "เวสาข" (Vesak) ได้รับการเฉลิมฉลองอีกครั้งและเป็นการกลับมาอย่างยิ่งใหญ่ ผลักดันให้รัฐบาลประกาศเป็นวันหยุดราชการ ๗ วัน ในสัปดาห์แห่งวันเวสาขนี้ ชาวศรีลังกาทั้งเด็กและผู้ใหญ่จะนุ่งขาวห่มขาวเข้าวัด รักษาศีล ๕ ศีล ๘ เป็นภาพที่งดงามมาก ตามบ้านเรือนและบริษัทห้างร้าน จะปักธงฉัพพรรณรังสี ปลิวไสว

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศรีวิชัยญาณ เป็นโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศศรีลังกา มีนักเรียนจำนวน ๖,๐๐๐ คน ตั้งแต่ชั้นประถมจนถึงชั้นมัธยมปลาย โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งนี้ตั้งมา ๓๖ ปีแล้ว มีครูประจำ ๒๕๐ รูป/คน มีเจ้าหน้าที่ ๑๕๐ คน ครูประจำการอยู่ ๒๕๐ รูป/คน มีผู้ช่วยผู้สนับสนุนหรือว่าเจ้าหน้าที่อีก ๑๕๐ ครูประจำการเหล่านี้เรียนพุทธศาสนา มีพระสงฆ์เพียง ๑๒ รูปเป็นครูประจำ เพราะโรงเรียนกำหนดคุณวุฒิพระสงฆ์ที่จะเป็นครูสอนว่าต้องจบปริญญาโทขึ้นไป

ครูแบ่งเป็นสามประเภทคือ ครูกิตติมศักดิ์ ครูประจำและครูช่วยสอน คณะครูส่วนใหญ่เป็นคฤหัสถ์ที่อาสาสมัครมาทำหน้าที่ มีทั้งข้าราชการครูบำนาญ อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถานศึกษา ต่างคนต่างมีศรัทธามาร่วมกันสอน ครูที่อาสาเข้ามาสอนต้องผ่านการคัดเลือกอย่างพิถีพิถัน คุณสมบัติที่สำคัญคือต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ครูประจำการที่จะสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนทั่วไปได้นั้นต้องจบปริญญาสาขาพระพุทธศาสนาหรือไม่ก็ต้องสอบได้ประกาศนียบัตรชั้นธรรมาจริยะ

ประเทศศรีลังกาจะจัดให้มีการสอบเทียบความรู้ด้านพระพุทธศาสนาในระดับชาติเรียกว่า Dhamma Exam ทุกปี ซึ่งพอเทียบได้กับการสอบธรรมศึกษากันในบ้านเรา เยาวชนศรีลังกาจะพยายามสอบผ่านธรรมศึกษาก่อนจบชั้นมัธยมปลาย แต่ละปีมีเยาวชนศรีลังกาเข้าสอบธรรมศึกษานี้ประมาณ ๓ ล้านคน เมื่อสอบได้ธรรมศึกษาแล้ว เยาวชนศรีลังกาสามารถเรียนเรื่องการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อสมัครสอบในระดับชาติในขั้นที่สูงขึ้นไป ใครที่สอบผ่านระดับนี้จะได้ประกาศนียบัตรธรรมาจริยะ ซึ่งเป็นใบรับรองว่าเขาสามารถเป็นครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนใดก็ได้ ประกาศนียบัตรธรรมาจริยะเป็นเหมือนใบอนุญาต (Licence) สำหรับครูผู้ต้องการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศรีวิชัยญาณประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เพราะพิถีพิถันในการเลือกครูประจำที่ต้องจบปริญญาสาขาพระพุทธศาสนาหรือสอบได้ประกาศนียบัตรชั้นธรรมาจริยะ นอกจากนี้ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศรีวิชัยญาณยังได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาไว้ ๕ ข้อซึ่งง่ายต่อการประเมินผล ดังนี้

ข้อที่ ๑ ส่งเสริมให้เด็กทุกคนรักษาเบญจศีลหรือศีล ๕ ในชีวิตประจำวัน และรักษาศีล ๘ ในวันอุโบสถ

ข้อที่ ๒ อบรมเด็กให้เคารพพระสงฆ์ และกตัญญูต่อบิดามารดา

ข้อที่ ๓ ฝึกหัดเด็กให้กินอยู่อย่างเรียบง่ายแบบวิถีพุทธ

ข้อที่ ๔ สอนให้เด็กมีระเบียบวินัยและใฝ่เรียนธรรมะ

ข้อที่ ๕ สอนให้เด็กมีศรัทธาในพระพุทธศาสนารักชาติและภาษาของตน

การเรียนการสอนในห้องเรียนไม่ได้แบ่งเป็นห้องแบบมีผนังกัน เด็กอยู่รวมกันในห้องโถงใหญ่ มีครูรับผิดชอบแบ่งกลุ่มกันสอนในชั้นต้น ชั้นกลาง ชั้นปลาย และชั้นสูง มีการแบ่งเด็กเป็นกลุ่มย่อยๆ ครูแต่ละคนก็รับผิดชอบสอนเด็กประมาณ ๑๐-๑๕ คน แต่ละกลุ่มเรียนอยู่ใกล้กัน เด็กสนใจเรียนโดยไม่รบกวนกันและมีสมาธิในการเรียนอย่างน่าศรัทธา แสดงว่าเขาฝึกเด็กให้มีระเบียบวินัยเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ผู้บริหารโรงเรียนบอกว่า มีการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนทุกภาคการศึกษา โดยครูจะต้องกรอกแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนทุกคน ตั้งแต่เริ่มเข้าโรงเรียนว่าเด็กมีเจตคติอย่างไร มีศรัทธาในพระศาสนาแค่ไหน และมีพฤติกรรมเป็นอย่างไรครู

ต้องบันทึกโดยละเอียด จากนั้นฝ่ายวิจัยก็จะนำข้อมูลเหล่านี้ไป บันทึกเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์โรงเรียนสามารถตรวจสอบย้อนหลังไปว่าตลอดเวลา ๕ ปีที่ผ่านมา เด็กแต่ละคนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปอย่างไรบ้าง จากนั้นจะได้นำผลการวิจัยไปปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน

โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ศรีวิชัยวิญญานยังมิงงาน วิจัย เพื่อการพัฒนาที่เรียกว่า Research and Development คือ ทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน นอกจากนี้สิ่งที่น่าสนใจก็คือ คณะครูโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ศรีวิชัยวิญญานแบ่งเป็นกลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มมีการประชุมประจำเดือน ใครเกิดวันไหนก็เชิญเพื่อนครูไปเลี้ยงวันนั้นแล้วจัดประชุมประจำเดือนไปในตัวมีการนิมนต์พระสงฆ์มาเทศน์สอนธรรมะ ครูทุกคนต้องท่องบทสวดมนต์ได้

เมื่อถามว่า ทำไมโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ศรีวิชัยวิญญานจึงเป็นที่นิยมของเด็กจำนวนมากก็ได้รับคำตอบว่า ประการแรกเพราะโรงเรียนจัดการเรียนการสอนดีมีคุณภาพ ประการที่สองเพราะผู้ปกครองมีศรัทธาต่อพระสงฆ์วัดนี้จึงพาลูกหลานมาเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์

เมื่อถึงวันพระ ๑๕ ค่ำ ซึ่งเป็นวันหยุดราชการของศรีลังกา คนศรีลังกาจะไปถือศีลอุโบสถที่วัด เฉพาะที่วัดศรีวิชัยวิญญานนี้มีคนมาถือศีลอุโบสถประจำทุกวันพระ ๑๕ ค่ำประมาณ ๑๒,๐๐๐ คน คนเหล่านี้มีศรัทธาในเจ้าอาวาสและคณะสงฆ์จึงส่งลูกหลานมาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ศรีวิชัยวิญญาน

คณะสงฆ์ศรีลังกาถือเป็นภาระสำคัญร่วมกันที่จะต้องนำเยาวชนเข้ามาศึกษาพุทธธรรมด้วยวิธีการหลากหลาย เช่น โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ การจัดสอบธรรมศึกษาระดับชาติ วิธีการเหล่านี้ช่วยปลูกฝังความศรัทธาที่มั่นคงในพระพุทธศาสนาแต่เยาว์วัยให้กับชาวศรีลังกา จึงไม่แปลกที่ชาวศรีลังกาทุกวันนี้รักและหวงแหนพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง ศรีลังกาสามารถรักษาสืบทอดพระพุทธศาสนามาได้จนบัดนี้ แม้ประเทศนี้จะเคยอยู่ภายใต้การปกครองของชาวต่างชาติต่างศาสนามานานหลายร้อยปีก็ตาม

สรุปได้ว่า โรงเรียนสอนพระพุทธศาสนาก่อตั้งขึ้นครั้งแรกที่ประเทศศรีลังกาโดยพันเอกเฮนรี สตีลอลคอตต์ (Henry Steel Olcott) ชาวอเมริกัน ซึ่งปรารถนาจะช่วยพุทธศาสนิกชนชาวลังกาต่อสู้กับนักเผยแพร่ศาสนาคริสต์ และนโยบายเกี่ยวกับศาสนาของรัฐบาลอาณานิคมของอังกฤษ โดยจัดตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๘ เป็นช่วงระยะเวลาที่พระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกากำลังอยู่ในภาวะอันตรายอย่างยิ่ง การจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวนอาทิตย์ของประเทศศรีลังกามีวัตถุประสงค์สำคัญ ๒ ประการ คือ ๑) เพื่อฟื้นฟูพระพุทธศาสนา และ ๒) เพื่อต่อต้านนักเผยแพร่ศาสนาคริสต์ที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนา โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นนี้มีลักษณะเป็นสถาบันอาสาคือ คณะครูและอาจารย์ทำงานโดยไม่มีค่าตอบแทนใดๆ มีทั้งฆราวาสและพระภิกษุ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและศาสนาซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินงานของสมาคมยุวพุทธิก (Young Men Buddhist Association หรือ Y.M.B.A.) ปัจจุบันโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ในประเทศศรีลังกาเจริญแพร่หลายมาก มีโรงเรียนพุทธศาสนา

วันอาทิตย์เกือบทุกหมู่บ้านและเกือบทุกวัดหลักสูตรที่ใช้เรียนมี ๔ ระดับ คือ ระดับขั้นต้นขั้นกลาง ขั้นปลายและขั้นสูง วิชาที่เรียนประกอบด้วยพุทธประวัติ ธรรมะ ประวัติพุทธสาวก ประวัติพระพุทธศาสนา ลักษณะการเรียนการสอนเริ่มตั้งแต่ ๐๘.๐๐ – ๑๒.๐๐ น. ทุกวันอาทิตย์ ส่วนวันอัมมสวณะ เด็กและเยาวชน จะนั่งขานหม่อมขานถ้อยดอกไม้รูปเทียนเพื่อมาสมาทานอุโบสถศีลกิจกรรมก่อนเข้าห้องเรียน คือ การสมาทานศีล ๕ กล่าวบูชาพระรัตนตรัย คาถาสรรเสริญพุทธคุณ สังฆคุณ

๒.๓.๒ ความเป็นมาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทย

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หรือในชื่อใหม่ว่า “ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” ได้เกิดขึ้นในประเทศไทย เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๐๑ โดยก่อตั้งครั้งแรกที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วัดมหาธาตุฯ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร โดยนำแบบอย่างการศึกษาพุทธศาสนาที่ประเทศศรีลังกาที่จัดการเรียนการสอนแก่เด็กและเยาวชนในวันอาทิตย์มาเป็นแนวทางการศึกษาพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชน ไทยเรา และได้แพร่หลายขยายสาขาออกไปทั่วประเทศ

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่เกิดขึ้นในประเทศศรีลังกา และประเทศไทยนั้น มีปรารถนาเหตุที่แตกต่างกันของที่มา แต่มีความมุ่งหมายในแนวทางเดียวกัน คือ ต้องการให้เด็กและเยาวชนได้มีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา เรียนรู้หลักธรรมคำสอนแล้วนำไปประพฤติปฏิบัติ เมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีจริยธรรมและคุณธรรมเป็นแบบอย่างในสังคม กล่าวคือประเทศศรีลังกาได้ถูกปกครองโดยประเทศนิกายเถรวาทมานานหลายสิบปี พุทธศาสนาในประเทศศรีลังกาที่ถูกเบียดเบียนจากนักปกครองชาวต่างชาติต่าง ศาสนา ที่ต้องการให้ผู้คนของศรีลังกาหันไปนับถือศาสนาของพวกเขา วัดวาอารามหรือพุทธสถานบางแห่งจะถูกพวก ต่างชาติที่เข้ามาปกครองยึดไปเป็นศาสนสถานของตนทำให้ชาวศรีลังกาที่หนักแน่นศรัทธาในพระพุทธศาสนาขมขื่นใจไม่ใช่น้อย ครั้นเมื่อประเทศศรีลังกาได้รับอิสรภาพแล้ว ก็มีการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาเป็นการใหญ่ จึงจัดให้มีโรงเรียนศึกษาพระพุทธศาสนาขึ้นในวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันหยุดเรียนของทางราชการ ให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษากันอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ ทำให้สถานะของพระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกา กลับมามีบทบาทในสังคมศรีลังกาอย่างสำคัญอีกครั้ง ซึ่งนับวันจะยิ่งมั่นคงแข็งแรงขึ้นตามลำดับ

สำหรับประเทศไทยที่ได้มีการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น ก็โดยปรารถนาถึงเด็กและเยาวชนของ ชาตินั้นวันจะเห็นห้วงพระพุทธศาสนามากขึ้นทุกที เพราะโรงเรียนที่เคยมีอยู่ในวัดวาอารามต่างๆ ก็ไปมีอยู่นอกวัด ทำให้เด็กห่างวัด การศึกษาแผนใหม่แม้ไม่ขัดแย้งกับคำสอน ในพระพุทธศาสนา แต่ก็จะไม่เกื้อกูลต่อพระศาสนา ถ้าครูผู้สอนไม่รู้จักนำธรรมะในพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ให้สอดคล้องกับวิชาการสมัยใหม่ อีกทั้งสังคมเมืองใหญ่ก็ล้วน มีสิ่งล่อลึงเร้าที่ทำให้เด็กและเยาวชนหันเหไปในทางผิดได้เสมอ และก็มีตัวอย่างที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชนให้ เป็นข่าว

ปรากฏตามสื่อมวลชนอยู่ไม่น้อย ทำอย่างไรที่จะให้ เด็กและเยาวชนได้รู้ถึงคำสอนในพระพุทธศาสนา แล้วนำไป ประพฤติปฏิบัติ เป็นภูมิคุ้มกันให้พวกเขาก้าวพ้นห้วงเหวของความไม่ดีไม่งามต่างๆไปได้ จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียน พุทธศาสนาวินาศิตยขึ้น โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตยของไทยเราตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ไม่ได้สอนเฉพาะเรื่องพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ได้จัดให้มีการเรียนการสอนวิชาการต่างๆ เข้ามาเสริมด้วย เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ดนตรี นาฏศิลป์ และวัฒนธรรมไทย เป็นต้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่มีใจรักในวิชาการเหล่านี้ได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ และเกี่ยวคู่กับวิชาที่เด็ก เรียนในโรงเรียนประจำ^{๕๘}

จึงนับได้ว่า มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ให้กำเนิดโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตยแห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งมีสาเหตุการจัดตั้งแตกต่างจากโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตยในประเทศศรีลังกา และอาจสรุปได้ว่า การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตยในประเทศไทยนั้น สืบเนื่องจากการพิจารณาเห็นว่า สภาพสังคมมีความเสื่อมทางศีลธรรมของเด็กและเยาวชนมากขึ้น การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตย จึงได้วางวัตถุประสงค์ไว้ ๕ ประการ คือ

๑. เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักพระพุทธศาสนาตามสมควรแก่วัยของตน
๒. เพื่อปลูกฝังศีลธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน
๓. เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา
๔. เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักบำเพ็ญกุศลสาธารณประโยชน์
๕. เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา^{๕๙}

สำหรับวิชาที่สอนและการจัดชั้นเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตย ได้แก่วิชาธรรมะ วิชาพุทธประวัติ และการอบรมกิริยามารยาท เนื่องจากปีแรกจำนวนนักเรียนและครูยังน้อยอยู่ มิได้มีการกำหนดชั้นเรียนแต่ให้นักเรียนทั้งหมดเรียนรวมกัน การดำเนินงานของโรงเรียนได้กำหนดหลักสูตร ภาษาอังกฤษภาคพระพุทธรศาสนาสำหรับชั้นปลายและชั้นสูง โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนได้ประโยชน์จากการเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น ให้รู้ศัพท์ภาษาอังกฤษสามารถอ่านหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนาให้เข้าใจได้ ซึ่งในปัจจุบันโรงเรียนพุทธศาสนาแห่งอื่นก็ได้จัดให้เป็นวิชาเลือกที่สำคัญวิชาหนึ่ง โดยใช้แบบเรียนของโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ต่อมา พ.ศ.๒๕๐๕ ได้ประกาศยกฐานะกิจการของโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตยขึ้นเป็น “แผนกโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตย” โรงเรียนได้มีการปรับปรุงกิจการเพื่อความก้าวหน้าตลอดเวลา ส่วนลักษณะการเรียนการสอนนั้นพระอาจารย์ผู้สอนเป็นพระเปรียญธรรมที่จบการศึกษาจาก มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{๕๘} ธรรมจรัล, หนังสือธรรมลีลา ฉบับที่ ๘๖, (มกราคม ๒๕๕๑), หน้า ๒๐.

^{๕๙} พระสิริสุทนต์ธรรมาภรณ์, มหาจุฬาฯ ในรอบศตวรรษ, “โรงเรียนพระพุทธศาสนาวินาศิตย”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), หน้า ๑๖๕.

และพระนิสิตปีที่ ๓-๔ ของมหาวิทยาลัย วิธีสอนใช้ทั้งแบบบรรยาย อภิปรายซักถามปัญหาให้ผู้ประกอบการสอนเช่น ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ ภาพเขียนและภาพถ่าย ส่วนการสอนอบรมจิตใจนักเรียนใช้การบรรยายตามหลักสูตรฝึกปฏิบัติศาสนาพิธีกรรม รวมทั้งฝึกสมาธิด้วย ต่อมาปี พ.ศ.๒๕๑๒ ได้ยกฐานะโรงเรียนเทียบเท่ากองมีระเบียบการบริหารภายในเป็นของตนเอง และเป็นส่วนพิเศษสังกัดสำนักงานเลขานุการมีรูปแบบการบริหารในรูปของผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และมีคณะกรรมการบริหารเป็นผู้ควบคุมกิจการและดำเนินการ โดยแบ่งออกเป็น ๓ ฝ่าย คือ ฝ่ายธุรการฝ่ายเลขานุการ และฝ่ายวิชาการ การดำเนินงานประสบผลดีทำให้โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์แห่งแรกนี้เป็นแบบอย่างของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์แห่งอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในระยะเวลาต่อมา^{๖๐}

๓.๓.๓ การจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จุดกำเนิดของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ที่เกิดขึ้นในประเทศศรีลังกา และประเทศไทยนั้น มีปราชญ์เหตุที่แตกต่างกันของที่มา แต่มีความมุ่งหมายในแนวทางเดียวกัน คือ ต้อง การให้เด็กและเยาวชนได้มีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา เรียนรู้หลักธรรมคำสอนแล้วนำไปประพฤติปฏิบัติ เมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีจริยธรรมและคุณธรรม เป็นแบบอย่างในสังคมสำหรับประเทศไทยที่ได้มีการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ขึ้น ก็โดยปราชญ์ถึงเด็กและเยาวชนของ ชาตินั้นวันจะเห็นทางพระพุทธศาสนามากขึ้นทุกที เพราะโรงเรียนที่เคยมีอยู่ในวัดวาอารามต่างๆ ก็ไปมีอยู่นอกวัด ทำให้เด็กห่างวัด การศึกษาแผนใหม่แม้ไม่ขัดแย้งกับคำสอน ในพระพุทธศาสนา แต่ก็จะไม่เกื้อกูลต่อพระศาสนา ถ้าครูผู้สอนไม่รู้จักนำธรรมะในพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ให้สอดคล้องกับวิชาการสมัยใหม่ อีกทั้งสังคมเมืองใหญ่ก็ล้วน มีสิ่งล่อลึงเร้าที่ทำให้เด็กและเยาวชนหันเหไปในทางผิดได้เสมอ และก็มีตัวอย่างที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชนให้ เป็นข่าวปรากฏตามสื่อมวลชนอยู่ไม่น้อย ทำอย่างไรที่จะให้ เด็กและเยาวชนได้รู้ถึงคำสอนในพระพุทธศาสนาแล้วนำไป ประพฤติปฏิบัติ เป็นภูมิคุ้มกันให้พวกเขาก้าวพ้นห้วงเหวของความไม่ดีไม่งามต่างๆ ไปได้ จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียน พุทธศาสนาวัดอาทิตย์ขึ้น

เมื่อประมาณปี พ.ศ.๒๕๔๖ - ๒๕๐๐ พระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถร) สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง (สมัย พ.ร.บ. การปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๔๔) อธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ องค์กฤษฎีกาสมณบดีมหาวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ได้เดินทางไปดูกิจการพระพุทธศาสนาที่ประเทศพม่าและประเทศศรีลังกาเห็นพระสงฆ์ในประเทศนั้นๆ จัดระบบการสอนศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนได้ผลดีมากและจัดการสอนเฉพาะวันอาทิตย์

^{๖๐} ดวงเดือน พิศาลบุตร, โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ และโรงเรียนวันอาทิตย์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, ๒๕๑๐), หน้า ๖-๘.

เมื่อเดินทางกลับมา จึงได้ปรารภถึงการสอนศีลธรรมของพระสงฆ์ในประเทศพม่าและประเทศศรีลังกาแก่เจ้าหน้าที่บริหารและ พระนิสิตมหาวิทยาลัยและดำริว่า "โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สมควรที่จะได้จัดให้มีขึ้นในประเทศไทยบ้าง เพราะว่าเด็กและเยาวชน มีความสนใจในพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ซึ่งจะให้เป็นการกำลังของพระพุทธศาสนาต่อไปและยังเป็นการส่งเสริมในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อีกประการหนึ่ง อีกทั้งเป็นการให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนได้ศึกษาและรู้จักหลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้ถูกต้องตามสมควรแก่วัยของตน"

ในสมัยนั้นแผนกธรรมวิจย (ปัจจุบันสำนักธรรมวิจย) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้มีการบรรยายธรรม ฟีกสมาธิให้แก่บุคคลทั่วไปในวันอาทิตย์ และวันธรรมสวนะเป็นประจำ ปรากฏว่ามีข้าราชการ พ่อค้าประชาชนทั่วไปได้มาสนใจฟังและฝึกสมาธิเป็นจำนวนมาก บรรดาบุคคลเหล่านั้นได้นำบุตรหลานของตนมาด้วย พระเจ้าหน้าทีและ พระนิสิตของมหาวิทยาลัยได้นำเด็กเหล่านั้นซึ่งพากันมาวิ่งเล่นบริเวณลานอโศก วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ มาเล่นนิทานให้ฟังบ้างสอนธรรมะบ้าง เด็กเหล่านั้นมีความสนใจมากประกอบกับขณะนั้นโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ได้อาราธนาพระเจ้าหน้าทีและพระนิสิตของมหาวิทยาลัยไปสอนธรรมะและอบรมศีลธรรมแก่นักเรียนและนักศึกษาเป็นประจำจนกระทั่งปัจจุบัน ทำให้เด็กและเยาวชนมีความสนใจพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น พระเจ้าหน้าทีและพระนิสิตของมหาวิทยาลัย จึงได้เสนออนุมัติต่อทางมหาวิทยาลัย เพื่อเปิดสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น

เมื่อทางมหาวิทยาลัยได้อนุมัติ ให้เปิดสอนได้ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เปิดทำการสอนขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคมพ.ศ.๒๕๐๑ ซึ่งเป็นโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกในประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อแผนกธรรมวิจย โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้การศึกษาอบรมศีลธรรมแก่กุลบุตรกุลธิดา ให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา และเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้ประกาศตั้งแผนกหนึ่งต่างหากต่อมามีประกาศมหาวิทยาลัย กำหนดฐานะให้เป็นโรงเรียนมีระบบการบริหารงานเป็นของตนเอง ปัจจุบันสังกัดสำนักงานอธิการบดี ทุกปีการศึกษาจำนวนนักเรียนนักศึกษาเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนนั้นมีท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) เป็นผู้ร่างหลักสูตรขึ้นตั้งแต่ครั้งที่ท่านยังจำวัดอยู่ที่วัดมหาธาตุฯ และหลักสูตรนี้ก็ได้รับเริ่มใช้ตั้งแต่เริ่มต้นและใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้โดยไม่มีการปรับเปลี่ยน ซึ่งวิชาหลักที่สอนคือ ธรรมะ พุทธประวัติ สมาธิกรรมฐาน นอกจากนี้ก็มีกิจกรรมเสริมในภาคบ่ายเพื่อให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความชอบ อาทิ ดนตรีไทย นาฏศิลป์ ภาษาจีน ภาษาฝรั่งเศส เป็นต้น ซึ่งจะมีการวัดผลโดยตัดเกรดมาตั้งแต่เริ่มทำการสอน โดยมี

ประกาศมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย ฉบับที่ ๑๒/๒๕๐๖ เรื่อง ระเบียบว่าด้วยสิทธิผู้รับประกาศนียบัตร ได้ดังนี้^{๖๑}

๑. คุณสมบัติของนักเรียนชั้นต้น

๑) เรียนครบตามหลักสูตร ๔ ปี โดยมีเวลาเรียนชั้นหนึ่งๆ ในปีหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า ๒๐ อาทิตย์ รวมทั้งอาทิตย์ที่มีกิจกรรมด้วย และต้องสอบไล่ได้ทุกชั้นของชั้นนี้ ตามประกาศของมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย หรือ

๒) ต้องเรียนจบหลักสูตรชั้นปีที่ ๓-๔ โดยมีเวลาเรียนชั้นหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า ๓๐ อาทิตย์ รวมทั้งอาทิตย์ที่มีกิจกรรมด้วย และต้องสอบไล่ได้ทั้งสองชั้น ตามประกาศของมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย หรือ

๓) ต้องมีเวลาเรียนชั้นปีที่ ๔ รวมกันไม่น้อยกว่า ๖๐ อาทิตย์ และต้องสอบไล่ได้ทั้งสองชั้น ตามประกาศของมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย

๒. คุณสมบัตินักเรียนชั้นกลาง

๑) เรียนครบตามหลักสูตร ๓ ปี โดยมีเวลาเรียนชั้นหนึ่งๆ ในปีหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า ๒๕ อาทิตย์ รวมทั้งอาทิตย์ที่มีกิจกรรมด้วย และต้องสอบไล่ได้ทุกชั้นของชั้นนี้ ตามประกาศของมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย หรือ

๒) ต้องเรียนจบหลักสูตรชั้นปีที่ ๒-๓ โดยมีเวลาเรียนชั้นหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า ๓๐ อาทิตย์ รวมทั้งอาทิตย์ที่มีกิจกรรมด้วย และต้องสอบไล่ได้ทั้งสองชั้น ตามประกาศของมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย หรือ

๓) ต้องมีเวลาเรียนชั้นปีที่ ๒-๓ รวมกันไม่น้อยกว่า ๖๐ อาทิตย์ และต้องสอบไล่ได้ทั้งสองชั้น ตามประกาศของมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย

๓. คุณสมบัตินักเรียนชั้นปลาย

๑) เรียนครบตามหลักสูตร ๓ ปี โดยมีเวลาเรียนชั้นหนึ่งๆ ในปีหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า ๒๕ อาทิตย์ รวมทั้งอาทิตย์ที่มีกิจกรรมด้วย และต้องสอบไล่ได้ทุกชั้นของชั้นนี้ ตามประกาศของมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย หรือ

๒) ต้องเรียนจบหลักสูตรชั้นปีที่ ๒-๓ โดยมีเวลาเรียนชั้นหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า ๓๐ อาทิตย์ รวมทั้งอาทิตย์ที่มีกิจกรรมด้วย และต้องสอบไล่ได้ทั้งสองชั้น ตามประกาศของมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย หรือ

^{๖๑}พระสิริสุทนต์ธรรมาภรณ์ (สุพจน์ วิจิตรโต), มหาจุฬา ในรอบศตวรรษ, “โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย), หน้า ๑๘๐.

๓) ต้องมีเวลาเรียนชั้นปีที่ ๒-๓ รวมกันไม่น้อยกว่า ๖๐ อาทิตย์ และต้องสอบไล่ได้ทั้งสองชั้น ตามประกาศของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. คุณสมบัตินักเรียนชั้นสูง

๑) เรียนครบตามหลักสูตร ๒ ปี โดยมีเวลาเรียนชั้นหนึ่งๆ ในปีหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า ๓๐ อาทิตย์ รวมทั้งอาทิตย์ที่มีกิจกรรมด้วย และต้องสอบไล่ได้ทุกชั้นของชั้นนี้ ตามประกาศของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือ

๒) ต้องมีเวลาเรียนชั้นทั้งสองรวมกันไม่น้อยกว่า ๖๐ อาทิตย์ และต้องสอบไล่ได้ทั้งสองชั้น ตามประกาศของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุกรุงเทพมหานคร เปิดการเรียนการสอนวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่เด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับอนุบาล (อ.๑-๓) - ประถมศึกษา (ป.๑-๖) - มัธยมศึกษา (ม.๑-๖) อุดมศึกษา (จบ.ม.๖-ปริญญา) และอบรมธรรมศึกษา เป็นแห่งแรกในประเทศไทย ถึงปัจจุบัน

ในส่วนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วังน้อย ออยุธยา ได้ดำเนินการบริหารจัดการตามแบบของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ ดังนี้

วิสัยทัศน์

ศึกษาปฏิบัติ ยึดหลักไตรสิกขา มีศีล สมาธิ ปัญญาเป็นแกน

คติธรรม

เสียสละ สามัคคี มีวินัย ไม่เห็นแก่ตัว

ปณิธาน

ให้การศึกษาวិชาการด้านพระพุทธศาสนา อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย และเป็นศูนย์กลางเผยแผ่แก่เด็กและเยาวชน

พันธกิจ

บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่เด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไปและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย

อุดมการณ์ของโรงเรียน

มารยาทดี มีระเบียบวินัย ใส่ใจศึกษาธรรม นำไปปฏิบัติโดยชอบ ประกอบด้วยความซื่อสัตย์ พิจารณาใจกาย ขวนขวายสร้างความเจริญ เพลิดเพลินในการปฏิบัติ

๒.๓.๔ รูปแบบและหลักการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

กรมการศาสนาจะเข้ามาจัดวางหลักสูตรเพื่อใช้ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หรือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในปัจจุบันให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ มี ๒ รูปแบบ คือ ๑) หลักสูตรของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ และ ๒) หลักสูตรของมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศ ซึ่งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งอื่นๆ ได้นำไปใช้ และปรับปรุงให้เข้ากับสภาพของวัดของตนเอง เมื่อกรมการศาสนาเข้ามาให้การอุปถัมภ์แก่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของวัดต่างๆ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ จึงได้กำหนดหลักการและรูปแบบ ตลอดจนรูปแบบต่างๆ เพื่อให้โรงเรียนประเภทนี้มีมาตรฐานเดียวกัน และจากการประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ กรมการศาสนาได้เสนอโครงการสนับสนุนส่งเสริมต่อรัฐบาล และได้ตั้งงบประมาณอุดหนุนการทำงานเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ และในปีเดียวกันนี้ ที่ประชุมมีความเห็นว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศควรมีหลักสูตรเดียวกัน ดังนั้นกรมการศาสนาจึงได้จัดทำหลักสูตรฉบับกรมการศาสนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ และในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้มีมติเปลี่ยนชื่อจากคำว่า “โรงเรียน” มาเป็น “ศูนย์” เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบราชการมาจนทุกวันนี้ ทำให้โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีหลักสูตรกลางที่มีรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ เนื้อหาส่วนใหญ่ในวิชาที่สอนประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับพุทธประวัติ ศาสนพิธีปฏิบัติ วัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น สำหรับวิชาศาสนพิธียังไม่ได้มีการจัดทำหลักสูตร จึงใช้หนังสือศาสนพิธีฉบับกรมการศาสนาซึ่งได้รวบรวมเกี่ยวกับพิธีต่างๆ ทางพุทธศาสนาทั้งของทางราชการและประชาชนทั่วไป เวลาเรียนและการทำการสอนปีการศึกษาหนึ่ง ต้องมีเวลาสอน ไม่น้อยกว่า ๑๒๐ ชั่วโมง หรือ ๓๐ วัน อาทิตย์ละ ไม่ต่ำกว่า ๔ ชั่วโมง^{๖๒}

ซึ่งหลักสูตรและการเรียนการสอนดังกล่าวนี้ ในด้านการบริหารจัดการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ กรมการศาสนาได้ออกระเบียบว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยกำหนดให้มีแนวการจัดตั้งและดำเนินการ การจัดชั้นเรียนและหลักสูตรการเรียนการสอน และการประเมินผลการศึกษา เพื่อให้ถือปฏิบัติเป็นลักษณะเดียวกัน และได้ประกาศตั้งสำนักบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทยขึ้น ให้มีสำนักงานตั้งอยู่ที่อาคารเฉลิมพระเกียรติ ส.ว. ณ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดอนงค์ราม เขตคลองสาน โดยแต่งตั้งให้พระปริยัติกิจโกศล ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอนงค์ราม เป็นเลขาธิการ พระมหาบัว ปิยวณโณ เป็นเลขานุการและตั้งศูนย์หนจำนวน ๔ แห่ง คือ

^{๖๒} กรมการศาสนา, ประมวลการสอนวิชาประวัติพระพุทธศาสนาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ฉบับกรมการศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๔), หน้า ๑ - ๕.

๑. ศูนย์หนกลาง ตั้งอยู่ที่วัดประยุรวงศาวาส เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
๒. ศูนย์หนเหนือ ตั้งอยู่ที่วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
๓. ศูนย์หนตะวันออก ตั้งอยู่ที่วัดมหาวนาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
๔. ศูนย์หนใต้ ตั้งอยู่ที่วัดแจ้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ กรมการศาสนาได้ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทยขึ้น โดยมีสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสนเถระ) เป็นประธาน พระปริยัติกิจโกศล เป็นเลขาธิการ และมีผู้ทรงคุณวุฒิอีกจำนวน ๓๐ คน เป็นกรรมการ๑๐

ต่อมา ในปี พ.ศ.๒๕๔๗ กรมการศาสนาได้ออกระเบียบว่าด้วย ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา โดยให้ยกเลิกระเบียบเก่าทั้งหมดและประกาศใช้เมื่อ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๗ เพื่อใช้เป็นแนวเดียวกันทั่วประเทศ มีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

๑. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วย ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. ๒๕๔๗”

๒. การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะต้องมีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ มีกรรมการไม่น้อยกว่า ๕ คน มีเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการอย่างละ ๑ คน และต้องมีสถานที่เรียนมีครูผู้สอนในอัตราจำนวนนักเรียน ๔๐ คน ต่อครูผู้สอน ๑ รูป/คน การขอจดทะเบียนสำหรับกรุงเทพมหานครให้ยื่นคำขอทะเบียนต่ออธิบดีกรมการศาสนา โดยผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะเขตและผู้อำนวยการเขต ส่วนภูมิภาคยื่นคำขอจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัด โดยผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด โดยให้ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเป็นนายทะเบียน และเมื่อจดทะเบียนแล้วให้รายงานไปยังกรมการศาสนา

๓. การจัดชั้นเรียนและหลักสูตรการสอน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมการศาสนา กำหนด แบ่งเป็น ๔ ชั้น คือ ชั้นเตรียมเป็นนักเรียนระดับประถม ๑-๒-๓ ชั้น ขั้นต้นเป็นนักเรียนระดับประถม ๔-๕-๖ ชั้นกลางเป็นนักเรียนมัธยม ๑-๒-๓ และชั้นสูงเป็นนักเรียนระดับมัธยม ๔-๕-๖ และมีหลักสูตรการสอนที่เป็นวิชาบังคับ ๓ วิชา ได้แก่ วิชาธรรม วิชาประวัติพระพุทธศาสนา วิชาศาสนปฏิบัติ และวิชาเลือกอีก ๑ วิชา ตามความเหมาะสมและให้มีการพัฒนาปรับปรุงองค์ประกอบ การสอนและกิจกรรมการให้เกื้อหนุนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการสอน

๔. การประเมินผลการศึกษา ให้มีเวลาสอนสำหรับวิชาบังคับสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง รวมเวลาตลอดทั้งปีการศึกษาไม่น้อยกว่า ๑๒๐ ชั่วโมง การประเมินผลประจำปีตัดสินเป็นรายวิชา โดยวิธีสอบทั้งข้อเขียนและปฏิบัติ

๕. กรมการศาสนาจะพิจารณาให้การอุปถัมภ์ และสนับสนุนการดำเนินงานในด้านต่างๆ ที่เห็นสมควรตามลำดับความสำคัญดังนี้

- ๑) การบริหารงานส่วนกลาง
- ๒) การบริหารงานระดับศูนย์กลาง
- ๓) การจัดกิจกรรมพิเศษ
- ๔) การดำเนินงานทั่วไปและให้ทุกศูนย์รายงานผลการดำเนินงานประจำปีทุกสิ้น

ปีการศึกษา^{๖๓}

รูปแบบการบริหารจัดการงานของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในช่วงแรกนั้น ยังไม่มีระเบียบชัดเจนมากนัก ดังนั้น โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จึงมีการบริหารจัดการตามมีตามเกิดงบประมาณรายได้ส่วนหนึ่ง แม้จะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมการศาสนาแต่ก็มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ทำให้ทางวัดต้องตั้งงบประมาณรายได้ของวัดส่วนหนึ่งสนับสนุน และอีกส่วนหนึ่งก็เป็นงบประมาณรายได้จากการบริจาค เนื่องจากการบริการสาธารณะ จึงไม่มีการเก็บค่าเล่าเรียนจากผู้ปกครอง โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แต่ละแห่ง ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ วัดใดมีบุคลากรดี มีทุนดี ก็ทำได้ดีมั่นคงถาวร วัดใดขาดบุคลากร ขาดทุนทรัพย์วัดนั้นก็ดำเนินไปอย่างยากลำบาก ด้านการสอนของพระอาจารย์หรือครูผู้สอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา นั้น มีปัญหาอยู่บ้างเนื่องจากผู้สอนส่วนใหญ่เป็นพระ แม้จะมีความรู้ด้านศาสนาเป็นอย่างดี แต่ก็ขาดความชำนาญในการสอนตามวิทยาการแผนใหม่ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในแต่ละปี จะมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร โดยเฉพาะครูใหญ่เป็นประจำทุกปี ทำให้การบริหารจัดการศึกษาขาดแนวทางในการพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้า เพราะมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนผู้บริหาร และขาดการวางยุทธศาสตร์ของศูนย์ฯ ทำให้การบริหารจัดการเป็นการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงผ่านไปเป็นปีๆเท่านั้น ตลอดถึงครูผู้สอนที่มีจำนวนไม่แน่นอนนัก เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นพระนิสิตที่กำลังอยู่ในช่วงศึกษาเล่าเรียน และมีงานหน้าที่อื่นๆ ภายในวัดหลายตำแหน่ง ทำให้ไม่มีเวลาทำการสอนอย่างเต็มที่^{๖๔}

อีกประเด็นหนึ่ง ก็คือ กิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ แม้จะเป็นการศึกษาทางด้านหลักธรรมและศาสนาเป็นหลัก แต่การเรียนการสอนส่วนใหญ่ก็ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะทางด้านวิชาการอย่างเดียว เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ได้ศึกษาวิชาศาสนา และศีลธรรมในโรงเรียนตามปกติอยู่แล้ว ย่อมเกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้น จึงได้มีการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีความสนุกสนาน เด็กมีส่วนร่วมและแสดงออก โดยแฝงความรู้คติธรรมในกิจกรรมเหล่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม เทคนิคการสอนของบุคลากร ยังขาดทักษะและประสบการณ์อยู่มาก

^{๖๓} กรมการศาสนา, ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. ๒๕๔๗, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑ - ๕.

^{๖๔} พระปริยัติกิจโกศล (จิม อิสริมโม), รูปแบบการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์, (ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอนงค์ราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๗), หน้า ๓ - ๕.

เนื่องจากผู้สอนส่วนใหญ่ยังมีสภาพเป็นพระนิสิตของมหาวิทยาลัย และสื่อการสอนก็ยังมีความขาดแคลน รวมไปถึงการผลิตสื่อการสอนที่จะกระตุ้นการเรียนรู้และความสนใจของผู้เรียนให้มากขึ้น ทำให้ในช่วงท้ายๆ ของการเรียนการสอน ผู้เรียนเกือบครึ่งหนึ่งได้ขาดหายและหยุดเรียนไป ที่ผ่านมา โรงเรียนฯ เคยมีโครงการจัดผู้สอนไปสอนตามโรงเรียนต่างๆ ในเขตอำเภอใกล้เคียง ซึ่งก็ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดีในด้านจำนวนนักเรียน แต่เนื่องจากต้องมีค่าใช้จ่ายมากในการเดินทาง จึงทำให้ยุบเลิกโครงการนั้น และได้มุ่งเน้นการสอนภายในโรงเรียนฯ อย่างเดียว ซึ่งทำให้มีจำนวนนักเรียนลดลง และมีจำนวนไม่ใคร่แน่นอนในแต่ละปีการวัดผลและการประเมินผล โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มีระบบการสอนและการวัดผลเช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วไป การวัดผลและการศึกษาที่ปฏิบัติอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มี ๒ อย่าง คือ ๑) การวัดความรู้ความเข้าใจ และ ๒) การวัดที่แสดงออกมาทางพฤติกรรม การวัดความรู้ความเข้าใจที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ได้แก่ การใช้ข้อสอบแบบต่างๆ ทั้งปรนัยและอัตนัย โดยมีวัตถุประสงค์จะทราบถึงความรู้ความเข้าใจในบทเรียน และเป็นแบบที่ใช้กันมากที่สุดในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ส่วนการวัดผลด้านการแสดงออกทางพฤติกรรมนั้น เป็นสิ่งที่ทางโรงเรียนจะติดตามพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในระหว่างเรียนและหลังเลิกเรียน แต่ส่วนใหญ่เป็นการประเมินของผู้สอนในระหว่างเรียนเป็นหลัก ซึ่งการวัดผลทางด้านนี้จัดเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ซึ่งทางโรงเรียนได้ใช้วิธีการหลายอย่างในการจูงใจให้นักเรียนประพฤติดี เช่น การชี้ให้เห็นตัวอย่างที่ดี การทำแบบอย่างที่ดี และการยกย่องชมเชยผู้ที่มีความประพฤติดีให้ปรากฏเหล่านี้เป็นต้น^{๖๕}

กรมการศาสนา ได้ปรับปรุงการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำหลักธรรมไปพัฒนาให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม และมีคุณภาพของสังคม และเพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ในความอุปถัมภ์ ของ กรมการศาสนาเกิดผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามเป้าหมายและเหมาะสมยิ่งขึ้น กรมการศาสนาจึงได้มี ระเบียบกรมการศาสนา “ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ พ.ศ. ๒๕๕๐” ดังต่อไปนี้^{๖๖}

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ พ.ศ. ๒๕๕๐”

^{๖๕} พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ, การวัดผลการศึกษาในกรมการศาสนา, เอกสารเกี่ยวกับการสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทั่วราชอาณาจักรประจำปี ๒๕๒๓, (กรุงเทพมหานคร : กองศาสนศึกษา, ๒๕๒๓), หน้า ๓๒.

^{๖๖} สำนักพัฒนาคุณภาพจริยธรรม, แนวทางดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๕, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๕), หน้า ๖๙.

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ฉบับวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๐ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งอื่นใด ที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้ “ศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” หมายความว่า หน่วยการเรียนรู้การเผยแผ่ อบรม ปลุกฝังศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมไทยอันดงามแก่เด็กและเยาวชน ที่ได้จัดตั้งขึ้นตามระเบียบนี้ มีชื่อย่อว่า “ศพอ.” “คณะกรรมการบริหาร” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ “ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ “ครูผู้สอน” หมายความว่า ผู้ทำหน้าที่ครู หรือ อาจารย์ ที่ทำการสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และครูพระสอนศีลธรรม “ผู้เรียน” หมายความว่า ผู้ที่ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ข้อ ๕ ให้อธิบดีกรมการศาสนาเป็นผู้รักษาการตามระเบียบและให้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติ รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมแบบรายงานตามระเบียบนี้

หมวด ๑ การจัดตั้งและดำเนินการ

ข้อ ๖ ให้สำนักงานบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานนโยบาย แผนงาน และสร้างสรรค์ความร่วมมือด้านวิชาการ การเรียนรู้การเผยแผ่ การอบรมปลุกฝังศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา สนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในภารกิจของกรมการศาสนาการ ตั้งสำนักงานบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทยและการตั้งสำนักงานศูนย์กลางระดับหน และคณะกรรมการบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทยให้เป็นไป ตามประกาศกรมการศาสนา^{๖๗}

ข้อ ๗ การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้จัดตั้งที่วัด มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษาหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีสถานที่ตั้งอยู่ใกล้บริเวณบ้านหรือชุมชน โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑. เป็นศูนย์การเรียนรู้ การเผยแผ่ อบรม ปลุกฝังศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอันดงามแก่เด็กและเยาวชน

๒. มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

^{๖๗} สำนักพัฒนาคุณภาพจริยธรรม, แนวทางดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๕, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๕), หน้า ๗๐

๓. มีครูผู้สอนเพียงพอกับจำนวนนักเรียนในอัตราครูผู้สอน ๑ รูป/คน ต่อนักเรียนไม่เกิน ๓๕ คน

๔. มีสถานที่เรียนเหมาะสมและเพียงพอกับจำนวนนักเรียน

ข้อ ๘ ให้มีคณะกรรมการบริหารคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์ เป็นประธาน รองผู้อำนวยการศูนย์ จำนวน ๒ รูป/คน เป็นรองประธาน กรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่า ๕ รูป/คน เลขาธิการ และจะมีผู้ช่วยเลขาธิการด้วยหรือไม่ก็ได้ โดยการแต่งตั้งของผู้อำนวยการศูนย์

ข้อ ๙ คณะกรรมการบริหาร มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำ และควบคุมดูแลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในด้านต่างๆ คือ

๑. วิชาการ
๒. บุคลากร
๓. งบประมาณ
๔. บริหารงานทั่วไป

ข้อ ๑๐ การประชุมของคณะกรรมการบริหารศูนย์ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานปฏิบัติหน้าที่แทน ถ้าประธานกรรมการและรองประธานไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียง เป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ ๑๑ การประชุมของคณะกรรมการบริหารศูนย์ให้เป็นไปตามข้อบังคับของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และจะต้องมีการประชุมอย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง ทุกๆ ๖ เดือน

ข้อ ๑๒ คณะกรรมการบริหารจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการบริหารศูนย์มอบหมายก็ได้ และให้นำความในข้อ ๑๓ และ ๑๔ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ข้อ ๑๓ คณะกรรมการบริหารศูนย์อยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และจะพ้นจากตำแหน่งในกรณี ดังนี้

๑. มรณภาพ หรือถึงแก่กรรม
๒. พ้นจากความเป็นภิกษุ
๓. ลาออก
๔. เป็นบุคคลล้มละลาย
๕. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

๖. คณะกรรมการบริหารศูนย์มีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่กรรมการบริหารศูนย์ว่างลงตามข้อ ๑๓ ให้ผู้อำนวยการศูนย์แต่งตั้งกรรมการบริหารศูนย์แทนตำแหน่งที่ว่างลง และให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง อยู่ในตำแหน่งเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ที่ตนแทน

ข้อ ๑๕ ผู้อำนวยการศูนย์อาจตั้งที่ปรึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารศูนย์มีหน้าที่ให้คำแนะนำในการดำเนินงาน ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ข้อ ๑๖ ผู้อำนวยการศูนย์ มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

๑. บริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้เป็นไปตามนโยบายวัตถุประสงค์ และระเบียบของกรมการศาสนา

๒. บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่ รวมทั้งดำเนินการบริหารงานบุคคลตามข้อบังคับของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ข้อ ๑๗ ให้วัด มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานเอกชน ที่มีความประสงค์จะขอจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ยื่นคำขอจดทะเบียนตามแบบคำขอจดทะเบียน ทำยระเบียบนี้ ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อกรมการศาสนา โดยได้รับความเห็นชอบจากเจ้าคณะแขวง เจ้าคณะเขต และเจ้าคณะจังหวัด ใน ส่วนภูมิภาค ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัด โดยได้รับความเห็นชอบของ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด โดยให้วัฒนธรรม จังหวัดเป็นนายทะเบียนและ เมื่อจดทะเบียนแล้ว ให้รายงานไปยังกรมการศาสนาขั้นตอนการดำเนินงานและการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นต้องดำเนินการในนามของวัดมูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐและจะต้องมีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วยผู้อำนวยการศูนย์ฯ เป็นประธาน รองผู้อำนวยการศูนย์ฯ จำนวน ๒ รูป/คน เป็นรองประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่น้อยกว่า ๕ รูป/คน เป็นเลขานุการ มีนักเรียน จำนวนไม่น้อยกว่า ๓๕ คน ขึ้นไป มีครูผู้สอน จำนวน ๑ รูป/คน ต่อนักเรียน ๓๕ คนและมีสถานที่เรียนเหมาะสม เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ในการขอจดทะเบียนนั้น สำหรับในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อกรมการศาสนา โดยเสนอความเห็นชอบของเจ้าคณะแขวง เจ้าคณะเขต และผู้อำนวยการเขตในส่วนภูมิภาคให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดโดยเสนอผ่านการเห็นชอบของเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด แล้วส่งไปยังสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อดำเนินการพิจารณารับจดทะเบียนขึ้นเป็นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนาและสนับสนุนด้านงบประมาณในปีต่อไป

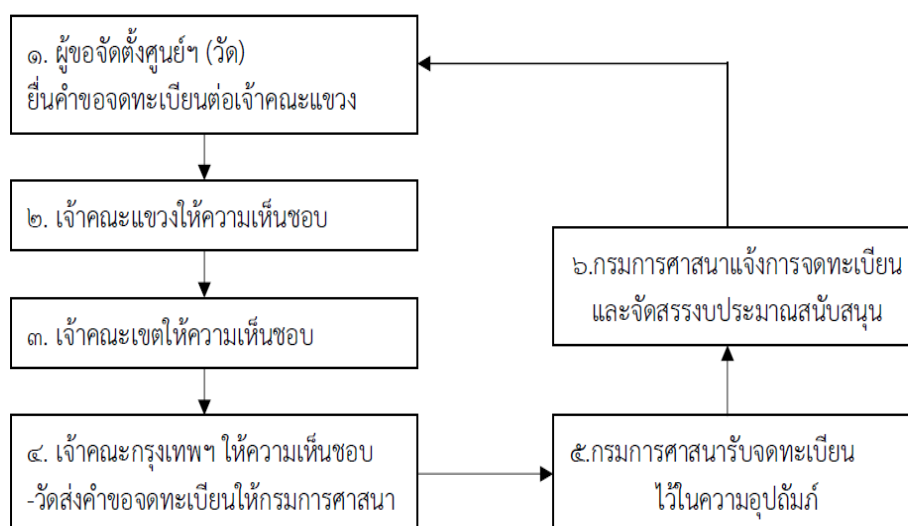
การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น มี ๓ รูปแบบ คือ

๑. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในวัด เป็นการจัดการศึกษาภายในวัดเพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้ามารู้จักวัด ศึกษาธรรมะกับพระสงฆ์ โดยใช้อาคารสถานที่ของวัด ศาลาเอนกประสงค์หรือโรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นต้น

๒. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในสถานศึกษาและหน่วยงานของรัฐ คือเป็นการจัดตั้งโดยสถานศึกษา มูลนิธิสมาคม หน่วยงานของรัฐคือ เรือนจำและหน่วยงานทหารในกองอนุศาสนาจารย์ เป็นการดำเนินงานสงเคราะห์ร่วมกันระหว่างพระสงฆ์กับครูอาจารย์ในสถานศึกษาหรือบุคลากรในมูลนิธิ สมาคม โดยบางศูนย์ฯ ผู้บริหารสถานศึกษานั้นได้อาราธนาพระภิกษุเป็นผู้ดำเนินการ

๓. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาในเชิงรุก เป็นการดำเนินการของพระภิกษุสงฆ์ภายในวัดใดวัดหนึ่งที่มีข้อจำกัด ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในวัดได้ จึงเข้าสอนในสถานศึกษา ในนามของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

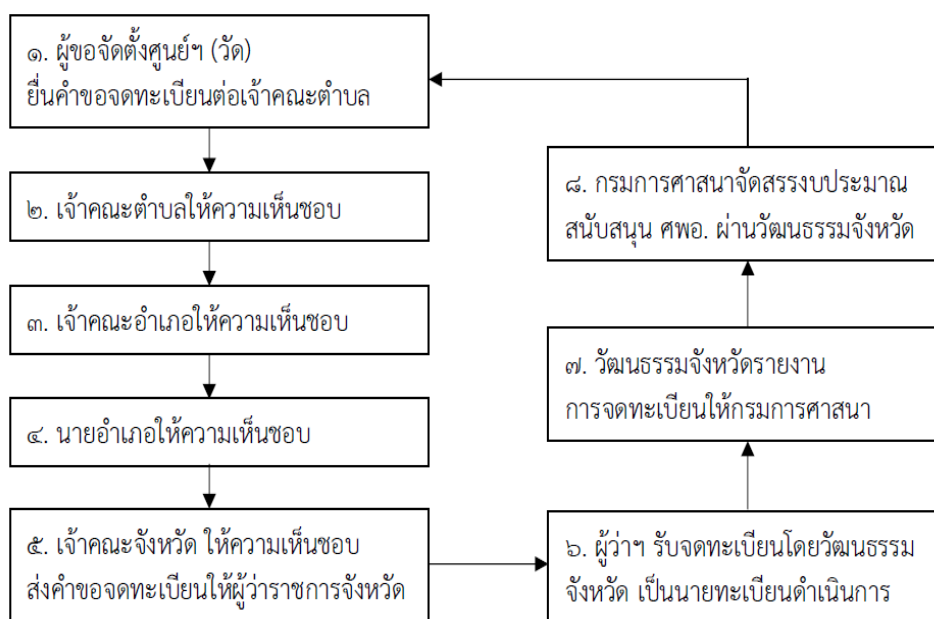
ขั้นตอนการจัดทะเบียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในกรุงเทพมหานครให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อกรมการศาสนาโดยเสนอผ่านความเห็นชอบจากเจ้าคณะแขวงเจ้าคณะเขต และเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๒ ขั้นตอนการจัดทะเบียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในกรุงเทพมหานคร

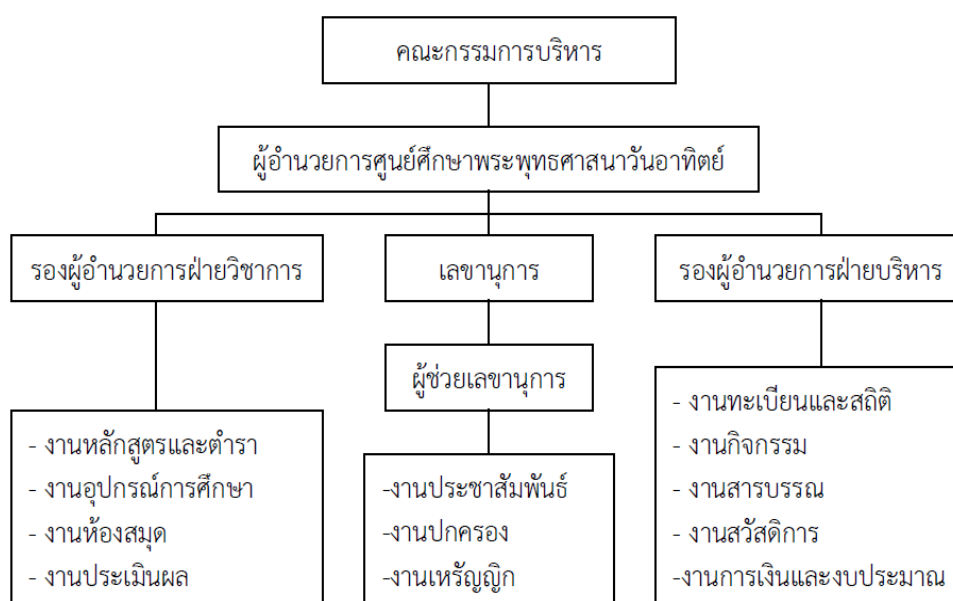
ขั้นตอนการจดทะเบียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในส่วนภูมิภาค

ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัด โดยผ่านความเห็นชอบจากเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด โดยให้วัฒนธรรมจังหวัดเป็นนายทะเบียน และให้รายงานไปยังกรมการศาสนา ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๓ ขั้นตอนการจดทะเบียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในส่วนภูมิภาค

โครงสร้างการบริหารงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในส่วนภูมิภาค

แผนภาพที่ ๒.๔ แผนผังการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ภาพรวมของการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

สาระ	การบริหารจัดการ
๑. หลักการ	การดำเนินงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นศูนย์รวมกิจกรรมทางศาสนา ทุกคนในชุมชนได้เรียนรู้หลักธรรม และเป็นศูนย์การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของชุมชน เรียนวิชาเลือกที่สนใจตามศักยภาพของศูนย์ ฯ
๒. ความร่วมมือ	ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรมของชุมชนเกิดจากความร่วมมือจากทุกภาคส่วน วัด โรงเรียน อบต. อบจ. ชุมชน ท้องถิ่น ให้ความสำคัญ ส่งเสริมและสนับสนุนประสานความร่วมมือ วัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน
๓. ยุทธศาสตร์ การดำเนินงาน	๑. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ บริหารในรูปของ คณะกรรมการ ๒. ภาคราชการเป็นผู้อุดหนุน โดยกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ๓. อำนาจการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ * ส่วนกลาง กรมการศาสนา * ส่วนภูมิภาค ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้จัดตั้ง
๔. กระบวนการ จัดการเรียนการสอน	๑. การจัดชั้นเรียนมี ๓ ชั้น ชั้นต้น ชั้นกลาง ชั้นสูง ๒. วิชาบังคับ เรียนธรรมศึกษาชั้นตรี – โท – เอก ๓. วิชาเลือก ตามความสนใจและความพร้อมของศูนย์ฯ ^{๖๘} ๔. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือการรวมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในวันสำคัญทางสถาบันพระมหากษัตริย์ และกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาเนื่องในโอกาสวันสำคัญ

แผนภาพที่ ๒.๕ ภาพรวมของการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

^{๖๘} กรมการศาสนา, ระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๐), หน้า ๒ - ๔.

๓.๓.๕ บทบาทของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทย

จากอดีตสู่ปัจจุบันของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ริเริ่มครั้งแรกในประเทศไทย ศรีลังกา ได้ขยายมายังประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๖-๒๕๐๐ พระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถร) อธิบดีสงฆ์ (เจ้าอาวาส) วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ในสมัยนั้นได้มีดำริให้จัดตั้ง “โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” และเปิดทำการสอนเมื่อ วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๐๑ ณ วัดมหาธาตุฯ นับเป็นโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกในประเทศไทย

กรมการศาสนา ได้ให้การสนับสนุนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ และได้มีการเปลี่ยนชื่อ “โรงเรียน” เป็น “ศูนย์ศึกษา” เพื่อให้มีเอกลักษณ์เป็นกาเฉพาะ และสอดคล้องกับระเบียบของทางราชการ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓ นับแต่นั้นเป็นต้นมาจึงใช้ชื่อ “ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” จนถึงปัจจุบัน และใช้อักษรย่อว่า “ศพอ.” และเพื่อให้การอุปถัมภ์ของกรมการศาสนาเป็นไปอย่างมีระบบ ได้ออกระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นครั้งแรก และได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๓๔ ทำให้การบริหารงานมีทิศทาง เอกภาพ และประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ต่อมาเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ ได้มีการปรับปรุงระเบียบฯ ดังกล่าวเป็นครั้งแรก แต่ยังคงบทบาทของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไว้เช่นเดิม

จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๐ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นโครงการสำคัญ มีการแก้ไขระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ใหม่ และประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๐ ให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีบทบาทอันหลากหลาย สามารถเป็นพลังสำคัญที่จะพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับคนในชุมชนแบบครบวงจร เป็นบทบาทที่กว้างขวาง สามารถรองรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกช่วงวัยของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายในชุมชน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง

บทบาทของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในปัจจุบันพัฒนาการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้มีการพัฒนาเพื่อให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นศูนย์ที่มีศักยภาพและมีมาตรฐานคุณภาพ โดยมีพัฒนาการดังนี้

๑. คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมมีบทบาทต่อศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นอย่างยิ่งได้ให้ความสนใจและความสำคัญกับการบริหารจัดการภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มากขึ้นโดยมีการออกเป็นมติมหาเถรสมาคม ที่ ๒๙๙/๒๕๕๐ เรื่องการขยายศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของกรมการศาสนา

๒. ศูนย์หน ศูนย์ภาค และศูนย์จังหวัดดูแลความเรียบร้อยของศูนย์ฯ ทั่วประเทศให้มีประสิทธิภาพ มีเจ้าคณะหน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัดได้ให้ความเมตตาสนับสนุน

๓. มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เปิดโอกาสให้ประชาชนโดยรอบวัดมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์ฯ เพื่อตอบสนองคนในชุมชน

๔. มีการถวายความรู้ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๑๘ ภาคคณะสงฆ์ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเป็นประจำทุกปี

๕. ผลิตุ่มือการดำเนินงาน และตำราเรียนนักธรรมตรี-โท-เอก และธรรมศึกษาตรี-โท-เอก และคู่มือการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม สำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนภายในศูนย์ฯ

๖. สร้างระบบฐานข้อมูลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเว็บไซต์ของกรมการศาสนา (www.dra.go.th) เพื่อให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดได้รายงานข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

๗. มีการจัดทำมาตรฐานคุณภาพศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และทำการประเมินศูนย์ฯ นาร่องจังหวัดละ ๑ แห่ง เพื่อให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยส่งเสริมให้ศูนย์ฯ ที่ได้มาตรฐานเป็นแบบอย่าง (Benchmarking) ให้กับศูนย์ฯ อื่นๆ

๘. ได้รับความร่วมมือจากกระทรวงศึกษาธิการให้การยอมรับในผู้เรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยให้บรรจุผลการเรียนธรรมศึกษาตรี-โท-เอกไว้ในหลักฐานการจบการศึกษาของผู้จบการศึกษาในระดับต่างๆ และให้สิทธิพิเศษสำหรับผู้จบธรรมศึกษาตรี-โท-เอกให้มีสิทธิในการได้รับการพิจารณารับเข้าเรียนในโรงเรียนต่างๆ

๙. มีระบบตรวจติดตามจากหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักตรวจราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลประจำกระทรวงวัฒนธรรม (ค.ต.ป.วธ.)

๓.๓.๖ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

พระพุทธเจ้าทรงเปลี่ยนแนวความคิด เกี่ยวกับมนุษย์และจุดมุ่งหมายของมนุษย์จากแนวเดิม ซึ่งเป็นความคิดตามหลักศาสนาพราหมณ์และลัทธิอื่นๆ พระพุทธองค์ทรงสอนว่า การยึดมั่นในตัวตน (อัตตา) ทำให้เกิดความทุกข์ขึ้นในสังคัม ทำให้คนเราคิดถึงตัวเองมากกว่าสังคัม ส่วนการละตัวตน จะทำให้คนเรามีความสำนึกต่อสังคัมต่อส่วนรวมได้มากขึ้น การละตัวตนจะต้องอาศัยการจัดระบบสังคัมเสียใหม่ ให้เปลี่ยนแปลงสังคัมย้อมติดขัดที่ผู้ปกครองซึ่งรักษาอำนาจของตนเนื่องจากตนมีฐานะที่ดีอยู่แล้ว จึงได้เสนอหลักการบริหาร ทางพระพุทธศาสนา ที่ถือว่าเป็นต้นแบบของการบริหารที่มาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ดังนี้^{๖๙}

^{๖๙}ปรีชา ช่างขวัญยืน, *ความคิดทางการเมืองในพระไตรปิฎก*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๔๒ – ๔๓.

๑. ในการบัญญัติพระวินัย มีการบัญญัติพระวินัยเพื่อใช้ปกครองสงฆ์ หรือใช้เป็นหลักปฏิบัติของพระภิกษุ แต่พระวินัยนั้นเป็นพุทธบัญญัติทั้งหมด หาใช่สงฆ์หรือผู้แทนสงฆ์เป็นผู้บัญญัติอย่างที่รัฐสภาเป็นผู้บัญญัติกฎหมายในระบอบประชาธิปไตยไม่จุดประสงค์ในการบัญญัติพระวินัยก็เพื่อให้สงฆ์อยู่ร่วมกันด้วยดี พ้นจากมลทินและกิเลสต่างๆ ทำให้ประชาชน เกิดความเลื่อมใส และเป็นเครื่องส่งเสริมการปฏิบัติธรรม

๒. ในด้านการบริหารพระวินัย ในสมัยมีพระสาวกไม่มากนัก พระพุทธองค์ทรงบริหารพระศาสนาด้วยพระองค์เอง โดยมีพระสาวกที่สำคัญเช่น พระสารีบุตร พระมหาโมคคัลลานะ ช่วยแบ่งเบาภาระบ้างตามความจำเป็น ต่อมาเมื่อมีพระสาวกเพิ่มขึ้น และมีผู้ขอเข้าอุปสมบทในพุทธศาสนามากขึ้น ก็ได้ทรงอนุญาตให้พระสาวกให้อุปสมบทแก่ผู้เข้ามาขอบวชได้ โดยให้ผู้ขอบวชเปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ครั้นต่อมาเมื่อภิกษุเพิ่มขึ้นอีก ทรงมอบความเป็นใหญ่ให้แก่สงฆ์ในการทำกิจกรรมทั้งปวงของพุทธศาสนา เช่น การให้บรรพชาอุปสมบท การกรานกฐิน การกำหนดเขตสีมา การระงับอธิกรณ์ เป็นต้น ซึ่งเท่ากับมอบให้สงฆ์เป็นผู้บริหารงานพระศาสนาตามระเบียบที่ได้ทรงกำหนดไว้นั่นเอง

๓. ด้านอธิกรณ์ของสงฆ์สถาบันตุลาการทางพระพุทธศาสนามีลักษณะบางอย่างคล้ายกับสถาบันตุลาการทางอาณาจักร มีกฎหมายหรือระเบียบที่สังคมวางไว้เป็น บรรทัดฐานแห่ง การกระทำของบุคคลในสังคมป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำหรือความประพฤติที่เป็นปฏิกิริยาต่อความสงบสุขของสังคม ฝ่ายอาณาจักรมีกฎหมายเป็นหลักในการปกครอง ส่วนฝ่ายพุทธจักรมีวินัยเป็นหลัก ทั้งฝ่ายอาณาจักร และพุทธจักรมีกระบวนการพิจารณาตัดสินหรืออธิกรณ์ และมีวิธีลงโทษตามโทษานุโทษ แต่ลักษณะการลงโทษตามพระวินัยกับโทษของกฎหมายบ้านเมืองมีข้อแตกต่างกันมาก

Luther H. Gulick และ Lyndall Urwick) นำเสนอกระบวนการบริหารงาน ๗ ประการ เรียกโดยย่อว่า “Posdcorb” เป็นกระบวนการบริหารงานที่นำเสนอไว้ในหนังสือ “Papers on the Science of Administration” ในปี พ.ศ. ๒๔๗๙ โดยมีกระบวนการบริหารงาน ดังนี้^{๗๐}

๑. การวางแผน หมายถึง การวางแผนทางในการปฏิบัติงาน ตลอดจนวิธีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

๒. การจัดหน่วยงาน หมายถึง การจัดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และการแบ่งส่วนของงานให้เหมาะสมและลงตัว

^{๗๐} Luther H. Gulick และ Lyndall Urwick) อ้างใน ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญพัฒน์, ๒๕๔๘), หน้า ๔๗ - ๔๘.

๓. การจัดสายงานและการจัดตัวบุคคลหมายถึง การบริหารงานด้านบุคลากรอัน ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การรักษาสภาพการทำงานและการควบคุมการปฏิบัติงานของ บุคลากร

๔. การอำนวยการ หมายถึง การดำเนินการตัดสินใจและสั่งการในการปฏิบัติงานของ ส่วนต่างๆ ให้ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ทั้งในลักษณะงานทั่วไปและในลักษณะงานเฉพาะ ตลอดจนการให้คำแนะนำและควบคุมการปฏิบัติงานในทุกภาคส่วน

๕. การประสานงาน หมายถึง การร่วมมือกันของบุคลากรในการปฏิบัติงานตามส่วน ต่างๆ ให้ประสานสอดคล้องกันอย่างกลมกลืน

๖. การรายงาน หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ผู้บริหารงาน และสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าของกิจการต่างๆ ภายใน หน่วยงาน

๗. งบประมาณ หมายถึง การควบคุมการใช้จ่ายให้รอบคอบและรัดกุมรวมถึงการ จัดสรรงบประมาณและการจัดทำบัญชี

Henri Fayol ได้เสนอทฤษฎีการบริหารโดยมีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึง ศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิดไม่ว่าจะเป็น การบริหารอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาลโดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร (Management Functions) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่การบริหาร ๕ ประการคือ^{๗๑}

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการ คาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจและกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครง ของงานต่างๆและอำนาจหน้าที่ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักรสิ่งของและตัวคนอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสม ในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่างๆ ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งจะทำให้ผลสำเร็จด้วยดีโดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจคนงานของตนจะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่ รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลง นอกจากนี้ยังต้องทำ

^{๗๑}Henri Fayol อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๘ - ๖๙.

การประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วยหากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกันถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพการไล่เอกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ

๔. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึงภาระหน้าที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๕. การควบคุม (Controlling) หมายถึงภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว

Fayol ได้กำหนดหลักการในการบริหารจัดการขึ้น ๑๔ ประการเป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการดังนี้^{๗๒}

๑. การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ฟาโยได้เสนอว่าคนงานควรจะได้รับกรมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้นหรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบในผลลัพธ์ของงานมากขึ้นซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์การยุคปัจจุบันได้

๒. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) แวปเบอร์และฟาโยได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของแวปเบอร์จะได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชาส่วนอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะได้รับความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการนำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจนเห็นว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

๓. การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) ฟาโยได้กล่าวถึงคำสั่งสองคำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาการทำงานเช่นการรายงานจะมีความเกี่ยวข้องในเมื่อผู้ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชาและทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยากและผู้บริหารจะไม่สนใจในความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชามากจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เชื่อฟัง

๔. สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชาจากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การความสัมพันธ์ของการจำกัด

^{๗๒} Fayol อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน, ๗๒ - ๗๓.

ความยาวของสายการบังคับบัญชาโดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับชั้นของการบริหารจัดการ จำนวนที่ดีที่สุดในการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและพนักงานระดับล่างรวมถึงความล่าช้าในการวางแผน (Planning) และการจัดการ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับชั้นการบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลงและองค์การจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้นภายในองค์การ ได้มีการแบ่งแยกแผนกต่างๆซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับชั้นการบังคับบัญชาโดยผู้บริหารในระดับกลาง และระดับต้นของสายการบังคับบัญชาแต่ละแผนกต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่นๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้นเนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่นและรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้นสำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้นเป็นการสร้างทีมงานข้ามสายซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

๕. การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสายการบังคับบัญชาแต่เป็นการกำหนดว่าควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าใดอย่างไร และมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไรสิ่งนี้ถือว่ามีความสำคัญเนื่องจากว่าจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกๆระดับขององค์การ

๖. การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การองค์การใดที่ไม่มีการวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผลซึ่งจะไม่มีทางมุ่งไปสู่กิจกรรมของกลุ่มหรือกิจกรรมของบุคคลแต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นทีมร่วมกับกลยุทธ์ขององค์การซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์หลักการในข้อนี้ยึดหลักว่า กิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

๗. หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาคคือความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์การซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

๘. การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้องค์การได้รับประโยชน์สูงสุดและเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การเพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคนและเป็นการชี้วัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขึ้นได้ในอนาคตการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การยุคปัจจุบันเนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่ามีความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนา

กำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับคนทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

๙. ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำการต่างๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชาผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่มซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์การเนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์การและความต้องการของพนักงานและความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุลซึ่งเป็นสิ่งที่ชีวิตผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๐. ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Energy) คำขอร้อง (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือออกมาสำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชาความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลายๆคนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดและทำงานอย่างเข้มแข็งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับคุณสมบัติของผู้ภายในองค์การและเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

๑๑. ค่าตอบแทนการให้รางวัลประกอบด้วยโบนัส และแผนการแบ่งกำไรเป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้การให้หรือการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์การระบบรางวัลที่มีประสิทธิภาพสามารถให้ความยุติธรรมทั้งพนักงานและองค์การรวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่มโดยการให้รางวัลเพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยยึดหลักว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรมและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๑๒. ความมั่นคงในงานความมั่นคงในงานมีความสำคัญต่อการจ้างงานระยะยาวเมื่อพนักงานอยู่ในองค์การซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีม เป็นระยะเวลานานโดยพยายามพัฒนาทักษะและปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรขององค์การการจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

๑๓. ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์การผลประโยชน์ขององค์การถือว่าเป็นประโยชน์ของทุก ๆ คนหรือของทุกกลุ่มในองค์การในขณะที่องค์การยังดำเนินกิจการอยู่จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์การและสมาชิกภายในองค์การ

๑๔. ความสามัคคีเป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์การที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่มในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นภายในองค์การ

และสิทธิในการสั่งการหรือการบริโภคและความร่วมมือกัน ถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการทำให้องค์การบรรลุผลสำเร็จและมีการพัฒนาความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหารและคนงานโดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่สำคัญเพราะความสามัคคีคือพลังเมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้องค์การมีความแข็งแกร่ง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงคุณธรรมที่นักบริหารพึงมี คือ อปทานิยธรรม ๗ ของกษัตริย์วัชชีหรือวัชชีอปรินิยธรรม ๗ ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวสำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง^{๗๓}

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์
๒. พร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุมพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ
ข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า : พร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมืองพร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย
๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้
(ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม
๔. ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชีเคารพนับถือท่านเหล่านั้นเห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง
๕. บรรดาकुสตรีกุลกุมารีทั้งหลายให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหงหรือฉุดคร่าขึ้นใจ
๖. เคารพสักการะบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่างๆ) ของวัชชี (ประจำชาติ) ทั้งหลายทั้งภายในและภายนอกไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป
๗. จัดให้ความอารักขาคุ้มครอง ป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้กินความกว้างหมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่าขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมิได้มาพึงมาสู่แคว้นที่มาแล้วพึงอยู่ในแคว้นแคว้นโดยผาสุก^{๗๔}

อปทานิยธรรม ๗ ประการนี้พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวัชชีทั้งหลายผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคีธรรมซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่าเมื่อชาววัชชียังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้นอกจากจะใช้การเกลี้ยกล่อมหรืออยู่ให้แตกสามัคคี

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ทฤษฎีบริหารโดยทั่วไปมีองค์ประกอบด้วยหลักการที่สำคัญๆ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม การจัดสรรทรัพยากร ความรู้ ความสามารถ เทคโนโลยี การประสานงานและวิธีการบริหารจัดการ เพื่อให้งาน

^{๗๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๑๑ - ๒๑๒.

^{๗๔} อ.ส.ต.ก. ๒๓/๒๐/๑๘.

บรรลุลวัตถุประสงค์โดยรวมกันทำหน้าที่อย่างกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียว เป็นการรวบรวมปัญหาต่างๆ จากภายนอกเข้าสู่ภายในองค์กร เพื่อพัฒนาองค์กร

๓.๓.๗ บทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

บทบาทศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีอยู่ในชุมชนของสังคมไทยปัจจุบันศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีจำนวน ๓,๘๓๐ ศูนย์ทั่วประเทศ มีบทบาทในชุมชนจนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นทุนทางสังคมของชาติบ้านเมือง มีบทบาทสำคัญใน ๓ เรื่อง คือ

๑. เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน

๑) ศูนย์ธรรมศึกษา เปิดสอนธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก โดยมีพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรธรรมศึกษาของกรมการศาสนา

๒) ศูนย์สอนเสริมวิชาสามัญ และวิชาเลือกพิเศษตามความสนใจ เปิดสอนเสริมวิชาสามัญเป็นการสอนเสริมพิเศษ เน้นเฉพาะเนื้อหาวิชาที่จำเป็นต้องมีผู้อธิบายหรือให้ความรู้ที่ผู้เรียนไม่สามารถเข้าใจได้โดยง่ายจากการศึกษาด้วยตนเอง และเป็นวิชาที่เด็กต้องการเรียน เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ต้องการหาความรู้เพิ่มเติม โดยไม่ต้องจ่ายค่าเรียนพิเศษ นอกจากนี้เปิดสอนวิชาเลือกพิเศษตามความสนใจของผู้เรียนและตามความเหมาะสมของท้องถิ่น เช่น ดนตรีไทย รำไทย การทำสิ่งประดิษฐ์ การทำดอกไม้ประดิษฐ์ ฯลฯ

๓) ศูนย์การเรียนรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เปิดสอนเกี่ยวกับการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์จากห้องคอมพิวเตอร์ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๔) ศูนย์การเรียนรู้ด้านภาษา เปิดสอนเกี่ยวกับการใช้ภาษาต่างๆ จากห้องสอนภาษา (Sound Lab) ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๕) ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ และการอาชีพ เปิดบริการเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามอัธยาศัย ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก เยาวชน โดยจัดเป็นห้องสมุดแห่งการเรียนรู้ (Learning Resource Library) ของชุมชนให้บริการความรู้ทางพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ การอาชีพ รวมทั้งความรู้เชิงประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว แนะนำสิ่งที่มีอยู่ในวัด เพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชนได้รับรู้ข้อมูลและความรู้ที่เป็นจุดเน้นของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในแต่ละแห่ง อันจะทำให้เกิดมรดกทางปัญญาแก่ผู้เข้าวัด และเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในเรื่อง “ลานบุญ ลานปัญญา” มีส่วนให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข บนพื้นฐานการมีคุณธรรมร่วมกันเป็นการพัฒนาคนในทุกระดับเพื่อรองรับการพัฒนาสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และคุณธรรม

๖) พิพิธภัณฑ์ชุมชนเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต เป็นที่เก็บรวบรวมสิ่งของวัตถุ เครื่องมืออาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สามารถนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชน ที่จะ เป็นสิ่งยืนยันรักแห่งความเป็นมาของชุมชนได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเรื่องราวของโบราณวัตถุล้ำค่า ที่จะ บ่งบอกถึงตัวตนของชุมชนด้วยความภาคภูมิใจ และสืบทอดองค์ความรู้เหล่านี้สู่ลูกหลานต่อไปใน อนาคตอันจะทำให้เกิดมรดกทางปัญญาแก่ผู้เข้าชม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของ และคงอยู่ได้ด้วยการ สร้างสรรค์จากแรงกาย แรงใจ และพลังความคิดของคนในชุมชนเอง เป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง โบราณสถานและวัฒนธรรมของชุมชน

๒. เป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมของชุมชน

เป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมของชุมชน มีบทบาทในการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่ หลากหลาย ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ อนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมไทย ตลอดจนศาสนพิธีที่ทรงคุณค่า ให้ดำรงสืบไปเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกช่วงวัยของประชาชนให้เป็นคนดี มีปัญญาและมีความสุข

๑) จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของชุมชนเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สร้างภูมิคุ้มกันทางศีลธรรมให้เด็กและเยาวชน รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยการบูรณาการ (Integration) โครงการ อันหลากหลายของกรมการศาสนาเข้าไปในศูนย์แห่งนี้

๒) จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อธำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีทาง วัฒนธรรมที่ดีงามของไทย เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีการบวช ประเพณีหล่อเทียนพรรษา ประเพณีถวายผ้าอาบน้ำฝน ประเพณีประจำปีถิ่นของชุมชน ฯลฯ

๓) จัดกิจกรรมทางสังคมและอาสาสมัครในรูปแบบของชมรม โดยจัดตั้งชมรม ตามความเหมาะสม ความสนใจ และความพร้อมของชุมชน เป็นชมรมฝึกอาชีพต่างๆ ชมรมอาสา บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ซึ่งต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจและความต้องการของคนในชุมชนเอง

๓. เป็นศูนย์กลางส่งเสริมอาชีพของชุมชน

เปิดบริการเป็นศูนย์ฝึกอาชีพในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ใช้เป็นที่ ฝึกอบรมอาชีพแก่เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชนที่ต้องการพัฒนาวิชาชีพต่างๆ เช่น งานบริการ งานช่างต่างๆ ช่างตัดผม ช่างเย็บผ้า ช่างปูน ช่างเชื่อม งานผลิตเพื่อธุรกิจการค้า ให้มีความรู้ ความสามารถในการผลิตสินค้าหัตถกรรมหรือสินค้าอื่นตามความสนใจออกจำหน่าย สร้างงานสร้าง รายได้ให้ทุกคนมีงานทำอย่างทั่วถึง ช่วยยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ในสูงขึ้น ช่วยลดปัญหาคน ว่างงาน ช่วยให้เศรษฐกิจและสังคมของประเทศดีขึ้น ผ่อนคลายปัญหาอาชญากรรม

๔. ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๑) พัฒนาเด็ก เยาวชนและประชาชนให้มีปัญญาและคุณธรรม

(๑) ส่งเสริมให้เด็กเยาวชนและประชาชนได้รับการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจากศูนย์การเรียนรู้ “ธรรมศึกษา”

(๒) ช่วยให้เด็ก เยาวชน และประชาชนได้รับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะในด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

(๓) เด็กที่จบธรรมศึกษาตามหลักสูตรของกรมการศาสนาจะได้รับสิทธิพิเศษโดยจะระบุ การจบไว้ในหลักฐานการศึกษาของเด็ก นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้มีคำสั่งให้สถานศึกษาพิจารณารับเด็กที่จบการศึกษาทางธรรม คือ “ธรรมศึกษา” ตรี โท เอก จากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

(๔) ช่วยทำให้เด็ก เยาวชน ผู้เรียนมีความเข้าใจในวิชาที่เรียนในโรงเรียนมากขึ้นจากการ สอนเสริม

(๕) ส่งเสริมให้เด็กแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกการทำงานเป็นหมู่ เคารพในสิทธิ และฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ช่วยให้การถ่ายทอดความรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(๖) เสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้ในการทำงาน การบริหารจัดการศูนย์ฯ และแก้ไขปัญหาในชุมชน

(๗) ก่อเกิดประโยชน์ทางปัญญา คือ สร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตและอนุรักษ์และพัฒนาศักยภาพปัญญาของเด็กและเยาวชน

(๘) ก่อเกิดประโยชน์ทางกาย คือ เสริมสร้างสุขภาวะทางกาย สนับสนุนบริการสุขภาพสู่ครอบครัว ส่งเสริมด้านโภชนาการ ฯลฯ

๒) เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่หลากหลาย

(๑) เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประเทศไทย

(๒) เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของชุมชนที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

(๓) เป็นแหล่งสืบค้นหาความรู้ได้ตลอดเวลา บริการการเรียนรู้ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตของคนในชุมชน

(๔) เป็นศูนย์การเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และพระพุทธศาสนาของชุมชน และเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ให้เด็ก เยาวชน และประชาชนทุกระดับได้เข้าวัดเพื่อเรียนรู้พระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ด้วยตนเองตามอัธยาศัย และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้หลากหลายตามความสนใจ

(๕) เป็นชุมทรัพย์ทางปัญญาและเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน

(๖) เป็นการกระจายแหล่งบริการทางการศึกษา ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนให้ครอบคลุมทั่วถึง ทุกพื้นที่มากยิ่งขึ้น

(๗) เป็นศูนย์รวมของการยกระดับการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

(๘) เป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน กลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชน ทันต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดสังคมการเรียนรู้และการพึ่งพาตนเอง รวมทั้งเสริมสร้างวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย

๓) เป็นฐานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

(๑) สร้างความมั่นใจ เพิ่มศักยภาพและยกระดับฐานะของชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยการฝึกอบรมอาชีพเสริมตามความสนใจ

(๒) ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พื้นฟูการอาชีพพื้นบ้านของชุมชนให้มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แสวงหาความสนใจร่วมสู่ความเข้มแข็งในอนาคต

(๓) ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพตามความสนใจ อันเป็นปัจจัยที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

(๔) ส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้จากภาคบริการพื้นบ้าน เช่น นวดแผนไทย การอบสมุนไพร ให้เป็นกิจกรรมในครอบครัวและชุมชน

๔) เป็นสายใยเชื่อมสัมพันธ์ชุมชน

(๑) เสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองและชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ

(๒) ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างวัด บ้าน และโรงเรียน อันจะเป็นแหล่งรวมคนในชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เกิดจากพื้นฐานของความร่วมมือของคนในชุมชนเองอย่างแท้จริงเนื่องจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นของชุมชนที่จัดดำเนินการโดยชุมชน โรงเรียน และวัด

(๔) เป็นศูนย์กลางการประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชนในการใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชน

(๕) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยราชการต่างๆ เช่น กรมการศาสนา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อบจ. อบต. ทุกแห่ง ได้ให้การสนับสนุนศูนย์ฯ เพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของท้องถิ่น โดยมีการจัดทำเป็นยุทธศาสตร์ส่งเสริมพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานของวัฒนธรรมและศาสนา เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี ยึดมั่นในหลักจริยธรรมคุณธรรมและหลักประชาธิปไตย

สรุป จากการทบทวนจากวรรณกรรมต่างๆ ของการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลของท้องถิ่นนั้น ๆ เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของงานใด ๆ ตาม

กระบวนการทุกขั้นตอน เช่น การร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมินด้วยจิตใจ และอารมณ์ในสถานการณ์กลุ่มเป็นผลก่อให้เกิดการกระทำให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

๒.๔ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ มีทั้งหมด ๔๐ ศูนย์ แบ่งเป็นจังหวัดชลบุรี ๖ ศูนย์ จังหวัดระยอง ๑๕ ศูนย์ จังหวัดจันทบุรี ๑๖ ศูนย์ จังหวัดตราด ๓ ศูนย์ ดังนี้

๒.๔.๑ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดชลบุรี ๖ ศูนย์

๑. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดใหญ่อินทาราม
 - ที่อยู่ : ตำบล บางปลาสร้อย อำเภอ เมืองชลบุรี จังหวัด ชลบุรี
 - ครูสอน ๑๖ ท่าน นักเรียน ๓๕๗ คน
๒. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดदनอก
 - ที่อยู่ : ตำบล บางปลาสร้อย อำเภอ เมืองชลบุรี จังหวัด ชลบุรี
 - ครูสอน ๒๗ ท่าน นักเรียน ๓๕๙ คน
๓. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดสัตหีบ
 - ที่อยู่ : ตำบล สัตหีบ อำเภอ สัตหีบ จังหวัด ชลบุรี
 - ครูสอน ๙ ท่าน นักเรียน ๑,๐๑๕ คน
๔. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดกุนชีธาร
 - ที่อยู่ : ตำบล คลองกิ่ว อำเภอ บ้านบึง จังหวัด ชลบุรี
 - ครูสอน ๗ ท่าน นักเรียน ๒๖๒ คน
๕. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดทุ่งเหียง
 - ที่อยู่ : ตำบล หมอนนาง อำเภอ พนสนิม จังหวัด ชลบุรี
 - ครูสอน ๑๘ ท่าน นักเรียน ๕๒๘ คน
๖. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดช่องแสมสาร
 - ที่อยู่ : ตำบล แสมสาร อำเภอ สัตหีบ จังหวัด ชลบุรี
 - ครูสอน ๕ ท่าน นักเรียน ๑๖๖ คน

๒.๔.๒ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดระยอง ๑๕ ศูนย์

๑. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โรงเรียนแกลง”วิทยสถาวร”
 - ที่อยู่ : ตำบล ทางเกวียน อำเภอ แกลง จังหวัด ระยอง
 - ครูสอน ๑๖ ท่าน นักเรียน ๑.๒๓๗ คน
๒. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โรงเรียนบ้านห้วยทับมอญ
 - ที่อยู่ : ตำบล ห้วยทับมอญ อำเภอ เขาชะเมา จังหวัด ระยอง
 - ครูสอน ๙ ท่าน นักเรียน ๓๐๗ คน
๓. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โรงเรียนห้วยยางศึกษา
 - ที่อยู่ : ตำบลห้วยยาง อำเภอ แกลง จังหวัด ระยอง
 - ครูสอน ๕ ท่าน นักเรียน ๔๑๓ คน
๔. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเอง
 - ที่อยู่ : ตำบล มะขามคู่ อำเภอ นิคมพัฒนา จังหวัด ระยอง
 - ครูสอน ๒๘ ท่าน นักเรียน ๘๘๑ คน
๕. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองบอน
 - ที่อยู่ : ตำบล นิคมพัฒนา อำเภอ นิคมพัฒนา จังหวัด ระยอง
 - ครูสอน ๑๐ ท่าน นักเรียน ๕๘๗ คน
๖. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดซากกอไม้
 - ที่อยู่ : ตำบล ซากบก อำเภอ บ้านค่าย จังหวัด ระยอง
 - ครูสอน ๗ ท่าน นักเรียน ๑๒๒ คน
๗. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองคอกหมู
 - ที่อยู่ : ตำบล ตาขัน อำเภอ บ้านค่าย จังหวัด ระยอง
 - ครูสอน ๑๑ ท่าน นักเรียน ๕๕๕ คน
๘. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองพะวา
 - ที่อยู่ : ตำบล บางบุตร อำเภอ บ้านค่าย จังหวัด ระยอง
 - ครูสอน ๖ ท่าน นักเรียน ๑๕๗ คน
๙. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดเขาโพธิ์
 - ที่อยู่ : ตำบล หนองละลอก อำเภอ บ้านค่าย จังหวัด ระยอง
 - ครูสอน ๘ ท่าน นักเรียน ๔๙๕ คน
๑๐. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดละหารไร่
 - ที่อยู่ : ตำบล หนองละลอก อำเภอ บ้านค่าย จังหวัด ระยอง
 - ครูสอน ๕ ท่าน นักเรียน ๑๓๐ คน

๑๑. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดศรีภานุาราม

- ตำบล พลา อำเภอบ้านฉาง จังหวัด ระยอง
- ครูสอน ๙ ท่าน นักเรียน ๒๐๗ คน

๑๒. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองบอนวิปัสสนา

- ที่อยู่ : ตำบล ตาสีหิ อำเภอลวกแดง จังหวัด ระยอง
- ครูสอน ๑๒ ท่าน นักเรียน ๒๒๒ คน

๑๓. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดโชดหิน

- ที่อยู่ : ตำบล เนินพระ อำเภอมืองระยอง จังหวัด ระยอง
- ครูสอน ๑๔ ท่าน นักเรียน ๔๖๐ คน

๑๔. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดมาบตาพุด

- ที่อยู่ : ตำบล มาบตาพุด อำเภอมืองระยอง จังหวัด ระยอง
- ครูสอน ๘ ท่าน นักเรียน ๑๖๑๖ คน

๑๕. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดป่ายุบ

- ที่อยู่ : ตำบล ป่ายุบ อำเภอมืองระยอง จังหวัด ระยอง
- ครูสอน ๑๐ ท่าน นักเรียน ๒๓๙ คน

๒.๔.๓ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดจันทบุรี ๑๖ ศูนย์

๑. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดวันยาวบน

- ที่อยู่ : ตำบล ชลุม อำเภอมืองจันทบุรี
- ครูสอน ๑๔ ท่าน นักเรียน ๙๒ คน

๒. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดวังจะอ้าย

- ที่อยู่ : ตำบล มะขาม อำเภอมืองจันทบุรี
- ครูสอน ๓ ท่าน นักเรียน ๗๙ คน

๓. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดกลาง

- ที่อยู่ : ตำบล วัดใหม่ อำเภอมืองจันทบุรี จังหวัด จันทบุรี
- ครูสอน ๘ ท่าน นักเรียน ๑๖๗ คน

๔. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพลับพลา

- ที่อยู่ : ตำบล พลับพลา อำเภอมืองจันทบุรี จังหวัด จันทบุรี
- ครูสอน ๓๔ ท่าน นักเรียน ๕๖๕ คน

๕. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดป่าคลองกุ้ง
 - ที่อยู่ : ตำบล ตลาด อำเภอ เมืองจันทบุรี จังหวัด จันทบุรี
 - ครูสอน ๘ ท่าน นักเรียน ๖๘๔ คน
๖. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดตามูล
 - ที่อยู่ : ตำบล ทราขาว อำเภอ สอยดาว จังหวัด จันทบุรี
 - ครูสอน ๓ ท่าน นักเรียน ๑๒๕ คน
๗. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดทับช้าง
 - ที่อยู่ : ตำบล ทับช้าง อำเภอ สอยดาว จังหวัด จันทบุรี
 - ครูสอน ๒ ท่าน นักเรียน ๓๐๐ คน
๘. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดทุ่งขนาน
 - ที่อยู่ : ตำบล ทุ่งขนาน อำเภอ สอยดาว จังหวัด จันทบุรี
 - ครูสอน ๔ ท่าน นักเรียน ๒๙๐ คน
๙. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดปะตงวนาราม
 - ที่อยู่ : ตำบล ทราขาว อำเภอ สอยดาว จังหวัด จันทบุรี
 - ครูสอน ๕ ท่าน นักเรียน ๔๙๓ คน
๑๐. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดวันยาวล่าง
 - ที่อยู่ : ตำบล วันยาว อำเภอ ขลุง จังหวัด จันทบุรี
 - ครูสอน ๖ ท่าน นักเรียน ๕๑๔ คน
๑๑. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านอ่าง
 - ที่อยู่ : ตำบล อ่างศิรี อำเภอ มะขาม จังหวัด จันทบุรี
 - ครูสอน ๗ ท่าน นักเรียน ๑๕๕ คน
๑๒. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดจันทร์แสงศรี
 - ที่อยู่ : ตำบล ปัตวิ อำเภอ มะขาม จังหวัด จันทบุรี
 - ครูสอน ๖ ท่าน นักเรียน ๑๓๐ คน
๑๓. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดทุ่งเพล
 - ที่อยู่ : ตำบล ฦมน อำเภอ มะขาม จังหวัด จันทบุรี
 - ครูสอน ๓ ท่าน นักเรียน ๑๑๕ คน
๑๔. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองอ้อ
 - ที่อยู่ : ตำบล มะขาม อำเภอ มะขาม จังหวัด จันทบุรี
 - ครูสอน ๘ ท่าน นักเรียน ๒๘๐ คน

๑๕. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดโพธิ์ทอง

- ที่อยู่ : ตำบล แสง อำเภ เมืองจันทบุรี จังหวัด จันทบุรี
- ครูสอน ๙ ท่าน นักเรียน ๕๒๖ คน

๑๖. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดใหม่

- ที่อยู่ : ตำบล ตลาด อำเภ เมืองจันทบุรี จังหวัด จันทบุรี
- ครูสอน ๑๐ ท่าน นักเรียน ๓๐๐ คน

๒.๔.๔ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดตราด ๓ ศูนย์

๑. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธรรมามิข

- ที่อยู่ : ตำบลเนินทราย อำเภ เมืองตราด จังหวัด ตราด
- ครูสอน ๙ ท่าน นักเรียน ๑๗๓ คน

๒. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดคลองเพชร

- ที่อยู่ : ตำบล วังกระแจะ อำเภ เมืองตราด จังหวัด ตราด
- ครูสอน ๓ ท่าน นักเรียน ๒๕๔ คน

๓. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดสุวรรณมงคล

- ที่อยู่ : ตำบล หนองเสม็ด อำเภ เมืองตราด จังหวัด ตราด
- ครูสอน ๗ ท่าน นักเรียน ๖๕ คน^{๗๕}

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษานี้ มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้มากมายซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกมาเพื่อประกอบการศึกษา ดังนี้

เจริญ ราชโสภา ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ๖ ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมปรึกษาหารือ การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนา ภารกิจและขอบข่ายของงานด้าน

^{๗๕} สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี, ๒๕๖๐, ข้อมูล (ณ วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

วิชาการ ประกอบด้วย ๑๒ ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลและเทียบโอนผล การเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ และการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา^{๗๖}

ณัฐพงศ์ ฉลาดแย้ม ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต ๑”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต ๑

๒. เพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต ๑

ผลการวิจัย

๑. สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

๑) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอย่างดีเพราะผ่านกระบวนการอบรมพัฒนาตนเองให้ได้รับความรู้ และอบรมเชิงปฏิบัติการก่อนการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๔ และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนตนเอง ส่วนชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและมีบางส่วนเท่านั้นที่มีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ชัดเจน การรับทราบข้อมูลของชุมชนเป็นการรับทราบข้อมูลหลักสูตรในลักษณะที่ว่าเป็นหลักสูตรใหม่สำนวนภาษาและคำศัพท์ที่ใช้ในหลักสูตรใหม่ ไม่คุ้นเคย และไม่เข้าใจในรายละเอียดเชิงลึก เพราะขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจ การเตรียมชุมชนหรือการอบรมให้ความรู้ที่ชัดเจน มากกว่าการประชุมชี้แจงหลังจากที่มีการพัฒนาหลักสูตรโดยโรงเรียนซึ่งชุมชนไม่มีส่วนร่วมเลย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาผู้บริหารและครูในโรงเรียนต้องเป็นผู้ประสานงานและทำความเข้าใจให้กับชุมชน เพราะจากการสัมภาษณ์โรงเรียนรู้รายละเอียดแต่ชุมชนไม่มีความรู้ความเข้าใจหรือมีความรู้ในระดับน้อย หากมีการทำงานร่วมกันการที่

^{๗๖}เจริญ ราชโสภา, “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา”, *วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๔).

ไม่เข้าใจในงานก็ทำให้ไม่สามารถร่วมงานได้ขาดการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนหรือเมื่อเข้ามามีส่วนร่วมแล้วไม่สามารถดำเนินการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

๒) บทบาทและความตระหนักต่อการทำหน้าที่ตามบทบาทของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่าบทบาทของโรงเรียนในฐานะผู้ประสานที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่โรงเรียนไม่ได้ให้โอกาสชุมชนในการมีส่วนร่วมดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเหมาะสม เพราะอ้างว่าเวลาจำกัด ชุมชนไม่รู้ไม่เข้าใจและชุมชนมอบหมายภาระงานเหล่านี้ให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียน ชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มของคณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทมากที่สุดในเรื่องของการประชุมรับทราบข้อมูลวินิจฉัยพิจารณาและอนุมัติซึ่งในสภาพจริงเป็นแต่เพียงผู้มารับทราบและอนุมัติเท่านั้น

ส่วนในกระบวนการร่วมคิดร่วมวางแผนมีบางส่วนเท่านั้นในขณะที่ผู้ปกครองมีความใกล้ชิดกับทางโรงเรียนโดยมีบุตรหลานเป็นผู้เชื่อมโยงเนื่องจากกระบวนการจัดการศึกษาที่ดีจะทำให้บุตรหลานมีคุณภาพอ่านออกเขียนได้ดังนั้นบทบาทของผู้ปกครองจะเน้นไปทางการมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษาหารือ ดูแลบุตรหลานสะท้อนผลและร่วมในการประเมินผู้เรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเรียนของนักเรียนมากจึงได้เข้าร่วมประชุมทุกครั้งหรือกิจกรรมอื่นๆ เช่น การตรวจผลงานบุตรหลาน ประเมินผลย่อยๆ ในกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้การเอาใจใส่เรื่องการเรียนรู้ กลุ่มของปราชญ์ท้องถิ่นที่เป็นวิทยากรช่วยสอน เข้ามามีบทบาทเฉพาะการสอนตามการร้องขอของทางโรงเรียนเท่านั้น อาจมีการร่วมวางแผน กำหนดเวลา เนื้อหา และสถานที่บ้างในบางกรณีและตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักมีส่วนร่วมในลักษณะของการเป็นผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรในชุมชนผู้แทนกลุ่มเพื่อเข้าร่วมประชุมกับทางโรงเรียนซึ่งไม่ใช่การมีส่วนร่วมโดยตรงในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนใหญ่เน้นไปที่การเสนองบประมาณ หรือจัดหาเอกสาร หนังสือ และสื่อทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรเท่านั้น

ชุมชนยึดติดภาพลักษณ์เดิมของการเข้ามาร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนในลักษณะของการเข้ามาร่วมมือทำกิจกรรมตามปฏิทินเป็นกรณีตามคำร้องขอหรือหนังสือเชิญจากทางโรงเรียน ดังนั้นการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการร่วมประเมินผลจึงยังไม่ชัดเจน แต่การร่วมรับผลประโยชน์เช่นชมผลงานพบว่ามีอยู่ในทั้ง ๓ โรงเรียน ชุมชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรสถานศึกษามากนักบางครั้งชุมชนเข้ามาร่วมโดยไม่รู้ตัวเข้าร่วมโดยธรรมชาติสภาพดังกล่าวจึงไม่สามารถสร้างความตระหนักต่อการมีส่วนร่วมได้อีกทั้งเป็นการร่วมมือที่ขาดการกระตือรือร้นจากสภาพบทบาทของชุมชนในภาพรวมทั้งผลแสดงว่าชุมชนมีส่วนร่วมน้อยหรือมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน

๓) สภาพปัญหาของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

(๑) การที่โรงเรียนไม่ได้ดำเนินการในการสร้างความเข้าใจเพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมและศักยภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเต็มที่ซึ่งเป็นเหตุให้ชุมชนไม่รู้บทบาทของตนเองที่ชัดเจนการดำเนินการการเสนอและแสดงความคิดเห็นจึงทำให้ไม่กล้าแสดงบทบาทมาก เพราะกลัวว่าจะเกินภาระหน้าที่ที่เหมาะสม

(๒) โรงเรียนไม่ให้ความสำคัญกับเวลาว่างของคนในชุมชน มักจัดประชุมหรือปฏิบัติกิจกรรมในวันราชการซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมที่ปฏิบัติงานอาชีพประจำไม่สามารถเข้าร่วมได้อย่างเต็มที่โดยที่เวลาของกิจกรรมที่ทางโรงเรียนนัดให้มามีส่วนร่วมนั้น มักเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับโรงเรียนมากกว่าชุมชน โดยไม่มีการสอบถามชุมชนก่อนว่าเวลาใดเหมาะสม

(๓) โรงเรียนเน้นทำงานเกี่ยวกับหลักสูตรให้เสร็จทันเวลา ให้ความสำคัญรวดเร็ว โดยไม่มีการรอคอยหรือรอบคอบในเรื่องกระบวนการที่เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วม

(๔) ปัญหาในการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่

- การรับฟังความคิดเห็นแต่ไม่ได้นำไปปรับปรุงปฏิบัติจริง
- การอธิบายและสื่อสารระหว่างโรงเรียนและชุมชนในเรื่องการพัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษามีสื่อประชาสัมพันธ์และเอกสารให้ความรู้ไม่ชัดเจนซึ่งในสภาพจริงชุมชนมีความรู้พื้นฐานค่อนข้างน้อย ควรสื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายอธิบายให้ชัดเจน และมีสื่อหรือตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม

(๕) ปัญหาพื้นฐานของชุมชน เช่น ความไม่มั่นใจไม่กล้า อายุ กลัว ที่เกิดจากการใช้ภาษาพูดเขียน การเรียบเรียงคำพูดและความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะร่วมเสนอ หรือปฏิบัติ

จากการสัมภาษณ์ในภาพรวมพบปัญหาคือการไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมให้กับชุมชน ไม่มียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมหรือไม่มีแผนงานที่ชัดเจนว่าโรงเรียนจะทำอะไร ช่วงไหน และชุมชนควรมาร่วมตรงจุดไหนในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากชุมชนสะท้อนว่าสามารถร่วมได้ตามความรู้ประสบการณ์ความสามารถความถนัดภายใต้ภาวะการณ์ที่โรงเรียนขอร้องให้ช่วยการนัดหมายเวลาที่ลงตัว การรับฟังความคิดเห็นแล้วนำไปแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมและการเป็นกัลยาณมิตรที่ดีในการทำงานร่วมกันทั้งหมดล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างยิ่ง

๒. ความต้องการของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

๑) ความต้องการที่จำเป็นในการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาความต้องการในการมีส่วนร่วมพบว่า ความต้องการของโรงเรียนคือการมีนวัตกรรมหรือสื่อที่เหมาะสมในการประสานและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนให้ชัดเจนและเป็นระบบแบบที่คาดหวังหรืออาจเป็นบุคคลมาช่วยประสานงานด้วย ความต้องการให้ชุมชนตระหนักต่อการมีส่วนร่วมมากขึ้น ส่วนชุมชนมีความต้องการให้ทางโรงเรียนรับฟังความคิดเห็นและให้เกียรติใน

ความรู้ความสามารถ ที่สำคัญคือพยายามถามในสิ่งที่ชุมชนพอรู้และถนัดซึ่งจะสามารถช่วยเหลือเติมเต็มข้อมูลได้อย่างเต็มที่การให้ความรู้ด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการหรืออบรมที่ชัดเจนที่เน้นให้ความรู้ในเรื่องของคำศัพท์ใหม่ๆ ของหลักสูตร ไม่จำเป็นต้องเป็นรายละเอียดในเชิงลึกแต่ให้รู้ในระดับพื้นฐานหรือการมีเอกสารหรือคู่มือสั้นๆ อ่านง่ายเพื่อสื่อสารให้รู้เกี่ยวกับหลักสูตรและบทบาทของชุมชนการมีเครือข่ายของชุมชนที่สามารถร่วมงานกันทำงานเป็นทีมและดำเนินการแทนกันได้เมื่อคนใดคนหนึ่งติดภารกิจและที่สำคัญที่สุดคือในการกำหนดเวลาของกิจกรรมต้องกำหนดเวลาให้เหมาะสมในการเข้าร่วมโดยมีปฏิทินบอกช่วงวัน เวลา ให้ชัดเจน และสอบถามชุมชนก่อนทุกครั้ง

๒) แนวทางหรือวิธีการทำให้การมีส่วนร่วมมีระดับที่เต็มที่

จากการสัมภาษณ์พบว่าแนวทางหรือวิธีการที่จะสามารถพัฒนาการมีส่วนร่วมโดยชุมชนต้องได้รับการเตรียมความพร้อมทั้งความรู้ความเข้าใจและทำให้ชุมชนตระหนักถึงบทบาทของตนเองอาจมาจากวิธีการ ดังนี้

(๑) การจัดกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจหรือการอบรมในเนื้อหาสาระของหลักสูตรสถานศึกษาพอสังเขปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งอาจเน้นไปที่คำศัพท์ในหลักสูตร

(๒) การอธิบายบทบาทของชุมชน บ่งบอกถึงความสำคัญของชุมชนในฐานะที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ประชาชนท้องถิ่นตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตามกรอบความสามารถของชุมชนเพื่อสร้างความตระหนักด้วย(พยายามสะท้อนให้เห็นทุกคุณค่าในหลักสูตรของชุมชนที่จะพัฒนาเด็กนักเรียนที่เป็นบุตรหลานสู่ความเป็นเลิศ)

(๓) การพัฒนาคู่มือหรือเอกสารเพื่อเป็นสื่อประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

(๔) การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนรวมทั้งเครือข่ายของชุมชน โดยสามารถร่วมกันทำงานการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเป็นกัลยาณมิตรให้เกียรติและมีความเสมอภาคทางความคิด

(๕) การกำหนดแผนงานหรือมีปฏิทินการมีส่วนร่วมที่ชัดเจนโดยกำหนดกรอบการทำงาน กรอบของเวลา สถานที่ และกิจกรรมอย่างชัดเจน^{๗๗}

^{๗๗} ญัฐพงศ์ ฉลาดแย้ม ได้ศึกษาเรื่อง, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต ๑”, หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔).

ปารณทัตต์ แสนวิเศษ ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา : การสร้างทฤษฎีจากฐานราก” ผลการวิจัยพบว่า ๑) รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษา ประกอบด้วย ๑)รูปแบบการมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ๒) รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ๓) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ปกครอง ๔) รูปแบบการมีส่วนร่วมของศิษย์เก่า ๕) รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการภาคี ๔ ฝ่าย (ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน และผู้แทนกรรมการนักเรียน) ๖)รูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ ในชุมชน ๗)รูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ๘) รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปในชุมชน ๙) รูปแบบการมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๑๐) รูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและสถานประกอบการ ๑๑) รูปแบบการมีส่วนร่วมของศูนย์อำนวยการเครือข่ายและ ๑๒) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการระดมทุน ๒) ผลกระทบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยผลกระทบต่อนักเรียน ผลกระทบต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา ผลกระทบต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลกระทบต่อชุมชน และผลกระทบต่อโรงเรียน บทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย บทบาทของผู้บริหาร บทบาทของครูและบุคลากรทางการศึกษา บทบาทของผู้เรียน บทบาท ของผู้ปกครอง บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล และ บทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน ๓) การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม ๔ ลักษณะ คือ ๑) การมีส่วนร่วมในการร่วมคิดและตัดสินใจ ๒) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและร่วมดำเนินงาน ๓) การมีส่วนร่วมควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน ๔) การมีส่วนร่วมในการรับบริการ และรับความช่วยเหลือจากโรงเรียน วิธีการในการเข้ามามีส่วน ประกอบด้วย ๒ วิธี คือ ๑) การเข้ามามีส่วนร่วมโดยความสมัครใจหรืออาสาสมัคร ๒) การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักจูงหรือชักชวน อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ๓ บริบท คือ บริบทจากโรงเรียนและผู้บริหาร บริบทด้านผู้ปกครอง และบริบทด้านชุมชน^{๗๘}

ปรีชา กันธิยะ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนที่พหุมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนที่พหุมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม ประกอบด้วยปรัชญา คือ คุณธรรมนำความรู้ สร้างทักษะอาชีพ พัฒนาสังคม วิสัยทัศน์ คือ เสริมสร้างคุณธรรมความรู้พัฒนามาตรฐานอาชีพ อนุรักษ์สืบทอด ศาสนาพิธี พัฒนาคณติมีคุณธรรม และความ

^{๗๘}ปารณทัตต์ แสนวิเศษ, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา : การสร้างทฤษฎีจากฐานราก”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ๒๕๕๕).

สมานฉันท์ให้สังคมเป็นสุขตามหลักธรรมคำสอนทางศาสนา และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านพันธกิจมุ่งที่จะปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม บุรณการระบบศาสนาวัฒนธรรมร่วมกับระบบการศึกษาพัฒนาจิตใจ และความสามารถให้เยาวชนร่วมพัฒนาสังคม และมีส่วนร่วมและเป้าหมายมุ่งที่จะพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม โดยอบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่เด็กและเยาวชนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ส่วนมากเห็นว่า ด้านปัญหาในการบริหารโรงเรียนพระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ ควรบริหารจัดการบุคลากรอย่างเหมาะสม ด้านข้อเสนอแนะต่อการบริหารโรงเรียนที่มีพระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมควรวางแผนร่วมกันทั้งผู้สนับสนุนและผู้รับผิดชอบ ด้านสภาพการจัดหลักสูตรและการสอนศีลธรรม ควรจัดการศึกษาหลักธรรมโดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนในรูปแบบต่างๆ ด้านสภาพการนิเทศการสอน พระนิเทศมีน้อย โรงเรียนต้องการพระนิเทศโดยตรง ด้านสภาพการพัฒนาการสอน ควรพัฒนาคุณภาพการบริหารโดยการอบรม ด้านกระบวนการและแนวทางในการเรียนการสอนให้แก่พระสอนศีลธรรม ด้านสภาพการจัดสื่อการสอน ยังขาดสื่อการสอนและงบประมาณในการจัดทำสื่อไม่เพียงพอ ด้านสภาพการจัดกิจกรรม ควรจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมในวันสำคัญทางศาสนา ด้านสภาพการบริหารงบประมาณบริหารงบประมาณโดยเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดงบประมาณให้เพียงพอ ด้านสภาพการประเมินผลประเมินทั้งการเรียนการสอน หลักสูตร และวิธีการสอน ด้านสภาพการบริหารทั่วไป สภาพอาคารสถานที่มีความพร้อมและเหมาะสม ควรจัดห้องจริยธรรมในโรงเรียน^{๗๙}

จ๊ะพงษ์ หอมสุวรรณ ได้ศึกษาเรื่อง”การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดีจำนวน ๕ แห่ง ขั้นตอนที่ ๒ การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ ๑ มาয়กร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ด้วยการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๙ คน ขั้นตอนที่ ๓ การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

^{๗๙} ปรีชา กันธิยะ, “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พ่มีมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๒).

ร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา

สรุปผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ ได้แก่

๑. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม
๒. คณะกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม
๓. ขอบข่ายงานการบริหารแบบมีส่วนร่วม
๔. กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม

โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีความเหมาะสม และคณะกรรมการบริหารสถานศึกษามีความเห็นว่าการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไปใช้มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด^{๘๐}

อภิญา กังสนารักษ์ ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา” พบว่า

๑. รูปแบบที่ได้พัฒนามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งได้จากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในเกณฑ์ดี (ค่า GFI=๐.๙๐, ค่า AGFI=๐.๘๓ และค่า P=๐.๖๖) โดยรูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการแบ่งปันอิทธิพลการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร และด้านการแบ่งปันอำนาจ

๒. องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา มี ๓ องค์ประกอบ เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย คือ องค์ประกอบด้านการแบ่งปันอิทธิพล องค์ประกอบด้านการแบ่งปันข้อมูล และองค์ประกอบด้านการแบ่งปันอำนาจ

๓. ข้อค้นพบในการวิจัย คือ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กร ที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านการแบ่งปันอิทธิพล ผู้บริหารระดับคณะต้องเป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในความสำเร็จของงาน ได้รับการยอมรับนับถือ มีแรงจูงใจในการทำงาน มีความรับผิดชอบ มีความก้าวหน้า มีความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับ มีความมั่นคงในการทำงาน มีความพึงพอใจกับสภาพการทำงานเพื่อนร่วมงาน

^{๘๐} จีระพงษ์ หอมสุวรรณ, “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา”, วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๖).

และนโยบายการบริหาร ด้านการแบ่งปันข้อมูล ภายในคณะต้องมีระบบสารสนเทศในการบริหาร ตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรักษาข้อมูล การประมวลข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลตลอดจน มีลักษณะและประเภทของข้อมูลที่ผู้บริหารระดับคณะให้กับบุคลากรในคณะและด้านการแบ่งปัน อำนาจ ผู้บริหารระดับคณะ ควรมีพฤติกรรมแบบมุ่งคน และมีภูมิหลังด้านอายุ การศึกษา ประสบการณ์สอน ประสบการณ์บริหาร และตำแหน่งวิชาการ^{๘๑}

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นี้ มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ซึ่ง ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกมาเพื่อประกอบการศึกษา ดังนี้

สุจินตนิท หนูชู ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีประสิทธิผล” มีจุดประสงค์เพื่อ

๑. ศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๒. วิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษา ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๓. พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีประสิทธิผล

๔. ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีประสิทธิผลที่พัฒนา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มี ๘ องค์ประกอบ คือ ๑) ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการศูนย์ ๒) การพัฒนาบุคลากร ๓) ความคาดหวังต่อผู้เรียน ๔) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ๕) ความสามัคคีของบุคลากร ๖) การประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน ๗) การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน ๘) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในศูนย์ รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีประสิทธิผลที่พัฒนาขึ้น มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อการ

^{๘๑}อภิญญา กังสนารักษ์, “รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์การที่มีประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา”, (๒๕๔๔).

นำไปใช้เป็นรูปแบบในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีประสิทธิผล^{๘๒}

พระประสิทธิ์ สิริธโร และคณะเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่สอดคล้องกับเครือข่ายโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในปัจจุบันได้ยึดกรอบการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งมีรูปแบบตายตัว ทำให้ไม่สอดคล้องกับเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการปัญหาด้านบุคลากร หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน การจัดระบบข้อมูลงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ สถานที่เรียน การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังมีศูนย์บางแห่งยังมีศักยภาพในปัจจุบันที่ยังไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน เช่น ศักยภาพบุคลากรบริหารทางสถานที่ การมีจิตอาสาของผู้ที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนการสอนไม่ควรมีรูปแบบที่ตายตัวสำเร็จรูป แต่ควรมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและสถานการณ์ทางสังคมปัจจุบัน โดยยึดปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและชุมชนเป็นสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไขบริบทของพื้นที่ และควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับต่างๆ ของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั้งกลุ่มผู้เรียน ผู้ปกครอง ครูผู้สอน และหน่วยงานสนับสนุนทั้งภาครัฐ เอกชนอาสาสมัคร ตลอดจนกลุ่มผู้มีจิตศรัทธาต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้น^{๘๓}

พระมหาอำนาจ ปวตฺตโน ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบัน พระสังฆาธิการได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเพื่อการบูรณาการที่เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมให้มีความสอดคล้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ตลอดจนมีกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสำนักเรียนเพื่อส่งเสริมสร้างทรัพยากรบุคคล คือ พระภิกษุสามเณร ผู้เป็นศาสนทายาทสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาในอนาคต นอกจากนั้นปัญหาอุปสรรคการจัดการและการบูรณาการที่ไม่เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบันนี้สาเหตุสำคัญมาจากวิสัยทัศน์ไม่ชัดเจน พันธกิจไม่เหมาะสม กระบวนการจัดการภายในสำนักเรียนไม่ชัดเจน เช่น การบริหารบุคคล การบริหารเงิน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เป็นต้น

^{๘๒} สุจินตนิท หนูชู, “รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีประสิทธิผล”, **หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๗).

^{๘๓} พระประสิทธิ์ สิริธโร และคณะ, “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่สอดคล้องกับเครือข่ายโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดเชียงใหม่”, **รายงานวิจัย**, (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๗).

ด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารจัดการเงินงบประมาณให้สอดคล้องกับตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียน การกุศลของวัด มีการบริหารการเงินทั้งรายรับ รายจ่ายของโรงเรียนให้มีเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายอย่างถูกต้อง โดยมีผู้รับผิดชอบเฉพาะ มีเจ้าหน้าที่การบัญชีการเงินของโรงเรียนเฉพาะเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารการเบิกจ่ายให้แก่บุคลากรในโรงเรียนการกุศลของวัดอย่างถูกต้อง เงินที่มีผู้บริจาคให้กับโรงเรียนการกุศลของวัดเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมงบประมาณในการดำเนินการภายในให้คล่องตัว มีการบริหารจัดการพัสดุและทรัพย์สิน เช่น ที่ดิน วัสดุสิ่งก่อสร้าง ครุภัณฑ์โรงเรียนการกุศลของวัดให้สอดคล้องตามหลักเกณฑ์ เมื่อผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้จึงเป็นเหตุผลให้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้านการบริหารงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก^{๔๔}

ฉันทกรณ นิลอรุณ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า ระบบการจัดการความรู้ของนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วยระบบที่สำคัญ ๒ ระบบหลัก คือ (๑) ระบบทั่วไปของการจัดการความรู้ (๒) ระบบของการจัดการความรู้โดยระบบที่ออกแบบระบุความเป็นมาและความสำคัญ ความหมาย วัตถุประสงค์ หลักการ วิธีการดำเนินการ คำอธิบายประกอบ แนวทางและเงื่อนไขของการนำระบบไปใช้ ได้รับการตรวจสอบรับรองจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด จากการทดลองมีผลการดำเนินการจัดการความรู้ในภาพรวมระดับมาก ค่าเฉลี่ยของผลการดำเนินการจัดการความรู้ระดับบุคคลอยู่ระหว่าง ๓.๓๓ - ๔.๐๐ และมีค่าเฉลี่ยผลการจัดการความรู้ระดับกลุ่มและองค์กรอยู่ระหว่าง ๓.๓๓ - ๓.๗๐ จากการเปรียบเทียบ พบว่า ค่าเฉลี่ยการดำเนินงานตามหลักระบบการจัดการความรู้หลังจากทดลองมีค่าสูงกว่าก่อนการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่สำคัญระดับ ๐.๐๑ ซึ่งระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าวมีสาระสำคัญโดยสังเขป ระบบทั่วไปของการจัดการความรู้มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสิ่งที่นำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านสิ่งที่ส่งออก และด้านสิ่งที่ย้อนกลับ นอกจากนั้นระบบเฉพาะของการจัดการความรู้มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านโครงสร้างการจัดการความรู้ ด้านบุคลากรการจัดการความรู้ ด้านภารกิจการจัดการความรู้ และด้านเทคโนโลยีการจัดการความรู้^{๔๕}

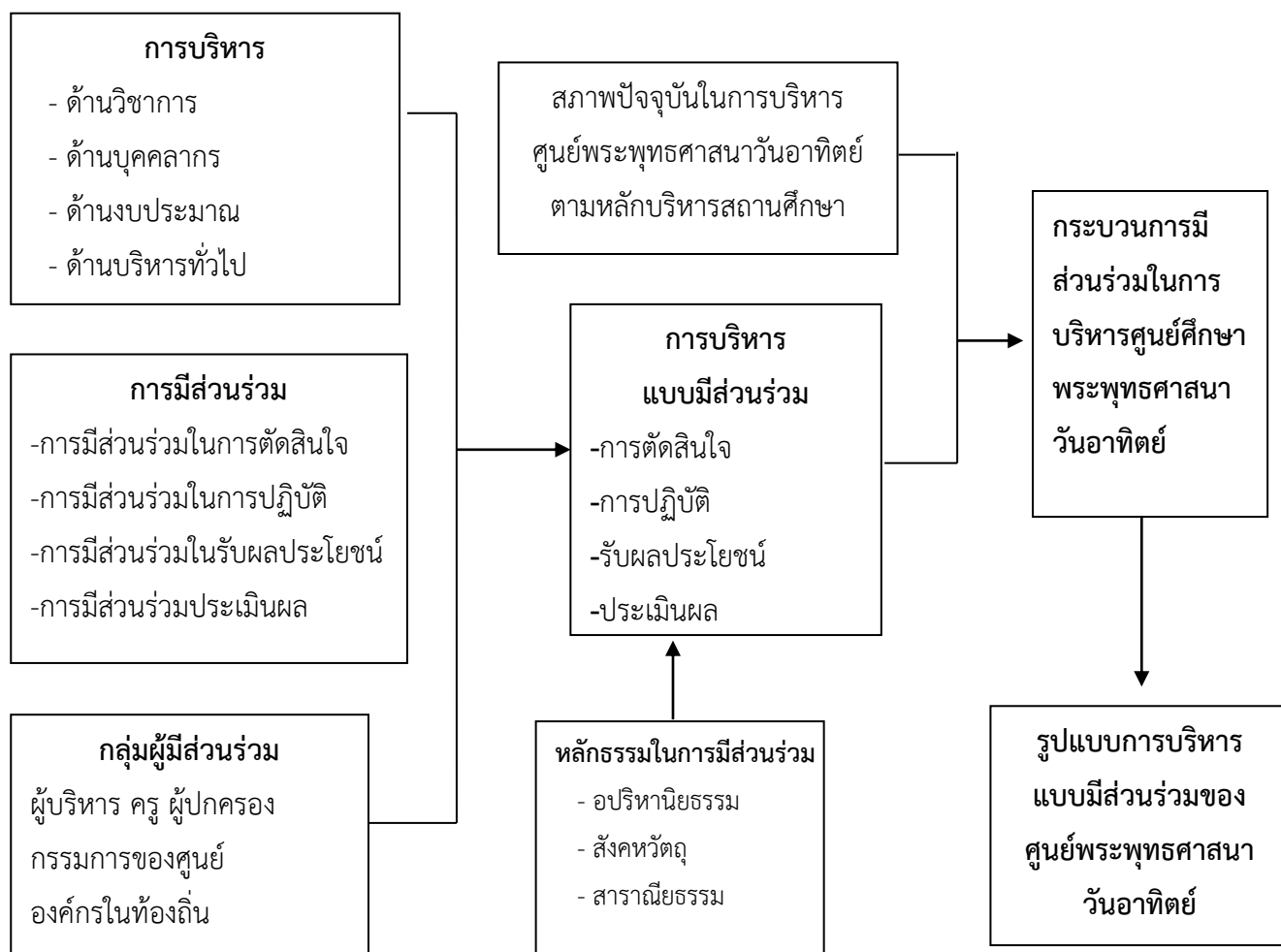
^{๔๔} พระมหาอำนาจ ปวฑฺฒโน, “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๔๕} ฉันทกรณ นิลอรุณ, “การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

สรุปได้ว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นหน่วยเผยแพร่ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาที่วัด มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐ ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งให้การศึกษา อบรม ปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน มีชื่อย่อว่า “ศพอ.” จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ควบคู่กับมีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ ” ผู้วิจัยมุ่งศึกษาทฤษฎีการบริหารเชิงเครือข่ายทั้งในส่วนที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีตะวันตก และหลักการบริหารตามหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา แล้วนำมาประมวลเข้าเป็นกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปโบราณในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

๓.๖ ขั้นตอนในการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปโบราณในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ” ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) กล่าวคือ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Analysis) กับ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการวิจัยไว้เป็น ๒ ส่วนดังนี้

๓.๑.๑ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสำรวจโดยแบบสอบถาม

๓.๑.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม (interviewing and focus group)

๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

๓.๒.๑ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

๑. ประชากร ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ คือผู้บริหาร อาจารย์ ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ จำนวนทั้งสิ้น ๑๖,๐๒๐^๑ รูป/คน

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

ลำดับ	จังหวัด	ครู รูป/คน	ผู้ปกครอง	รวม
๑.	ชลบุรี	๘๒	๒,๖๙๐	๒,๗๗๒
๒.	ระยอง	๑๕๘	๗,๖๒๘	๗,๗๘๖
๓.	จันทบุรี	๑๓๖	๔,๘๑๕	๔,๙๕๑
๔.	ตราด	๑๙	๔๙๒	๕๑๑
รวม		๓๙๕	๑๕,๖๒๕	๑๖,๐๒๐

๒. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ คือผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์ องค์กรในท้องถิ่น ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

กลุ่มตัวอย่างได้มาจากครูและผู้ปกครอง จำนวน ๑๖,๐๒๐ รูป/คน ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมด ๑๖,๐๒๐ รูป/คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

^๑สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี, ๒๕๖๐, ข้อมูล (ณ วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐)

$$n = \frac{16020}{1 + 16020(0.05)^2}$$

$$n = \frac{16020}{1 + 40.05}$$

$$n = \frac{16020}{41.05}$$

$$n = 390.25$$

เพราะฉะนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ ๓๙๐ รูป

จากสูตรจะได้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ รวม ๓๙๐ รูป รายละเอียดดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๓.๒ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

ลำดับ	จังหวัด	ครู รูป/คน	ผู้ปกครอง	กลุ่มตัวอย่าง (ครู)	กลุ่มตัวอย่าง (ผู้ปกครอง)	รวม
๑.	ชลบุรี	๘๒	๒,๖๙๐	๒	๖๖	๖๘
๒.	ระยอง	๑๕๘	๗,๖๒๘	๔	๑๘๕	๑๘๙
๓.	จันทบุรี	๑๓๖	๔,๘๑๕	๔	๑๑๗	๑๒๑
๔.	ตราด	๑๙	๔๙๒	๑	๑๑	๑๒
รวม		๓๙๕	๑๕,๖๒๕	๑๑	๓๗๙	๓๙๐

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ ๓ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มผู้บริหารศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้แก่ ผู้อำนวยการ กรรมการของศูนย์ จำนวน ๕ รูป/คน

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มข้าราชการ ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัด ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๕ ท่าน

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนันผู้ใหญ่บ้าน จำนวน ๕ ท่าน

รวมทั้งสิ้น ๑๕ รูป/ท่าน

๓.๒.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๑. การสัมภาษณ์ (Interviewing) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) จากผู้บริหาร ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในภาค ๑๓ จำนวน ๑๕ รูป/คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

๒. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นการสนทนาพูดคุยกันประมาณ ๑๐ รูป/คน เพื่อแสวงหาความคิดเห็นที่สอดคล้องในบางประการ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ ที่มีความสมบูรณ์

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ เครื่องมือสำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอน ลักษณะ และการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๑. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ จากเอกสาร และผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๒) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

๔) สร้างเครื่องมือ

๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗) ปรับปรุงแก้ไข

๘) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๒. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ด้านการบริหารสถานศึกษา ใน ๔ ด้าน ๑) ด้านวิชาการ ๒) ด้านบุคลากร ๓) ด้านงบประมาณ ๔) ด้านบริหาร และด้านการมีส่วนร่วม ใน ๔ ด้าน ๑) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๒) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ๓) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ๔) ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^๒ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐ หมายความว่า ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙ หมายความว่า ระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙ หมายความว่า ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙ หมายความว่า ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙ หมายความว่า ระดับน้อยที่สุด

^๒ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

๓. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาฯ ศึกษานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาฯ ศึกษานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (Index of Item-objective Congruence : IOC)

๓) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มพระสงฆ์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)^๓ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๙๗๓

๔) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ ศึกษานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

๓.๓.๒ เครื่องมือสำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In Depth Interview) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

^๓Lee J. Cronbach, *Essentials of psychological testing*, ๔th ed., (New York : Harper & Row, 1971), p.67.

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ งานวิจัยเชิงปริมาณ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

๑. โดยการรวบรวมจากหนังสือ วารสารบทความ งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับหลักการแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ตลอดจนข้อมูลทางสถิติที่รวบรวมโดยหน่วยงานราชการหรือสถาบันการศึกษาและแหล่งข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับ

๒. จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยให้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

๓. ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จำนวนอย่างน้อย ๕ ท่าน ในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยว่ามีความเที่ยงตรงและสามารถใช้ในการเก็บข้อมูลได้หรือไม่

๔. ติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงผู้บริหาร หรือหัวหน้างานกลุ่มเป้าหมาย และเวียนหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้บริหาร หัวหน้าหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

๕. นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยกำหนดวันที่จะไปขอแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ด้วยตนเอง

๖. ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๔.๒ งานวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-formal interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรทั้งหมด จึงมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๑. **ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์** ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับขอเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

๒. ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเชิงปริมาณ
สามารถดำเนินการดังนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นหลักโดยการดำเนินการขั้นแรก คือ นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ จำนวน ๓๙๐ ชุด นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสำรวจ (Editing) แล้วดำเนินการลงรหัสตามคู่มือการลงรหัส (Code Book) หลังจากนั้นได้มีการตรวจสอบแบบสำรวจเพื่อความถูกต้องอีก ๑ ครั้ง แล้วจึงดำเนินการถ่ายรหัสดังกล่าวลงในแบบฟอร์มถ่ายข้อมูล (Transfer Sheet) บรรจุข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าทางสถิติ

๒. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตามโดยใช้การประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เสนอข้อมูล ดังนี้

๑) สถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

๓) ข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด นำมาจับกลุ่มคำตอบวิเคราะห์รายข้อ วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis techniques) นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตาราง

๔) เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ มีดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐	หมายความว่า	ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙	หมายความว่า	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙	หมายความว่า	ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙	หมายความว่า	ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙	หมายความว่า	ระดับน้อยที่สุด

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถดำเนินการดังนี้

๑. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

๒. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

๓. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ที่เป็นตัวแทนแต่ละศูนย์ เพื่อนำมาประกอบการทำแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group)

๔. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เพื่อหารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๓.๖ ขั้นตอนในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ ๓.๓ สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการวิจัย	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	ผลลัพธ์ที่ได้
๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารของ ศพอ. ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓	มี ๒ ขั้นตอน ดังนี้ ๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ๒. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารการจัดการของ ศพอ.ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓	๑. ศึกษาเอกสารเกี่ยวข้อง ๒. ศึกษาจากการสัมภาษณ์	หนังสือ,ตำรา, บทความ งานวิจัย ผู้บริหารศพอ. ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓	แบบศึกษาเอกสาร แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์	๑. กรอบแนวคิด ๒. ปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ศพอ.ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓
๒ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ศพอ. ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓	๑.แบบสัมภาษณ์ ๒.สนทนากลุ่ม (Focus Group)	๑. ยกร่างการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศพอ. ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓	๑. ผลลัพธ์จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ผู้ทรงคุณวุฒิ ๑. นักวิชาการ ๒. ผู้บริหารศูนย์ โดยการเลือกแบบเจาะจงกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก	แบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ศพอ.ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓	การพัฒนา รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ศพอ.ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓
๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ศพอ.ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓	ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขนำเสนอ	ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศพอ.ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓	ผู้บริหาร ศพอ. ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓	แบบสรุป	นำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ศพอ. ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๕๐ ชุด ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๑๕ รูป/ท่าน รวมทั้งการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๐ รูป/ท่าน ดำเนินการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาความ ผู้วิจัยแสดงผลการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

๔.๒ สภาพทั่วไปในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

๔.๓ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

๔.๔ นำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

๔.๕ สรุปผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

**๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็น เรื่องสภาพการบริหาร
แบบมีส่วนร่วมของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง คณะสงฆ์
ภาค ๑๓**

๔.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ เพศ อายุ และ
ระดับการศึกษา ได้ปรากฏผลดังรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n=๓๙๐)

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพบุคคล		
พระภิกษุ	๑๙	๔.๙
คฤหัสถ์	๓๗๑	๙๕.๑
รวม	๓๙๐	๑๐๐.๐
เพศ		
ชาย	๑๙๓	๔๙.๕
หญิง	๑๙๗	๕๐.๕
รวม	๓๙๐	๑๐๐.๐
อายุ		
ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๑๒๒	๓๑.๓
๓๑ - ๓๕ ปี	๖๙	๑๗.๗
๓๖ - ๔๐ ปี	๙๐	๒๓.๑
๔๑ ปีขึ้นไป	๑๐๙	๒๗.๙
รวม	๓๙๐	๑๐๐.๐
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	๗๓	๑๘.๗
มัธยมศึกษา	๒๐๙	๕๓.๖
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	๑๐๘	๒๗.๗
รวม	๓๙๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓” จำแนกได้ดังนี้

สถานภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็น คฤหัสถ์ มีจำนวน ๓๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๑ และพระภิกษุ มีจำนวน ๑๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔.๙

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง มีจำนวน ๑๙๗. คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕ และเป็นเพศชายมีจำนวน ๑๙๓ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๕

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่ มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี มีจำนวน ๑๒๒ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๓ รองลงมา คือ อายุ ๔๑ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๑๐๙ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๙ รองลงมา คือ อายุ ๓๖ – ๔๐ ปี มีจำนวน ๙๐ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑ และ มีอายุ ๓๑ - ๓๕ ปี มีจำนวน ๖๙ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๗

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีจำนวน ๒๐๙ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๖ รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีจำนวน ๑๐๘ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๗ รองลงมา และ ต่ำกว่ามัธยมศึกษา จำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๗

๔.๒ สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ตามความคิดเห็นของ พระภิกษุและคฤหัสถ์ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ฯ

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ตามความคิดเห็นของพระภิกษุและคฤหัสถ์ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านบริหาร ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย (Mean = $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ ถึงตารางที่ ๔.๖ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของ พระภิกษุและคฤหัสถ์ ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ โดยภาพรวม

(n=๓๙๐)

การมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ ภาค ๑๓	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ด้านวิชาการ	๓.๐๖	๐.๘๐๔	ปานกลาง
๒. ด้านงบประมาณ	๒.๕๕	๐.๘๐๖	ปานกลาง
๓. ด้านบุคลากร	๒.๔๒	๐.๘๓๖	น้อย
๔. ด้านบริหารทั่วไป	๒.๕๕	๐.๘๘๓	ปานกลาง
รวม	๒.๖๔	๐.๗๖๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุและคฤหัสถ์ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๒.๖๔, S.D = ๐.๗๖๐) เมื่อพิจารณารายละเอียด ในแต่ละด้าน พบว่า ข้อ ๓) ด้านงบประมาณ ($\bar{X}$ = ๒.๔๒, S.D = ๐.๘๓๖) อยู่ในระดับน้อย ส่วนข้อ ที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของ พระภิกษุและคฤหัสถ์ ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ด้านวิชาการ

(n=๓๙๐)

ด้านวิชาการ	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ท่านมีส่วนร่วมคิดในการกำหนดเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ของ ศพอ.	๒.๖๗	๑.๐๑๔	ปานกลาง
๒. ท่านมีการมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือใน การจัดการเรียนการสอน	๒.๖๖	๑.๐๗๓	ปานกลาง
๓. ท่านมีส่วนร่วมปฏิบัติงานและช่วยเหลือสนับสนุน การพัฒนาศูนย์	๒.๘๙	๑.๐๒๓	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๓ (ต่อ)

ด้านวิชาการ	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๔. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	๓.๔๗	๑.๐๐๕	ปานกลาง
๕. ท่านมีส่วนในการรับผลประโยชน์จากการปฏิบัติกรรมฐานร่วมกับนักเรียน ทำให้มีสมาธิเพิ่มมากขึ้น	๓.๔๒	๐.๙๕๒	ปานกลาง
๖. ท่านมีส่วนรับผลประโยชน์จากความรู้เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข	๓.๕๔	๐.๙๗๑	มาก
๗. ท่านมีส่วนร่วมติดตามกิจกรรมและผลงานการปฏิบัติงานของศูนย์	๒.๙๐	๑.๐๔๔	ปานกลาง
๘. ท่านมีส่วนร่วมประเมินผลการเรียนและผลงานจากการร่วมกิจกรรม ของบุตรหลาน	๒.๙๔	๑.๑๑๒	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๐๖	๐.๘๐๔	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุและคฤหัสถ์ ด้านวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๐๖, S.D = ๐.๘๐๔) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ข้อ ๖) ท่านมีส่วนรับผลประโยชน์จากความรู้เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข ($\bar{X}$ = ๓.๕๔, S.D = ๐.๙๗๑) อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของ พระภิกษุและคฤหัสถ์ ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ด้านงบประมาณ

(n=๓๙๐)

ด้านงบประมาณ	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดวิธีการบริหารจัดการงบประมาณของ ศพอ. โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ	๒.๓๔	๑.๐๓๘	น้อย
๒. ท่านมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนในการจัดหาทุนการศึกษาอุปกรณ์การศึกษาและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ แก่ผู้เรียน	๒.๗๗	๑.๐๖๗	ปานกลาง
๓. ท่านมีส่วนในการบริจาคทุนและอุปกรณ์ทางการศึกษา	๒.๘๔	๐.๙๖๙	ปานกลาง
๔. ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมหารายได้ของ ศพอ. และร่วมเป็นกรรมการหารายได้	๒.๓๒	๑.๐๘๓	น้อย
๕. ท่านมีส่วนได้รับประโยชน์จากลูกหลานที่ได้รับทุนการศึกษา เพื่อใช้จ่ายในการศึกษา	๓.๐๐	๐.๙๔๒	ปานกลาง
๖. ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องทุนการศึกษาเพื่อรับทราบความจำเป็นของ ศพอ. ความต้องการของนักเรียน	๒.๓๕	๑.๐๗๘	น้อย
๗. ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการร่วมประเมินผล สรุปรายงานการใช้ จ่ายเงิน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์	๒.๒๖	๑.๐๗๑	น้อย
ภาพรวม	๒.๕๕	๐.๘๐๖	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุและคฤหัสถ์ ด้านงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๒.๕๕, S.D = ๐.๘๐๖) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ข้อ ๑) ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดวิธีการบริหารจัดการงบประมาณของ ศพอ. โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ ($\bar{X}$ = ๒.๓๔, S.D = ๑.๐๓๘) ข้อ ๔) ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

กิจกรรมหารายได้ของ ศพอ. และร่วมเป็นกรรมการหารายได้ ($\bar{X}$ = ๒.๓๒, S.D. = ๑.๐๘๓)
 ข้อ ๖) ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องทุนการศึกษา เพื่อรับทราบความจำเป็นของ ศพอ.
 ความต้องการของนักเรียน ($\bar{X}$ = ๒.๓๕, S.D. = ๑.๐๗๘) และข้อ ๗) ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
 ร่วมประเมินผล สรุปรายงานการใช้ จ่ายเงิน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ($\bar{X}$ = ๒.๒๖, S.D. = ๑.๐๗๑)
 อยู่ในระดับน้อย ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของ
 พระภิกษุและคฤหัสถ์ ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์
 ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ **ด้านบุคลากร**

(n=๓๙๐)

ด้านบุคลากร	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและวางแผนงานบุคคล	๒.๓๖	๐.๙๕๔	น้อย
๒. ท่านมีส่วนในการวางแผนการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพของบุคลากร	๒.๔๒	๐.๙๗๖	น้อย
๓. ท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมของ ศพอ.	๒.๔๒	๑.๐๐๕	น้อย
๔. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการในการดำเนินกิจกรรมของ ศพอ.	๒.๔๐	๑.๐๒๙	น้อย
๕. ท่านมีส่วนรับประโยชน์จากการประชุมหรือที่ได้รับการอบรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้ปกครอง	๒.๖๓	๐.๙๑๓	ปานกลาง
๖. ท่านมีส่วนได้รับเกียรติบัตรที่ทาง ศพอ.ได้มอบให้บุคลากรแต่ละปีที่ได้	๒.๓๘	๐.๙๙๔	น้อย
๗. ท่านมีส่วนประเมินผลการเรียนการสอนของครู	๒.๓๒	๐.๙๖๕	น้อย
๘. ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในแบบสำรวจความพึงพอใจหรือความคิดเห็น เพื่อส่งเสริม แก้ไขการปฏิบัติงานของบุคลากรใน ศพอ.	๒.๔๖	๑.๐๓๐	น้อย
ภาพรวม	๒.๔๒	๐.๘๓๖	น้อย

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุและคฤหัสถ์ ด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๒.๔๒, S.D. = ๐.๘๓๖) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ข้อ ๕. ท่านมีส่วนรับประโยชน์จากการประชุมหรือที่ได้รับการอบรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้ปกครอง ($\bar{X}$ = ๒.๖๓, S.D. = ๐.๙๑๓) อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของพระภิกษุและคฤหัสถ์ ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ด้านบริหารทั่วไป

(n=๓๙๐)

ด้านบริหารงานทั่วไป	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการกำหนดนโยบายงานบริหารทั่วไป	๒.๓๖	๑.๐๒๓	น้อย
๒. ท่านมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานของ ศพอ.	๒.๔๒	๐.๙๙๒	น้อย
๓. ท่านมีส่วนร่วมดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน	๒.๘๕	๑.๐๘๔	ปานกลาง
๔. ท่านมีส่วนร่วมรับทราบแผนปฏิทินประจำปี และนโยบายของ เพื่อได้เตรียมพร้อมในการ ร่วมกันพัฒนาบุตรหลาน และร่วมกิจกรรมกับ ศพอ.	๒.๗๕	๑.๐๖๖	ปานกลาง
๕. ท่านมีส่วนในการรับประโยชน์จากการเรียนรู้และพัฒนาตัวเองจากการร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของ ศพอ.	๒.๘๒	๑.๐๘๗	ปานกลาง
๖. ท่านมีส่วนรับประโยชน์จากการศึกษาด้วยตนเอง เช่นในห้องสมุด ของ ศพอ. และมีโอกาสยืมหนังสือ หรือสื่อต่างๆ กลับบ้าน เพื่อพัฒนาตนเองและบุตรหลาน	๒.๔๙	๑.๐๔๑	น้อย
๗. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามดูผลงานและสภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของ ศพอ.	๒.๔๐	๑.๐๓๖	น้อย
๘. ท่านมีส่วนร่วมประเมิน ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการบริหารทั่วไปของ ศพอ.	๒.๔๐	๑.๐๐๖	น้อย
ภาพรวม	๒.๕๕	๐.๘๘๓	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุและคฤหัสถ์ ด้านบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๒.๕๕, S.D = ๐.๘๘๓) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ข้อ ๑) ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการกำหนดนโยบายงานบริหารทั่วไป ($\bar{X}$ = ๒.๓๖, S.D = ๑.๐๒๓) ข้อ ๒) ท่านมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานของ ศพอ. ($\bar{X}$ = ๒.๔๒, S.D = ๐.๙๙๒) ข้อ ๖) ท่านมีส่วนรับประโยชน์จากการศึกษาด้วยตนเอง เช่น ในห้องสมุด ของ ศพอ. และมีโอกาสยืมหนังสือ หรือ สื่อต่างๆ กลับบ้าน เพื่อพัฒนาตนเองและบุตรหลาน ($\bar{X}$ = ๒.๔๙, S.D = ๑.๐๔๑) ข้อ ๗) ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามดูผลงานและสภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของ ศพอ. ($\bar{X}$ = ๒.๔๐, S.D = ๑.๐๓๖) และข้อ ๘) ท่านมีส่วนร่วมประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการบริหารทั่วไปของ ศพอ. ($\bar{X}$ = ๒.๔๐, S.D = ๑.๐๐๖) อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง

สรุปได้ว่า จากผลการวิจัยเชิงปริมาณดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ตามความคิดเห็นของพระภิกษุและคฤหัสถ์ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๒.๖๔, S.D = ๐.๗๖๐)

๔.๒.๑ สรุปวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

จากการสำรวจความคิดเห็นจากประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๙๐ รูป/คน เพื่อหาระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ใน ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านวิชาการ ๒) ด้านบุคลากร ๓) ด้านงบประมาณ และ ๔) ด้านบริหารงานทั่วไป ได้ผลการศึกษาดังนี้

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นคฤหัสถ์ มีจำนวน ๓๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๑ รองลงมาคือ พระภิกษุ มีจำนวน ๑๙ คิดเป็นร้อยละ ๔.๙ มีเพศหญิง จำนวน ๑๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕ และเพศชาย จำนวน ๑๙๓ คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๕ มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๑๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๓ รองลงมา มีอายุ ๔๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๙ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๓๖ - ๔๐ ปี จำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑ และ มีอายุระหว่าง ๓๑ - ๓๕ ปี จำนวน ๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๗ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๒๐๙ คน

คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๖ มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๗ และมีการศึกษต่ำกว่ามัธยมศึกษา จำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๗

๒. ระดับความคิดเห็นของพระภิกษุและคฤหัสถ์ ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๒.๖๔, S.D = ๐.๗๖๐) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ข้อ ๓) ด้านงบประมาณ ($\bar{X}$ = ๒.๔๒, S.D = ๐.๘๓๖) อยู่ในระดับน้อย ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง

ด้านวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๐๖, S.D = ๐.๘๐๔) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ข้อ ๖) ท่านมีส่วนรับผลประโยชน์จากความรู้เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข ($\bar{X}$ = ๓.๕๔, S.D = ๐.๙๗๑) อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง

ด้านงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๒.๕๕, S.D = ๐.๘๐๖) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ข้อ ๑) ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดวิธีการบริหารจัดการงบประมาณของ ศพอ. โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ ($\bar{X}$ = ๒.๓๔, S.D = ๑.๐๓๘) ข้อ ๔) ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมหารายได้ของ ศพอ. และร่วมเป็นกรรมการหารายได้ ($\bar{X}$ = ๒.๓๒, S.D = ๑.๐๘๓) ข้อ ๖) ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องทุนการศึกษา เพื่อรับทราบความจำเป็นของ ศพอ. ความต้องการของนักเรียน ($\bar{X}$ = ๒.๓๕, S.D = ๑.๐๗๘) และข้อ ๗) ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการร่วมประเมินผล สรุปรายงานการใช้ จ่ายเงิน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ($\bar{X}$ = ๒.๒๖, S.D = ๑.๐๗๑) อยู่ในระดับน้อย ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง

ด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๒.๔๒, S.D = ๐.๘๓๖) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ข้อ ๕. ท่านมีส่วนรับประโยชน์จากการประชุมหรือที่ได้รับ การอบรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้ปกครอง ($\bar{X}$ = ๒.๖๓, S.D = ๐.๙๑๓) อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับน้อย

ด้านบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๒.๕๕, S.D = ๐.๘๘๓) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ข้อ ๑) ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการกำหนดนโยบายงานบริหารทั่วไป ($\bar{X}$ = ๒.๓๖, S.D = ๑.๐๒๓) ข้อ ๒) ท่านมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานของ ศพอ. ($\bar{X}$ = ๒.๔๒, S.D = ๐.๙๙๒) ข้อ ๖) ท่านมีส่วน

รับประโยชน์จากการศึกษาด้วยตนเอง เช่น ในห้องสมุด ของ ศพอ. และมีโอกาสยืมหนังสือ หรือ สื่อ ต่างๆ กลับบ้าน เพื่อพัฒนาตนเองและบุตรหลาน ($\bar{X} = ๒.๔๙$, S.D = ๑.๐๔๑) ข้อ ๗) ท่านมีส่วนร่วม ในการติดตามดูผลงานและสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของ ศพอ. ($\bar{X} = ๒.๔๐$, S.D = ๑.๐๓๖) และข้อ ๘) ท่านมีส่วนร่วมประเมิน ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการบริหารทั่วไปของ ศพอ. ($\bar{X} = ๒.๔๐$, S.D = ๑.๐๐๖) อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง

๔.๓ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

๔.๓.๑ ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ซึ่งเป็นผู้อำนวยการ กรรมการของศูนย์ วัฒนธรรมจังหวัด ผู้อำนวยการโรงเรียน และชุมชนในท้องถิ่น ในเขตปกครองคณะ สงฆ์ ภาค ๑๓ จำนวน ๑๕ รูป/คน เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการศึกษาภายในศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านวิชาการ ๒) ด้านงบประมาณ ๓) ด้านงานบุคคล ๔) ด้านบริหารงานทั่วไป โดยมีรายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

๑) สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านบุคคล

ประเด็นคำถาม “สภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบ มีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓” **ด้านบุคคล** จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้ค้นพบผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

(๑) สภาพปัญหาด้านบุคลากร การสอนของพระอาจารย์ หรือครูผู้สอนใน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นยังมีปัญหา เนื่องจากผู้สอนส่วนใหญ่เป็นพระแม่จะมีความรู้ ด้านศาสนาเป็นอย่างดีแต่ก็ขาดความสามารถในการถ่ายทอดวิชาความรู้^๑ และขาดความชำนาญใน การสอนตามวิทยาการแผนใหม่ ไม่คำนึงถึงความสำคัญของเนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตร ครูผู้สอน

^๑สัมภาษณ์ พระราชสิทธิวิมล, ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดใหญ่อินทาราม จังหวัดชลบุรี, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๐.

บางท่านยังสอนไปตามเนื้อหาที่มีอยู่ในหนังสือเท่านั้น^๒ บุคลากรทางการสอนขาดการมีส่วนร่วมในการวางยุทธศาสตร์ และการร่วมตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและวางแผนงานบุคคลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทำให้การบริหารจัดการเป็นการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงผ่านไปเป็นปีๆ^๓

(๒) บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดแคลนพระวิทยากร และครูผู้สอนมีไม่เพียงพอ เพราะต้องรับภาระหน้าที่อื่นๆ ภายในวัดหลายตำแหน่งทำให้ไม่มีเวลาทำการสอนอย่างเต็มที่^๔ พระวิทยากร และครูผู้สอนที่มีอยู่บางท่านมีวุฒิการศึกษาที่ไม่ตรงกับรายวิชาที่สอน^๕ และไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพในวิชาที่ตนเองทำการสอน ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในการจัดบุคลากรให้ตรงกับวิชาที่สอนอย่างจริงจัง โดยมองเพียงแค่สามารถสอนได้แต่ไม่พิจารณาว่าผู้สอนมีความเข้าใจในวิชาที่สอนมากน้อยเพียงใด^๖

(๓) ผู้บริหารจัดการให้มีการคัดเลือกและทดสอบผู้ที่จะมาทำหน้าที่ในการสอนน้อยมาก บุคลากรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาสาสอนโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการ หรือถ้าได้ก็เป็นค่าตอบแทนที่น้อยมาก ส่วนมากจะสอนด้วยความศรัทธา เสียสละ^๗ และหวังให้เกิดประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา โดยส่วนมากครูสอนที่เป็นบรรพชิตส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะมั่นคงทำให้การดำเนินกิจกรรมไม่มีความต่อเนื่อง มีการลาสิกขาและย้ายวัดทุกปี เป็นต้น พระวิทยากร และครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการประชุมคัดเลือกคณะกรรมการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ บางครั้งคณะกรรมการที่คัดเลือกเข้ามาไม่ค่อยมีเวลาเข้ามาดูแลติดตามผลงานได้เต็มที่เพราะมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านอื่นด้วย^๘

^๒สัมภาษณ์ พระครูมงคลปัญญการ, ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดสุวรรณมงคล จังหวัดตราด, ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^๓สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมานุสิฐ , ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดใหม่ จังหวัดจันทบุรี, ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^๔สัมภาษณ์ พระครูสุจิตกิตติวัฒน์ , ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านอ่าง จังหวัดจันทบุรี, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^๕สัมภาษณ์ พระมหานักรบ อคฺคธมฺโม, ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดโชติหิน จังหวัดระยอง, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^๖สัมภาษณ์ นายวิชัย กายจนนิมมาน, ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พุทธสมาคม วัดกลาง, ๒๗ กันยายน ๒๕๖๐.

^๗สัมภาษณ์ นายสามารถ เทียงพูนวงศ์, วัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^๘สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมานุสิฐ , ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

(๔) ภารกิจของผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้องมุ่งเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม^๙ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการสอนให้มีความรู้รอบด้านเพราะในวิชาทางศาสนาไม่มีวิชาแกนหลัก เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ เป็นต้น เพราะถ้าผู้สอนมีศักยภาพสามารถให้ความรู้ความเข้าใจในวิชาการ เพิ่มทักษะและประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้^{๑๐}

๒) สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านวิชาการ

ประเด็นคำถาม “สภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓” ด้านวิชาการจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้ค้นพบผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

(๑) งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับสถานศึกษาเป็นจุดมุ่งหมายหลักเพราะเป็นงานที่ต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการและดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน พระวิทยากร และครูผู้สอน รวมถึงระบบงานทะเบียนนักเรียนเกิดจากเจ้าหน้าที่มีทักษะไม่เพียงพอ^{๑๑} ขาดการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลไม่ใช้การวัดผลและประเมินผลตามความเป็นจริงเนื่องจากความไม่ต่อเนื่องของครูผู้สอน การติดตามผลมีน้อยเมื่อมีการวัดผลและประเมินผลในแต่ละปีการศึกษาส่งผลให้มีจำนวนนักเรียนลดลงในแต่ละปีการศึกษา^{๑๒}

(๒) ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไม่ให้ความสำคัญในการจัดให้มีการประชุมด้านวิชาการระหว่างศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับองค์กรต่างๆ ในชุมชน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง^{๑๓} และพัฒนาการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อร่วมกันกำหนดหลักสูตรและวางเป้าหมายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้งานด้านวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงไม่ทราบถึงความต้องการของชุมชนที่

^๙สัมภาษณ์ ดร.ฉัตรชัย แนวพญา, นายกพุทธสมาคมจังหวัดชลบุรี, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๑๐}สัมภาษณ์ นางรังสิมา พิทักษ์วาปี, ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม จังหวัดชลบุรี, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๑๑}สัมภาษณ์ พระครูสุจิตตจิตติวัฒน์ , ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๑๒}สัมภาษณ์ พระมหานันทรบ อคฺคธมฺโม, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓}สัมภาษณ์ พระราชสิทธิวิมล, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ต้องการให้เยาวชนเรียนวิชาการด้านใด เพราะฉะนั้นผู้บริหารต้องร่วมกับองค์กรต่างๆ ในชุมชนต้องมีความตระหนักและร่วมมือกันพัฒนางานด้านวิชาการอย่างจริงจัง^{๑๔}

(๓) บุคลากรด้านวิชาการมีไม่เพียงพอขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน พระวิทยากร และครูผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ครูผู้สอนบางท่านขาดขาดความรู้ความเข้าใจเทคนิควิธีการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสม ขาดจิตวิทยาและวิสัยทัศน์ในการเรียนการสอน ไม่มีความชำนาญในวิชาที่สอน ขาดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง ไม่มีเวลาทุ่มเทให้กับนักเรียนเท่าที่ควร การนิเทศในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีน้อยมาก^{๑๕}

(๔) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังขาดอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน หรือมีอุปกรณ์ก็ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการใช้สอย แหล่งค้นคว้าศึกษาเพื่อเพิ่มเติมยังมีน้อยมาก ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อการสอน ขาดประสบการณ์และความชำนาญในการใช้สื่อนวัตกรรมทางการสอน ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมอบรมสัมมนาเพื่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ในการใช้สื่อทางการศึกษาให้มากขึ้น^{๑๖}

๓) สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านงบประมาณ

ประเด็นคำถาม “สภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓” ด้านงบประมาณ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้ค้นพบผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

(๑) รูปแบบการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านงบประมาณโดยภาพรวม แม้จะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการ และกรมการศาสนา แต่ก็มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ^{๑๗} ต้องขอรับการสนับสนุนจากแหล่งเงินทุนภายนอกมาใช้จ่าย เช่น เทศบาล อบต. อบจ. แต่ก็มีปัญหาเรื่องการทำหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายซึ่งไม่ตรงนโยบายกับการใช้งบประมาณของหน่วยงานนั้น ซึ่งในช่วงหลังจึงไม่ใช้งบประมาณแก่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์^{๑๘}

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูมงคลปัญญกร, ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางสาวศุภติ วิถีธรรมศักดิ์, วัฒนธรรมจังหวัดระยอง, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางสาวเพชรรัตน์ สายทอง, วัฒนธรรมจังหวัดตราด, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางสาวเพชรรัตน์ สายทอง, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นางสาวจุฑารัตน์ ปริญญาธิพัฒน์, ปลัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี, ๙ สิงหาคม

(๒) สภาพปัญหาของบุคลากรที่ทำหน้าที่ทางการเงินขาดความรู้เกี่ยวกับงานด้านการเงินและบัญชีเท่าที่ควร ทำให้การบริหารงบประมาณไม่เป็นไปตามแผน สัดส่วนของงบประมาณในการพัฒนามีน้อย^{๑๙} ผู้ปกครองนักเรียนที่ส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และคนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อยจึงไม่สามารถช่วยสนับสนุนงบประมาณได้เท่าที่ควรทำให้ทางวัดต้องตั้งงบประมาณรายได้ของวัดส่วนหนึ่งสนับสนุน^{๒๐}

(๓) งบประมาณที่ใช้ในการบริหารส่วนใหญ่ได้จากการบริจาคของภาคเอกชนและภาคประชาชน เนื่องจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นการบริการสาธารณะจึงไม่มีการเก็บค่าเล่าเรียนจากผู้ปกครอง^{๒๑} โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แต่ละแห่งส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ วัดใดมีบุคลากรดีมีทุนดีก็ทำได้ดีมั่นคงถาวร ในส่วนของวัดใดขาดบุคลากรขาดทุนทรัพย์วัดนั้นก็ดำเนินไปอย่างยากลำบาก^{๒๒}

(๔) สภาพปัญหาด้านงบประมาณที่จัดสรรไม่เพียงพอและต่อเนื่องในการใช้บริหารงานที่เกี่ยวกับครุภัณฑ์ สื่อเพื่อการเรียนการสอนที่เสื่อมสภาพไม่ได้รับการซ่อมแซม เพราะงบประมาณที่มีจำกัดไม่สามารถจัดสรรให้กับทุกส่วนได้เพียงพอ^{๒๓} ขาดการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนร่วมคิดตัดสินใจกำหนดวิธีการบริหารจัดการงบประมาณ และการจัดหาทุนการศึกษาอุปกรณ์การศึกษาและสิ่งจำเป็นอื่นๆ แก่ผู้เรียนร่วมถึงประเมินผล สรุปรายงานการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งผู้บริหารขาดความสนใจในการพัฒนาปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงบประมาณให้สอดคล้องกับปัญหาและวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาเพื่อหาวิธีแก้ไขให้ตรงจุด เพราะงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีไม่อาจนำมาบริหารให้ครอบคลุมได้ในทุกด้านจึงจำเป็นต้องนำไปใช้ในส่วนที่มีปัญหามากที่สุดก่อน^{๒๔}

^{๑๙}สัมภาษณ์ พระมหานักรบ อคฺคธมฺโม, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๐}สัมภาษณ์ นายสุทิน ไชยรินทร์, ผู้ปกครองนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดใหญ่อินทรา, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๑}สัมภาษณ์ ดร.ฉัตรชัย แนวพญา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๒๒}สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมานุสิฐ , ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๓}สัมภาษณ์ นายวิชัย กาญจนนิมมาน, ๒๗ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๒๔}สัมภาษณ์ นายสามารถ เทียงพูนวงศ์, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

๔) สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการบริหารงานทั่วไป

ประเด็นคำถาม “สภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓” ด้านการบริหารงานทั่วไป จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้ค้นพบผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

(๑) สภาพปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน วัดสามารถเป็นที่พึ่งและเป็นศูนย์กลางของชุมชนได้ แต่ยังขาดผู้ให้ความร่วมมือ สนับสนุนในการดำเนินงานอย่างจริงจัง ระหว่างหน่วยงานราชการ องค์กรการบริหารส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง^{๒๕} ขาดการประสานงานระหว่างศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และทางราชการสมควรจะได้ส่งเสริมสนับสนุนตรวจเยี่ยมอย่างจริงจัง^{๒๖}

(๒) ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจ สร้างขวัญกำลังใจให้กับครูผู้สอนโดยให้มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการประชาสัมพันธ์ มีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์^{๒๗} ให้ผู้ปกครองและชุมชนรับทราบแผนการปฏิบัติงานและนโยบายประจำปีเพื่อรับทราบประโยชน์ที่จะเกิดกับบุตรหลานของตนเองในการเข้ามาเรียน^{๒๘}

(๓) สภาพปัญหาด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่วนมากจะใช้ศาลาการเปรียญ บริเวณพระอุโบสถ ห้องเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษาภายในวัด ซึ่งเป็นปัญหาเรื่องความเป็นเอกเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน งบประมาณเพื่อการนี้ยังไม่มีโดยตรง แต่มักจะมีเงินอุดหนุนบูรณะวัดหรือบางแห่งไม่มีแหล่งเงินทุนสำหรับพัฒนาด้านอาคารสถานที่เลย^{๒๙}

(๔) สภาพปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงาน และการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์สื่อสาร โปรเจคเตอร์ เป็นต้น รวมถึงอาคารสถานที่ชำรุดทรุดโทรมขาดการบำรุงรักษาให้มีความพร้อมในการใช้งานเนื่องจากขาดบุคลากรและงบประมาณในการซ่อมบำรุง ขาดบุคลากรทำงานด้านธุรการ งานทะเบียน ที่มีความรู้ความชำนาญมี

^{๒๕}สัมภาษณ์ พระราชสิทธิวิมล, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๒๖}สัมภาษณ์ พระมหานักรบ อคฺคธมฺโม, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๗}สัมภาษณ์ ดร.ฉัตรชัย แนวพญา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๒๘}สัมภาษณ์ นายวิชัย กาญจนนิมมาน, ๒๗ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๒๙}สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมานุสิฐ, ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ทักษะโดยตรงในการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานให้สอดคล้องกับความต้องการของครูผู้สอนที่ทำเรื่องเสนอขอไปในแต่ละปี^{๓๐}

๒. แนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

๑) ด้านการบริหารงานบุคคล

สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ในด้านบริหารงานบุคคล จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้ค้นพบผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

(๑) การบริหารบุคคลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะต้องมีการดำเนินงานให้เป็นระบบ จัดให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อให้มีความผูกพันกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความมุ่งมั่นที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้วยความเสียสละเต็มความสามารถของแต่ละบุคคล ต้องมีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมทักษะในการเรียนการสอนของพระสงฆ์หรือพระวิทยากร และครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในด้านวิชาการต่างๆ อยู่เสมอ^{๓๑}

(๒) ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาพระสงฆ์หรือพระวิทยากร และครูผู้สอนให้ประพฤติปฏิบัติตนเองอย่างเหมาะสม เป็นผู้นำท้องถิ่นทุกด้าน เป็นที่พึ่งของประชาชน และสามารถสอนเยาวชนและประชาชนโดยให้นำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ หรือสอนให้ประชาชนมีศรัทธาปฏิบัติธรรมตามคำสอนของพระพุทธองค์ได้ ทำให้ชีวิตเขามีความสุข จิตใจสงบ มีสมาธิในการประกอบสัมมาชีพ^{๓๒}

(๓) ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องจัดให้มีการประชุมหรือจัดอบรมสัมมนาผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง^{๓๓} เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินการด้านการพัฒนาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองถ่ายทอดความรู้ความสามารถของตนเองในเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและผู้ปกครองท่านอื่นๆ^{๓๔}

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางรังสิมา พิทักษ์วาปี, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายวิชัย กาญจนนิมมาน, ๒๗ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นางสาวจุฑารัตน์ ปรีณัฐวิวัฒน์, ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐

^{๓๓} สัมภาษณ์ ดร.ฉัตรชัย แฉวพญา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายสุทิน ไชยรินทร์, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

(๔) ผู้บริหารต้องประสานขอความร่วมมือครูอาจารย์จากสถาบันการศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการเชิญมาเป็นวิทยากรพิเศษการเข้ามาบรรยายให้ความรู้ด้านวิชาให้กับนักเรียนไม่เข้าใจในวิชาที่เรียนจากโรงเรียนที่เรียนอยู่ประจำ และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการของบุคลากรของตนเป็นการพัฒนาความรู้อีกทางหนึ่ง และจัดให้มีการมอบเกียรติบัตรยกย่อง สร้างขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรที่มีส่วนร่วมปฏิบัติงานในศูนย์ฯ^{๓๕}

๒) ด้านการบริหารวิชาการ

สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ในด้านบริหารวิชาการ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้ค้นพบผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้บริหารศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือทางวิชาการเพื่อกำหนดเป้าหมายด้านเผยแผ่พระพุทธศาสนาในการศึกษาทางด้านหลักธรรมและศาสนาเป็นหลักการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) มาใช้ร่วมกับการสอนในวิชาต่างๆ^{๓๖}

(๒) การจัดเรียนการสอนไม่ควรมุ่งเน้นเฉพาะทางด้านวิชาการอย่างเดียว เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ได้ศึกษาวิชาการในโรงเรียนปกติในวันธรรมดากันมากพอแล้ว ย่อมเกิดความเบื่อหน่ายได้ ดังนั้น จึงควรมีการร่วมกันหากิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีความสนุกสนาน เด็กมีส่วนร่วมและแสดงออกโดยแฝงความรู้คติธรรมในกิจกรรมเหล่านั้น^{๓๗}

(๓) การเปิดภาคเรียนแต่ละปีควรมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการ พระอาจารย์ที่สอน ครู และผู้นำชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาหลักเกณฑ์ในการกำหนดหลักสูตรในการเรียนการสอน ทั้งนี้โดยมุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนสามารถนำหลักธรรมที่ได้จากการอบรมสั่งสอนไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้^{๓๘}

(๔) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรมของชุมชนเกิดจากความพร้อมร่วมมือจากทุกภาคส่วน วัด โรงเรียน อบต. อบจ. ชุมชน ท้องถิ่น ให้ความสำคัญ ส่งเสริมและสนับสนุน ประสานความร่วมมือ วัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน^{๓๙} โดยการจัดให้

^{๓๕} สัมภาษณ์ นางนภสร โศรกศรี, วัดนธรรมจังหวัดจันทบุรี, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระราชสิทธิวิมล, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายวิชัย กาญจนนิมมาน, ๒๗ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๓๘} สัมภาษณ์ นางรังสิมา พิทักษ์วาปี, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๓๙} สัมภาษณ์ ดร.ฉัตรชัย แฉวพญา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีบทบาทต่อการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา^{๔๐} ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา อนุรักษ์ สืบสาน วัฒนธรรมไทย เกื้อหนุนการพัฒนา บุตรหลานโดยร่วมกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอน ของศูนย์ร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และมีส่วนร่วมในการประเมินผลนักเรียน ตลอดจนศาสนพิธีของ ชาวพุทธ ซึ่งการจัดกิจกรรมเป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ประชาชนให้เป็นคนดีมีศีลธรรม^{๔๑}

(๕) กรมการศาสนาต้องมีการจัดประชุมศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ทั่วประเทศเพื่อหาทางส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาหลักธรรมของ พระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำหลักธรรมไปพัฒนาให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณภาพของสังคม และเพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ในความอุปถัมภ์ ของกรมการศาสนาเกิดผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามเป้าหมายและเหมาะสม ยิ่งขึ้น กรมการศาสนาจึงวางระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. ๒๕๕๐^{๔๒}

(๖) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ควร เป็นศูนย์การเรียนรู้ การเผยแผ่ อบรม ปลูกฝังศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน คณะกรรมการบริหาร มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำและควบคุมดูแลการดำเนินงานของศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ บริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้เป็นไปตาม นโยบายวัตถุประสงค์ และระเบียบของกรมการศาสนา

- ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ บริหารในรูปของคณะกรรมการ
- ภาคราชการเป็นผู้อุดหนุน โดยกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม^{๔๓}

(๗) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรเปิดโอกาสให้แก่ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีแก่บุตรหลาน การจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ควรมีการส่งเสริมให้มีครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนเยาวชนและประชาชน ผู้เรียนอย่างมีระบบและต่อเนื่อง โดยครูภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นผู้สอนหรือถ่ายทอดกิจกรรม เช่น

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระครูมงคลปัญญากร, ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายสามารถ เทียงพูนวงศ์, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๒} สัมภาษณ์ นางสาวศุภิตี วิถีธรรมศักดิ์, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๓} สัมภาษณ์ นางสาวเพชรรัตน์ สายทอง, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

กิจกรรมดนตรี, นาฏศิลป์, การทำขนมพื้นบ้าน เป็นต้น^{๔๔} ช่วยให้เยาวชนและประชาชนผู้เรียน มีพื้นฐานที่ดีในการประกอบอาชีพในอนาคต โดยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชน ชุมชน มีโอกาสร่วมตั้งเกณฑ์ในการพัฒนาบุตรหลานโดยร่วมกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในการ กำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนของศูนย์ฯร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลนักเรียน^{๔๕}

๓) ด้านการบริหารงบประมาณ

สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ใน เขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ในด้านบริหารงบประมาณ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้ค้นพบ ผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้บริหารควรขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน วัด โรงเรียน อบต. อบจ. ชุมชน ท้องถิ่น คิดวางแผนจัดกิจกรรมในการหา รายได้ พัฒนาศูนย์ฯ เพื่อส่งเสริมการศึกษาของบุตร หลานในชุมชนของตนเอง ในการปฏิบัติกิจกรรมหารายได้ ให้ผู้บริหารและ ตัวแทนครูได้ร่วมเป็น กรรมการของแต่ละฝ่ายในการปฏิบัติงาน และจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานการศึกษาปีละ ครั้ง และรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยส่งแบบรายงานสถิติข้อมูล (แบบ ศพอ.๒) ไปยัง วัฒนธรรมจังหวัด เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนด้านงบประมาณ^{๔๖}

(๒) การบริหารงบประมาณของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องมึ การจัดการอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับหน่วยราชการ มีคณะกรรมการในการจัดทำงบประมาณ มีการ ใช้จ่ายเงินตามลำดับขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินการทางการเงินเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเป็นไปตาม กฎระเบียบ จัดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ ประสานงาน ขอความช่วยเหลือจาก บุคลากรในท้องถิ่นหรือหน่วยงานต่างๆ ให้มาช่วยเหลือกิจกรรมในศูนย์ฯ โดยเสียสละกำลังกาย หรือ กำลังทรัพย์ตามโอกาสที่เหมาะสม^{๔๗}

(๓) ผู้บริหารต้องมีการมอบหมายให้มีเจ้าหน้าที่เฉพาะในการดูแลงานธุรการ การเงิน และบัญชี เพื่อเก็บรักษาหลักฐานทางการเงินในการเบิกจ่ายให้ถูกต้องตามกฎหมาย จัดทำ

^{๔๔}สัมภาษณ์ นายสุทิน ไชยรินทร์, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๕}สัมภาษณ์ นายวิโรจน์ ประภาภมร, ประธานชุมชนหลังตลาดบุรีบริบาล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี, ๘ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๔๖}สัมภาษณ์ นางศุภติ วิถีธรรมศักดิ์, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๗}สัมภาษณ์ ดร.ฉัตรชัย แฉวพญา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

รายงานการเงินให้ผู้บริหารทราบและสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ จัดหาแหล่งงบประมาณเพื่อนำมาใช้จ่ายในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์^{๔๘}

๔) ด้านการบริหารงานทั่วไป

สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ในด้านบริหารงานทั่วไป จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้ค้นพบผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

(๑) การบริหารจัดการอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ผู้บริหารต้องปรับปรุงศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ คือการทำศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เยาวชนและประชาชน ทุกอาชีพทุกระดับมีความศรัทธาดึงดูดใจคนให้เข้ามาในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์^{๔๙} ให้คนในชุมชนเข้ามาใช้ประโยชน์ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เข้ามาศึกษาหาความรู้ หรือมาทำกิจกรรมต่างๆ ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามความเหมาะสมทั้งในและนอกห้องเรียน มีพระพุทธรูปประจำศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และห้องเรียน มีป้ายนิเทศ คำขวัญ เกี่ยวกับจริยธรรมและคุณธรรม เป็นต้น^{๕๐}

(๒) ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะต้องให้ความสำคัญในการสนับสนุนให้ผู้ปกครองและคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ตามแนวทางการจัดกิจกรรม เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา การเวียนเทียนและสวดมนต์ทำวัตร การหล่อเทียนเข้าพรรษา การเข้าค่ายอบรมคุณธรรม เป็นต้น ย่อมเป็นสิ่งที่ดีที่จะเชื่อมโยงให้เด็กและเยาวชนเข้าหาวัดได้ทั้งสิ้น^{๕๑}

(๓) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรมของชุมชน เกิดจากความพร้อมร่วมมือจากทุกภาคส่วน วัด โรงเรียน อบต. อบจ. ชุมชนท้องถิ่น องค์กรชุมชนต่างๆ เช่น พุทธสมาคมจังหวัด กลุ่มแม่บ้านกลุ่มอาชีพ เป็นต้น ให้ความสำคัญ ส่งเสริมและสนับสนุน ประสานความร่วมมือ วัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน^{๕๒} ต้องให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการ

^{๔๘}สัมภาษณ์ นายสามารถ เทียงพูนวงศ์, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๙}สัมภาษณ์ นางสาวเพชรรัตน์ สายทอง, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๕๐}สัมภาษณ์ นายวิชัย กาญจนนิมมาน, ๒๗ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๕๑}สัมภาษณ์ นางสาวจุฑารัตน์ ปรีณวชิรพัฒน์, ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๕๒}สัมภาษณ์ ดร.ฉัตรชัย แนวพญา, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เยาวชนที่อยู่ในชุมชนได้เข้ามาเรียนมาศึกษาหาความรู้ที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มากขึ้น กว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน^{๕๓}

(๔) ขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองช่วยดูแลส่งเสริมกิจกรรมของนักเรียนที่บ้าน และชีวิตประจำวัน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านระเบียบ วินัย ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ตามที่ศูนย์ฯ ได้วางนโยบายไว้ ให้ผู้ปกครองร่วมรับทราบแผนปฏิทินประจำปี และนโยบายของศูนย์ฯ เพื่อได้เตรียมพร้อมในการร่วมกันพัฒนาบุตรหลาน และร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนต่อไป^{๕๔}

๔.๔ นำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ (ฉบับร่าง)

ผลการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ และการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

๑. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่ตั้งโดยวัด โรงเรียน องค์กรต่างๆ แต่ต้องได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนที่อยู่ใกล้ศูนย์และจากชุมชน

๒. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เช่น พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ครูสอนพระปริยัติธรรม ต้องช่วยอบรมบุคลากรที่เป็นจิตอาสาให้เข้าใจแนวทางในการปฏิบัติงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจภาคภูมิใจในปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา

๓. การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องมีหน่วยราชการ เช่น กรมการศาสนา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล การปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังร่วมกับวัด ชุมชน โรงเรียน ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ๓. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ๔. การมีส่วนร่วมประเมินผล

๔. บทบาทศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีอยู่ในชุมชนของสังคมไทย ปัจจุบันศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีบทบาทในชุมชนจนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นทุน

^{๕๓}สัมภาษณ์ นางรังสิมา พิทักษ์วาปี, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๕๔}สัมภาษณ์ นายวิโรจน์ ประภาภมร, ๘ สิงหาคม ๒๕๖๐

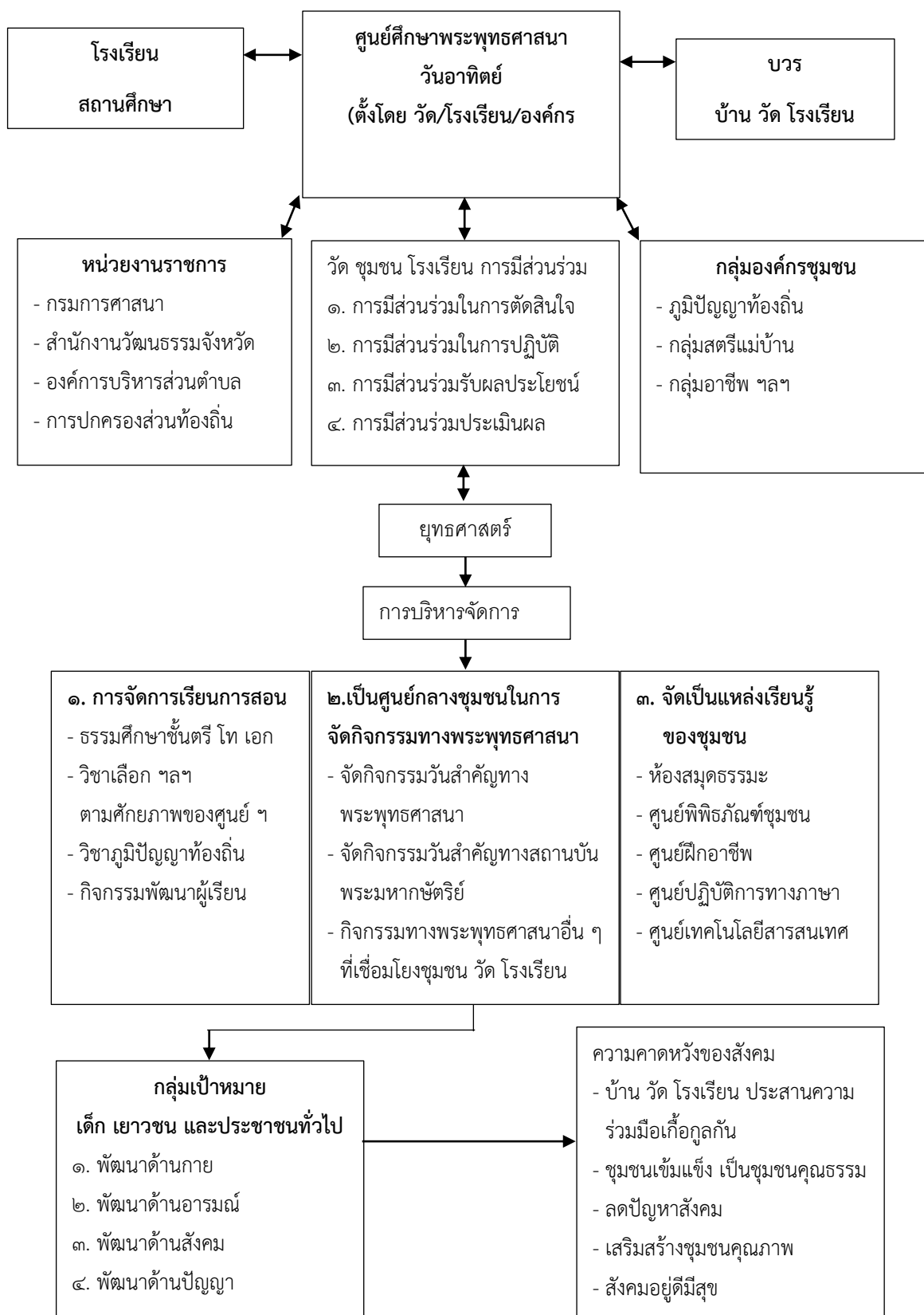
ทางสังคมของชาติบ้านเมือง มีบทบาทสำคัญใน ๓ เรื่อง คือ ๑. เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ๒. จัดเป็นศูนย์กลางชุมชนในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ๓. จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

๕. การจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) มีการนำ กิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา มาจัดทำให้สอดคล้องสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน จัดให้มีการอบรมคุณธรรมแก่นักเรียนทุกระดับชั้นด้านความรู้และปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยการจัดกิจกรรม เช่น เข้าค่าย อบรมธรรมะ บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน บวชชีพราหมณ์เพื่อ ฝึกจิตให้สงบ และฝึกสมาธิ เป็นต้น เพื่อพัฒนาเยาวชนและประชาชนผู้เรียนให้มีทักษะในการดำรงชีวิต

๖. แนวทางในการดำเนินการเพื่อให้บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ได้รับประโยชน์จากการ ดำเนินการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ผู้สอน ผู้เรียน ชุมชน ร่วมกันดำเนินงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มากขึ้น

๗. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้องมีการพัฒนาเด็กเยาวชน และประชาชนทั่วไปอย่างยั่งยืนต้องพัฒนาทั้งด้าน คือ ๑) การพัฒนาด้านกาย ๒) การพัฒนาด้านอารมณ์ ๓) การพัฒนาด้านสังคม ๔) การพัฒนาด้านปัญญา ผู้เรียนต้องเป็นคนที่มีความรู้ มีสติปัญญา มีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม มีพลานามัยที่สมบูรณ์ มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความรู้ความสามารถพึ่งตนเองได้ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ครอบครัวยุคน ชุมชนเข้มแข็ง และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

แสดงให้เห็นว่าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องดำเนินการให้มีการประสานความร่วมมือกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ตลอดจนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องพัฒนาระบบการวางแผนและให้มีแผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทุกระดับทั้งระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการและสร้างความเข้มแข็งของภาคีต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาดังแผนภาพที่ ๔.๑ กรอบแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

แผนภาพที่ ๔.๑ กรอบแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๔.๕ สรุปผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๐.๓๐ น. การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๓ รูป/คน จากการสนทนากลุ่มโดยการยกยกร่างรูปแบบ สรุปได้ดังนี้

๑. ด้านวิชาการ

โดยภาพรวม ผู้บริหารควรมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้ชัดเจน จัดการประชุมปรึกษาหารือในการจัดการเรียนการสอน ขอความร่วมมือจากภาครัฐ และประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติงานและช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาศูนย์ จัดกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมติดตามกิจกรรมและผลงานการปฏิบัติงานของศูนย์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนและผลงานจากการร่วมกิจกรรม ของบุตรหลาน ส่งเสริมให้นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชน มีความรู้เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมฐานร่วมกับนักเรียน ทำให้มีสมาธิเพิ่มมากขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข จัดให้มีการฝึกอบรมแก่พระวิทยากร และครูผู้สอนเพื่อพัฒนาเทคนิควิธีการสอนให้ทันสมัยและเหมาะสม เพื่อให้เกิดความรู้ ความชำนาญ ในวิชาการที่สอน ขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การสนับสนุนอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน แหล่งค้นคว้าศึกษาเพื่อเพิ่มเติม จัดให้มีการประชุมระหว่างทางศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับองค์กรต่างๆ ในชุมชนด้านวิชาการ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของชุมชนที่ต้องการให้เยาวชนเรียนวิชาการด้านใด

๒. ด้านงบประมาณ

โดยภาพรวม ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดวิธีการบริหารจัดการงบประมาณของ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นกรรมการหารายได้ และการบริจาคทุนและอุปกรณ์ทางการศึกษา ร่วมวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องทุนการศึกษา เพื่อรับทราบความจำเป็นของศูนย์ฯ ร่วมคิดวางแผนในการจัดหาทุนการศึกษาอุปกรณ์การศึกษาและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ความต้องการของนักเรียน ร่วมประเมินผล สรุปรายงานการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ ขอการสนับสนุนเงินทุนจากจากแหล่งภายนอกหรือจากหน่วยราชการ ในรูปแบบของการบริจาคเพื่อจะได้ไม่ติดขัดเรื่องปัญหาในการทำหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายซึ่งไม่ตรงนโยบายกับการใช้งบประมาณของหน่วยงานนั้น

๓. ด้านบุคลากร

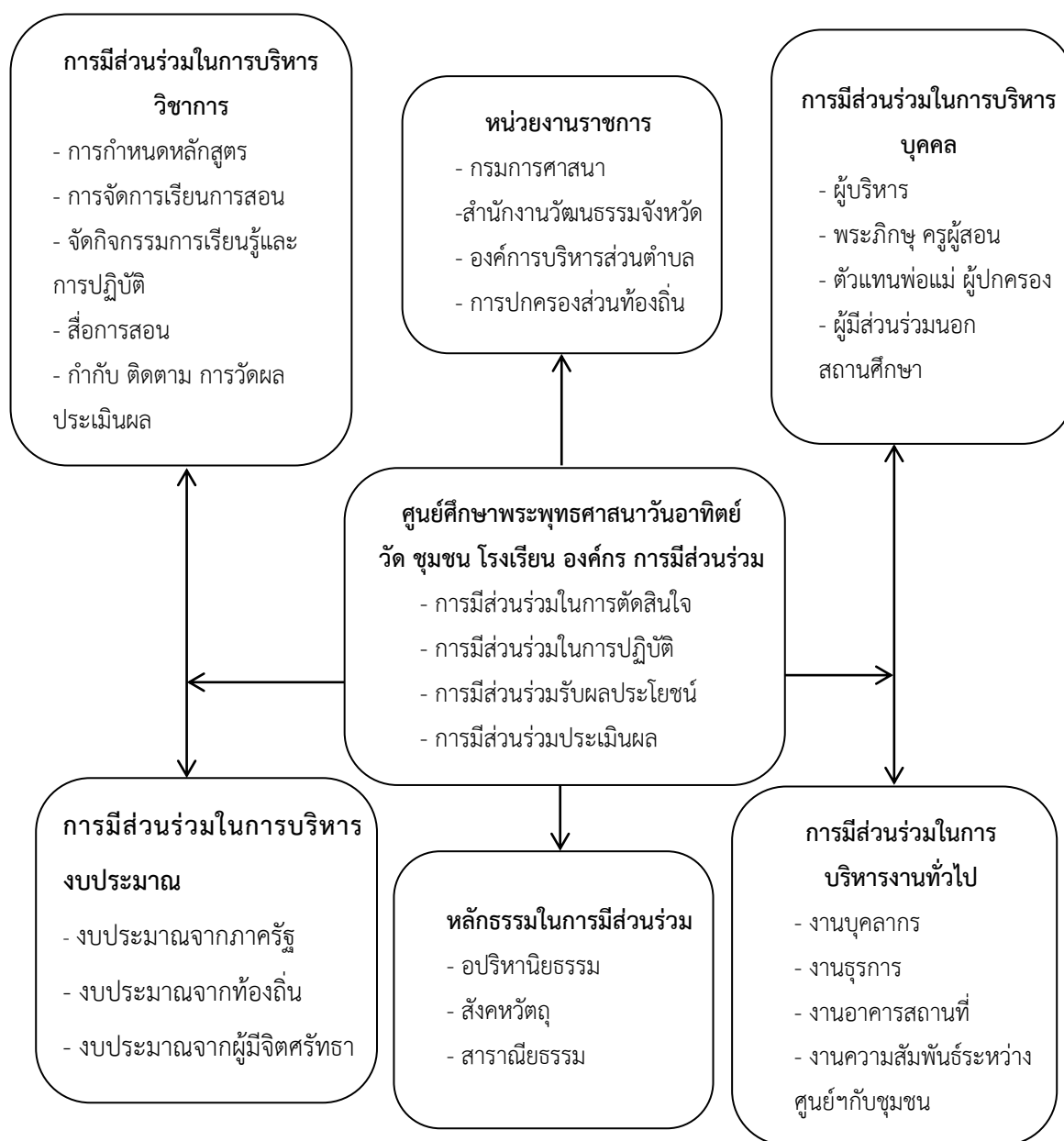
โดยภาพรวม ในการกำหนดนโยบายและวางแผนงานบุคคล ต้องมีการประเมินผล การเรียนการสอนของครูโดยให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในแบบสำรวจความพึงพอใจหรือความคิดเห็นเพื่อส่งเสริม แก่ไขการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ เพื่อดำเนินการวางแผนการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพ ของบุคลากร จัดให้มีการมอบเกียรติบัตรให้บุคลากรที่มีผลงานดีเด่นในแต่ละปีเพื่อเป็นขวัญกำลังใจใน การปฏิบัติงาน ในส่วนของพระอาจารย์หรือครูผู้สอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนามีความรู้ด้าน ศาสนาเป็นอย่างดี แต่ก็ขาดความชำนาญในการสอนตามวิทยาการแผนใหม่ ควรจัดให้มีการฝึกอบรม หลักสูตรรายวิชาที่สอนให้ทันสมัยเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร โดยการคัดเลือกหรือทดสอบผู้ที่ จะมาทำหน้าที่ในการสอนตามความรู้และความสามารถของแต่ละบุคคล

๔. ด้านการบริหารงานทั่วไป

โดยภาพรวม ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องประสานกับ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในการกำหนดนโยบายงานบริหารทั่วไป ให้ทุก ภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานของ ในส่วนของ การดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน ให้นักเรียนและผู้ปกครองได้รับประโยชน์จากการศึกษา ด้วยตนเอง เช่น ในห้องสมุด ของศูนย์ฯ และมีโอกาสยืมหนังสือ หรือ สื่อต่างๆ กลับบ้าน เพื่อพัฒนา ตนเองและบุตรหลาน ติดตามดูผลงานและสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของ ศูนย์ฯ ประชาสัมพันธ์ให้คณะกรรมการ ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมรับทราบแผนปฏิทินประจำปี และ นโยบายของ เพื่อได้เตรียมพร้อมในการ ร่วมกันพัฒนาบุตรหลาน จัดหางบประมาณเพื่อพัฒนา ปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะงบประมาณเพื่อ การนี้ยังไม่มีโดยตรง แต่มักจะได้เงินอุดหนุนมาจากบูรณะวัดมาใช้ร่วมกันสำหรับพัฒนาด้านอาคาร สถานที่ ประสานงานระหว่างศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัด และสร้างความสัมพันธ์ กับชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียนให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน วัดสามารถเป็นที่พึ่งและเป็นศูนย์กลาง ของชุมชนได้ โดยการประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการ องค์กรบริหารส่วน ท้องถิ่น และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสนับสนุนในการดำเนินงานอย่างจริงจัง

๕. การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องมีหน่วยราชการ เช่น กรมการศาสนา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล การปกครองส่วนท้องถิ่น เข้า มามีส่วนร่วมอย่างจริงจังร่วมกับวัด ชุมชน โรงเรียน ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ ๒.การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ๓. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ๔. การมีส่วนร่วม ประเมินผล

๖. **หลักธรรมในการบริหารแบบมีส่วนร่วม** คือ ๑) อปรีหานิยธรรม ๗ ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวสำหรับหมู่ชน ๒) สังคหัตถุธรรม ๔ ประการ คือ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล ๓) สาราณียธรรม ๖ คือ หลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง เป็นหลักธรรมที่จะเสริมสร้างความรู้สึที่ดีให้เกิดขึ้น ดังแผนภาพที่ ๔.๒ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

แผนภาพที่ ๔.๒ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการทำวิจัย “รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓” ในบทนี้ผู้วิจัยได้มุ่งที่จะสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการศึกษาสงเคราะห์ รวมทั้งเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นเอกสารในชั้นทุติยภูมิ โดยมีข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มดังนี้

๑. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่ตั้งโดยวัด โรงเรียน องค์กรต่างๆ ต้องได้รับความร่วมมือจากราชการ โรงเรียนที่อยู่ใกล้ศูนย์ และจากชุมชน

๒. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้รับความร่วมมือจาก บ้าน วัด โรงเรียน และองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่น กรรมการศาสนา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล การปกครองส่วนท้องถิ่น

๓. การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้ง ๕ ด้าน ๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๒) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ๓) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ๔) การมีส่วนร่วมประเมินผล

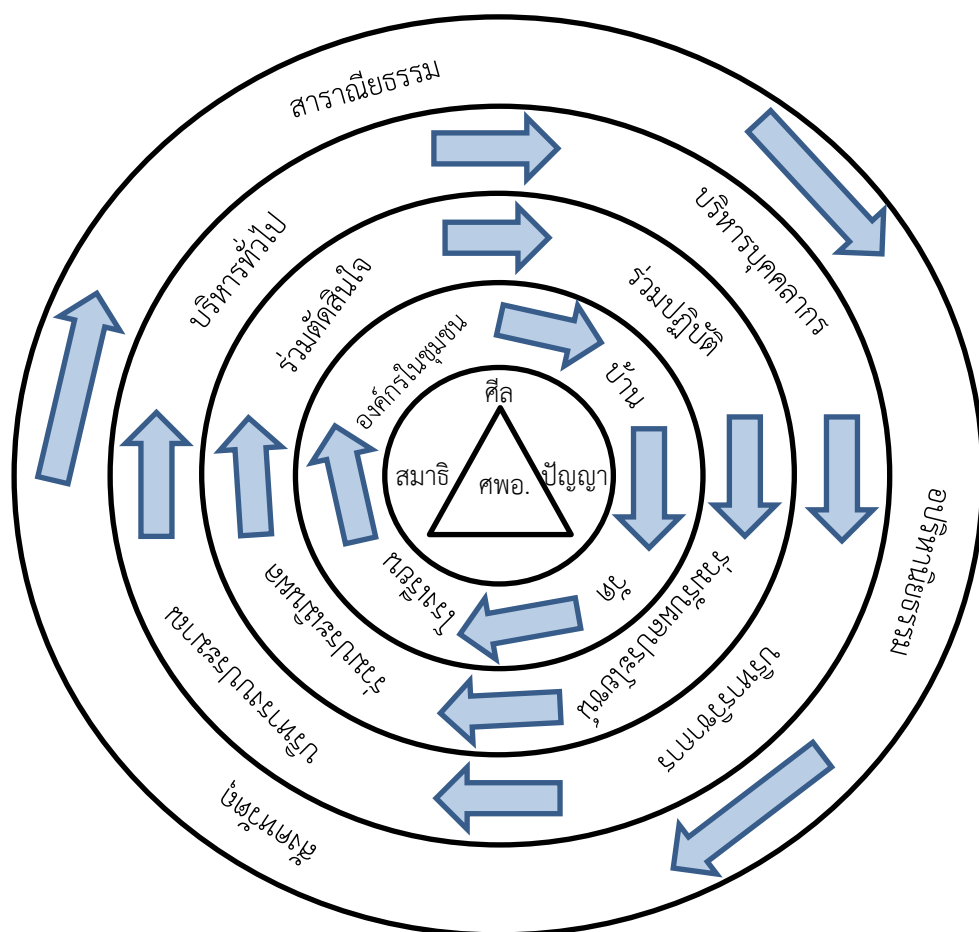
๔. การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทั้ง ๔ ด้าน คือ ๑)ด้านวิชาการ ๒) ด้านงบประมาณ ๓) ด้านบุคคลากร ๔) ด้านการบริหารงานทั่วไป

๕. การจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ควรมีการนำกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนามาจัดทำให้สอดคล้อง สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการอบรมคุณธรรมแก่ นักเรียน ทุกระดับชั้นด้านความรู้และปฏิบัติจริง ควรจัดกิจกรรม เช่น เข้าค่าย อบรมธรรมะ บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน บวชชีพราหมณ์เพื่อฝึกจิตใจสงบ และฝึกสมาธิ เป็นต้น เพื่อให้พัฒนา เยาวชนและประชาชนผู้เรียนให้มีทักษะในการดำรงชีวิต ต้องมีการพัฒนา เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป อย่างยั่งยืนต้องพัฒนาทั้งด้าน คือ๑) การพัฒนาด้านกาย ๒) การพัฒนาด้านอารมณ์ ๓) การพัฒนาด้านสังคม ๔) การพัฒนาด้านปัญญา ผู้เรียนต้องเป็นคนที่มีความรู้ มีสติปัญญา มีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม มีพลานามัยที่สมบูรณ์ มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความรู้ความสามารถพึ่งตนเองได้ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

๖. ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้หลักธรรมคือ ๑) อปปริหานิยธรรม ๗ ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวสำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง ๒) สังคหวัตถุธรรม ๔ ประการ คือ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเพื่อเกื้อกูล สาราณียธรรม ๖ คือ หลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง เป็นหลักธรรมที่จะเสริมสร้าง

ความรู้สึกที่ดีให้เกิดขึ้นต่อกันและกันอยู่เสมอในยามที่ระลึกถึงกัน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นด้วย หากสังคมใดต้องการที่จะเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้น

สรุปว่าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องมีการประสานความร่วมมือ กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ตลอดจนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องพัฒนาระบบการวางแผนและให้มีแผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทุกระดับทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ และสร้างความเข้มแข็งของภาคีต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา ดังภาพที่ ๔.๓

ภาพที่ ๔.๓ องค์ความรู้จากการวิจัย ผู้วิจัยพระมหาสุชาติ ทุมมาโกโม, ๒๕๖๑

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓” ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) กล่าวคือ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร กับ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ (๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ (๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ ซึ่งมีผลสรุปดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามแก่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๙๐ ชุด ดังนั้นผู้วิจัยสามารถกล่าวสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณได้ ดังนี้

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ พระภิกษุ และคฤหัสถ์ จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็น คฤหัสถ์ มีจำนวน ๓๗๑ คน คิดเป็น ร้อยละ ๙๕.๑ และพระภิกษุ มีจำนวน ๑๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔.๙ เพศหญิง มีจำนวน ๑๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕ และเป็นเพศชายมีจำนวน ๑๙๓ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๕ มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี มีจำนวน ๑๒๒ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๓ รองลงมา คือ อายุ ๔๑ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๑๐๙ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๙ รองลงมา คือ อายุ ๓๖ - ๔๐ ปี มีจำนวน ๙๐ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑ และมีอายุ ๓๑ - ๓๕ ปี มีจำนวน ๖๙ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๗ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีจำนวน ๒๐๙ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๖ รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีจำนวน ๑๐๘ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๗ รองลงมา และ ต่ำกว่ามัธยมศึกษา จำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๗

การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ผลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ตามความคิดเห็นของพระภิกษุและคฤหัสถ์ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผลจากการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ พบว่า พระภิกษุ และคฤหัสถ์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น ด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนข้อที่เหลือ ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

๕.๑.๒ สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓

๑. ด้านการบริหารวิชาการ

ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการ จัดการและดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ผู้สอนขาดความรู้ ความชำนาญ ไม่มีเวลาทุ่มเทให้กับนักเรียนเท่าที่ควร พระวิทยากรและครูผู้สอนขาดเทคนิควิธีการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสม การนิเทศในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีน้อยมาก การสอนของพระวิทยากรและครูผู้สอน ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งยังขาดอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย

และเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ในส่วนของการจัดประชุมมีน้อยเกินไประหว่างทางศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับองค์กรต่างๆ ในชุมชน จึงไม่ทราบถึงความต้องการของชุมชนที่ต้องการให้เยาวชนเรียนวิชาการด้านใด

๒. ด้านการบริหารงบประมาณ

การบริหารจัดการงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ แม้จะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมการศาสนาแต่ก็มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ต้องขอรับการสนับสนุนจากแหล่งเงินทุนภายนอกมาใช้จ่าย เช่น เทศบาล อบต. อบจ. แต่ก็มีปัญหาเรื่องการทำหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายซึ่งไม่ตรงนโยบายกับการใช้งบประมาณของหน่วยงานนั้น ในการบริหารจัดการได้จากการบริจาค เนื่องจากเป็นการบริการสาธารณะ จึงไม่มีการเก็บค่าเล่าเรียนจากผู้ปกครอง วัดใดมีบุคลากรดี มีทุนดี ก็ทำได้ดีมั่นคงถาวร วัดใดขาดบุคลากร ขาดทุนทรัพย์วัดนั้นก็ดำเนินไปอย่างยากลำบาก

๓. ด้านการบริหารบุคคล

พระวิทยากรและครูผู้สอนไม่เพียงพอ ผู้สอนส่วนใหญ่เป็นพระแม้จะมีความรู้ด้านศาสนาเป็นอย่างดี แต่ก็ขาดความชำนาญในการสอนตามวิทยากรแผนใหม่ ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขาดความกระตือรือร้นในการใฝ่หาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองเท่าที่ควร ขาดการวางยุทธศาสตร์ของศูนย์ฯ ครูสอนที่เป็นบรรพชิตส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะมั่นคง การดำเนินกิจกรรมไม่มีความต่อเนื่อง มีการลาสิกขาและย้ายวัดทุกปี เป็นต้น ทำให้การบริหารจัดการเป็นการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงผ่านไปเป็นปี ๆ การคัดเลือกหรือทดสอบผู้ที่จะมาทำหน้าที่ในการสอนทำได้น้อยมาก บุคลากรผู้่อาสมาสอนได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการน้อย ส่วนมากจะสอนด้วยความศรัทธา เสียสละ

๔. ด้านการบริหารงานทั่วไป

ในส่วนของอาคารสถานที่และสิ่งแวดลอมส่วนมากจะใช้ศาลาการเปรียญ ในพระอุโบสถและห้องเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษาในวัด ในส่วนของงบประมาณเพื่อการนี้ยังไม่มีโดยตรง แต่มักจะมีเงินอุดหนุนบูรณะวัดหรือบางแห่งไม่มีแหล่งเงินทุนสำหรับพัฒนาด้านอาคารสถานที่เลย ซึ่งเป็นปัญหาเรื่องความเป็นเอกเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในของประชานั่นมองว่าวัดสามารถเป็นที่พึ่งและเป็นศูนย์กลางของชุมชนได้ แต่ยังขาดผู้ให้ความร่วมมือสนับสนุนในการดำเนินงานอย่างจริงจัง ระหว่างหน่วยงานราชการ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ขาดการประสานงานระหว่างศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และทางราชการสมควรจะได้ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบอย่างจริงจัง

๕.๑.๓ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขต การปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓

๑. ด้านการบริหารวิชาการ

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันตามหลัก อปทานิยธรรม ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการ พระอาจารย์ที่สอน ครู และผู้นำชุมชน โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อหาหลักเกณฑ์ในการกำหนดหลักสูตร และเป้าหมายด้านเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน การศึกษาทางด้านหลักธรรมและศาสนาเป็นหลักการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) การเรียนการสอนไม่ควรมุ่งเน้นเฉพาะทางด้านวิชาการอย่างเดียว เพราะนักเรียน ส่วนใหญ่ได้ศึกษาวิชาการในโรงเรียนปกติในวันธรรมดาก็มักพอแล้วย่อมเกิดความเบื่อหน่ายได้ ควรมี การร่วมกันหากิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีความสนุกสนาน เด็กมีส่วนร่วมและ แสดงออก โดยแฝงความรู้คติธรรมในกิจกรรมเหล่านั้น โดยมุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนสามารถนำ หลักธรรมที่ได้จากการอบรมสั่งสอนไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ เป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรมของ ชุมชนเกิดจากความพร้อมร่วมมือจากทุกภาคส่วน วัด โรงเรียน อบต. อบจ. ชุมชน ท้องถิ่น ให้ ความสำคัญ ส่งเสริมและสนับสนุน ประสานความร่วมมือ วัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน ต้องเป็นศูนย์กลาง ของชุมชนในการจัดกิจกรรมทางมีบทบาทต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทาง พระพุทธศาสนา อนุรักษ์สืบสาน วัฒนธรรมไทย ควรเปิดโอกาสให้แก่ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย ต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีแก่บุตรหลาน การจัดกิจกรรมพื้นฐาน ชีวิต ควรมีการส่งเสริมให้มีครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนเยาวชนและประชาชนผู้เรียนอย่างมีระบบและ ต่อเนื่อง โดยครูภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นผู้สอนหรือถ่ายทอดกิจกรรม เช่น กิจกรรมดนตรี, นาฏศิลป์, การทำขนมพื้นบ้าน เป็นต้น ช่วยให้เยาวชนและประชาชนผู้เรียนมีพื้นฐานที่ดีในการประกอบอาชีพใน อนาคต

๒. ด้านการบริหารงบประมาณ

ผู้บริหารควรขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน วัด โรงเรียน อบต. อบจ. ชุมชน ท้องถิ่น คิดวางแผนจัดกิจกรรมในการหารายได้ ด้วยการให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเพื่อแบ่งปัน ของๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่คนในชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ เพื่อส่งเสริมการศึกษาของบุตรหลานใน ชุมชนของตนเอง ในการปฏิบัติกิจกรรมหารายได้ ให้ผู้บริหารและตัวแทนครูได้ร่วมเป็นกรรมการของ แต่ละฝ่าย ในการปฏิบัติงาน จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานการศึกษาปีละครั้ง และรายงานผล การดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยส่งแบบรายงานสถิติข้อมูล (แบบ ศพอ.๒) ไปยังวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อ เป็นข้อมูลสนับสนุนด้านงบประมาณ ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ ประสานงาน ขอความช่วยเหลือจาก บุคลากรในท้องถิ่นหรือหน่วยงานต่างๆ ให้มาช่วยเหลือกิจกรรมในศูนย์ฯ โดยเสียสละกำลังกาย หรือกำลังทรัพย์ตามโอกาสที่เหมาะสม

๓. ด้านการบริหารงานบุคคล

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องมีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาทักษะในการเรียนการสอนของพระสงฆ์ พระวิทยากร และครูผู้สอนด้วยความสามัคคี เครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันคือสาราณียธรรม ให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในด้านวิชาการต่างๆ อยู่เสมอ มีความประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสม เป็นผู้นำท้องถิ่นทุกด้านเป็นที่พึ่งของประชาชน และสามารถสอนเยาวชนและประชาชน โดยนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ หรือสอนให้ประชาชนมีศรัทธาปฏิบัติธรรมตามคำสอนของพระพุทธองค์ ทำให้ชีวิตเขามีความสุข จิตใจสงบ มีสมาธิในการประกอบสัมมาชีพ ขอความร่วมมือครูอาจารย์จากสถาบันการศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการให้ความรู้วิชาที่นักเรียนไม่เข้าใจจากโรงเรียนที่เรียนอยู่ประจำ และมีการมอบเกียรติบัตรยกย่องเพื่อสร้างขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์ฯ

๔. ด้านการบริหารงานทั่วไป

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น การปรับปรุงศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ คือการทำศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เยาวชนและประชาชน ทุกอาชีพทุกระดับมีความศรัทธา ดึงดูดใจคนให้เข้ามาในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้คนในชุมชนเข้ามาใช้ประโยชน์ ศึกษาหาความรู้ หรือมาทำกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสมทั้งในและนอกห้องเรียน มีพระพุทธรูปประจำศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และห้องเรียน มีป้ายนิเทศ คำขวัญ เกี่ยวกับจริยธรรมและคุณธรรม เป็นต้น

สนับสนุนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ตามแนวทางการจัดกิจกรรม เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา การเวียนเทียนและสวดมนต์ทำวัตร การหล่อเทียนเข้าพรรษา การเข้าค่ายอบรมคุณธรรม เป็นต้น ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรมของชุมชนเกิดจากความพร้อมร่วมมือจากทุกภาคส่วน วัด โรงเรียน อบต. อบจ. ชุมชนท้องถิ่น องค์กรชุมชนต่างๆ เช่น พุทธสมาคมจังหวัด กลุ่มแม่บ้านกลุ่มอาชีพ เป็นต้น ให้ความสำคัญ ส่งเสริมและสนับสนุน ประสานความร่วมมือ วัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เยาวชนที่อยู่ในชุมชนได้เข้ามาเรียนมาศึกษาหาความรู้ที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มากๆ กว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองช่วยดูแลส่งเสริมกิจกรรมของนักเรียนที่บ้านและชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านระเบียบ วินัย ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ตามที่ศูนย์ฯ ได้วางนโยบายไว้ ให้ผู้ปกครองร่วมรับทราบแผนปฏิทินประจำปี

๕.๑.๔ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ มีลักษณะ ดังนี้ การบริหาร งาน ๔ ด้าน ด้วยความมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการคิด การปฏิบัติ การตัดสินใจ รับประโยชน์ และติดตามผลโดย บูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมคือ

๑. ด้านการบริหารวิชาการ

ด้านวิชาการ จัดการเรียนการสอนด้วยหลัก ไตรสิกขา ให้เด็กเกิดพัฒนา ๔ ด้าน ผู้บริหารควรมีการจัดประชุมปรึกษาหารือตามหลักอธิปไตยธรรมร่วมกันทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการ พระอาจารย์ที่สอน ครู และผู้นำชุมชน มีการร่วมกันหากิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน โดยแฝงความรู้คุณธรรมในกิจกรรมเหล่านั้น โดยมุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนสามารถนำหลักธรรมที่ได้จากการอบรมสั่งสอนไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

๒. ด้านการบริหารงบประมาณ

ผู้บริหารควรขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ด้วยความเสียสละ ซื่อสัตย์ และโปร่งใส จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานการศึกษาปีละครั้ง และรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ มีการประชาสัมพันธ์ ประสานงาน ขอความช่วยเหลือจาก บุคลากรในท้องถิ่นหรือหน่วยงานต่างๆ ให้มาช่วยเหลือกิจกรรมในศูนย์ฯ โดยเสียสละกำลังกาย หรือกำลังทรัพย์ตามโอกาสที่เหมาะสม

๓. ด้านการบริหารบุคคล

ผู้บริหารควรบริหารด้วยเมตตาตามโนกรรม การคิดดี การมองกันในด้านดี เมตตา วชิกรรม การพูดแต่สิ่งที่ดี เมตตาถวายกรรม การทำความดีต่อกัน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องมีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาทักษะในการเรียนการสอนของพระสงฆ์ พระวิทยากร และครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในด้านวิชาการต่างๆ อยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความชำนาญในการสอนตามวิทยาการแผนใหม่

๔. ด้านการบริหารงานทั่วไป

การบริหารงานทั่วไป ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ควรมีการปรับปรุง ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ เป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรมของชุมชนให้เยาวชนและประชาชน ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เยาวชนเข้ามาเรียนที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อได้เตรียมพร้อมในการร่วมกันพัฒนาบุตรหลาน และร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนด้วยกิจกรรมเชิงพุทธ.

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ ด้านการบริหารวิชาการ

การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓” ด้านการบริหารวิชาการ สรุปได้ดังนี้

ผู้บริหารต้องมีการจัดประชุมปรึกษาหารือร่วมกันทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการ พระอาจารย์ที่สอน ครู และผู้นำชุมชน เพื่อหาแนวทางการบริหารด้านวิชาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาหลักเกณฑ์ในการกำหนดหลักสูตร และเป้าหมายด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเน้นทางด้านการศึกษาหลักธรรมและคำสอนทางศาสนาเป็นหลัก การจัดการเรียนการสอนมีการบูรณาการหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) มีการร่วมกันหากิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยการแฝงความรู้ศีลธรรมในกิจกรรมเหล่านั้น การเรียนการสอนไม่ควรมุ่งเน้นเฉพาะทางด้านวิชาการอย่างเดียว ควรมีการร่วมกันหากิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีความสนุกสนาน เด็กมีส่วนร่วมและแสดงออก โดยมุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนสามารถนำหลักธรรมที่ได้จากการอบรมสั่งสอนไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ จัดอบรมพระวิทยากรและครูผู้สอนเพื่อพัฒนาวิธีการสอนให้ทันกับยุคสมัย จัดหาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ส่งเสริมให้มีครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนเยาวชนและประชาชนผู้เรียนอย่างมีระบบและต่อเนื่อง โดยครูภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นผู้สอนหรือถ่ายทอดกิจกรรม เช่น กิจกรรมดนตรี, นาฏศิลป์, การทำขนมพื้นบ้าน เป็นต้น ช่วยให้เยาวชนและประชาชนผู้เรียนมีพื้นฐานที่ดีในการประกอบอาชีพในอนาคต

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระประสิทธิ์ สิริธโร และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่สอดคล้องกับเครือข่ายโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในปัจจุบันได้ยึดกรอบการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งมีรูปแบบตายตัว ทำให้ไม่สอดคล้องกับเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการ ปัญหาด้านบุคลากร หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน การจัดระบบข้อมูลงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ สถานที่เรียน การจัดการเรียนการสอนไม่ควรมีรูปแบบที่ตายตัวสำเร็จรูป แต่ควรมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและสถานการณ์ทางสังคมปัจจุบัน โดยยึดปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและชุมชนเป็นสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไขบริบทของพื้นที่^๑

^๑พระประสิทธิ์ สิริธโร และคณะ, “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่สอดคล้องกับเครือข่ายโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดเชียงใหม่”, รายงานวิจัย, (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๗).

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **เจริญ ราชโสภา** ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ๖ ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมปรึกษาหารือ การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนา ภารกิจและขอบข่ายของงานด้านวิชาการ ประกอบด้วย ๑๒ ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลและเทียบโอนผล การเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ และการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา^๒

๕.๒.๒ ด้านการบริหารงบประมาณ

การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓” ด้านการบริหารงบประมาณ สรุปได้ดังนี้

ผู้บริหารต้องประสานขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ได้แก่ วัด โรงเรียน อบต. อบจ. ชุมชน ท้องถิ่น คิดวางแผนจัดกิจกรรมในการหารายได้พัฒนาศูนย์ฯ เพื่อส่งเสริมการศึกษาของบุตรหลานในชุมชนของตนเอง ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติกิจกรรมหารายได้ให้ผู้บริหารและตัวแทนครูได้ร่วมเป็นกรรมการของแต่ละฝ่ายในการปฏิบัติงาน จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานการศึกษาปีละครั้ง และรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยส่งแบบรายงานสถิติข้อมูล (แบบ ศพอ.๒) ไปยังวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนด้านงบประมาณ ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ ประสานงาน ขอความช่วยเหลือจากบุคลากรในท้องถิ่นหรือหน่วยงานต่างๆ ให้มาช่วยเหลือกิจกรรมในศูนย์ฯ โดยเสียสละกำลังกาย หรือกำลังทรัพย์ตามโอกาสที่เหมาะสม

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาอำนาจ ปวทุฒโน** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบัน พระสังฆาธิการได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเพื่อการบูรณาการที่เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมให้มีความสอดคล้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ตลอดจนมีกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสำนักเรียนเพื่อส่งเสริมสร้างทรัพยากรบุคคล คือ พระภิกษุสามเณร

^๒เจริญ ราชโสภา, “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา”, *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๔).

ผู้เป็นศาสนทายาทสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาในอนาคต นอกจากนั้นปัญหาอุปสรรคการจัดการและการบูรณาการที่ไม่เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบันนี้สาเหตุสำคัญมาจากวิสัยทัศน์ไม่ชัดเจน พันธกิจไม่เหมาะสม กระบวนการจัดการภายในสำนักเรียนไม่ชัดเจน เช่น การบริหารบุคคล การบริหารเงิน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เป็นต้น

ด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารจัดการเงินงบประมาณให้สอดคล้องกับตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียน การกุศลของวัด มีการบริหารการเงินทั้งรายรับ รายจ่ายของโรงเรียนให้มีเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายอย่างถูกต้อง โดยมีผู้รับผิดชอบเฉพาะ มีเจ้าหน้าที่การบัญชีการเงินของโรงเรียนเฉพาะเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารการเบิกจ่ายให้แก่บุคลากรในโรงเรียนการกุศลของวัดอย่างถูกต้อง เงินที่มีผู้บริจาคให้กับโรงเรียนการกุศลของวัดเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมงบประมาณในการดำเนินการภายในให้คล่องตัว มีการบริหารจัดการพัสดุและทรัพย์สิน เช่น ที่ดิน วัสดุสิ่งก่อสร้าง ครุภัณฑ์โรงเรียนการกุศลของวัดให้สอดคล้องตามหลักเกณฑ์ เมื่อผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้จึงเป็นเหตุผลให้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้านการบริหารงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก^๓

๕.๒.๓ ด้านการบริหารบุคคล

การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓” ด้านการบริหารบุคคล สรุปได้ดังนี้

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องมีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาทักษะในการเรียนการสอนของพระสงฆ์ พระวิทยากร และครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในด้านวิชาการต่างๆ อยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความชำนาญในการสอนตามวิทยาการแผนใหม่ เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีกระตือรือร้นในการใฝ่หาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีการคัดเลือกหรือทดสอบผู้ที่จะมาทำหน้าที่ในการสอน ขอความร่วมมือครูอาจารย์จากสถาบันการศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการให้ความรู้วิชาที่นักเรียนไม่เข้าใจจากโรงเรียนที่เรียนอยู่ประจำ และมีการมอบเกียรติบัตรยกย่องเพื่อสร้างขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงาน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปรีชา กันธิยะ** ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พ่ามีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมประกอบด้วยปรัชญา คือ คุณธรรมนำความรู้ สร้างทักษะอาชีพ พัฒนาสังคม

^๓พระมหาอำนาจ ปวฑฒโน, “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

วิสัยทัศน์ คือ เสริมสร้างคุณธรรมความรู้พัฒนามาตรฐานอาชีพ อนุรักษ์สืบทอด ศาสนาพิธี พัฒนาคณิศมีคุณธรรม และความสมานฉันท์ให้สังคมเป็นสุขตามหลักธรรมคำสอนทางศาสนา และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านพันธกิจมุ่งที่จะปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม บุรณการระบบ ศาสนาวัฒนธรรมร่วมกับระบบการศึกษาพัฒนาจิตใจ และความสามารถให้เยาวชนร่วมพัฒนาสังคม และมีส่วนร่วมและเป้าหมายมุ่งที่จะพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ศิลธรรม โดยอบรมปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมที่เด็กและเยาวชนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนมากเห็นว่า ด้านปัญหาในการบริหารโรงเรียนพระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ ควรบริหารจัดการบุคลากรอย่างเหมาะสม ด้านข้อเสนอแนะต่อการบริหารโรงเรียนที่มีพระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมควรวางแผนร่วมกันทั้งผู้สนับสนุนและผู้รับผิดชอบ ด้านสภาพการจัดหลักสูตรและการสอนศีลธรรม ควรจัดการศึกษาหลักธรรมโดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนในรูปแบบต่างๆ ด้านสภาพการนิเทศการสอนพระนิเทศมีน้อย โรงเรียนต้องการพระนิเทศโดยตรง ด้านสภาพการพัฒนาการสอน ควรพัฒนาคุณภาพการบริหารโดยการอบรม ด้านกระบวนการและแนวทางในการเรียนการสอนให้แก่พระสอนศีลธรรม ด้านสภาพการจัดสื่อการสอน ยังขาดสื่อการสอนและงบประมาณในการจัดทำสื่อไม่เพียงพอ ด้านสภาพการจัดกิจกรรม ควรจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมในวันสำคัญทางศาสนา ด้านสภาพการบริหารงบประมาณบริหารงบประมาณโดยเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดงบประมาณให้เพียงพอ ด้านสภาพการประเมินผลประเมินทั้งการเรียนการสอน หลักสูตร และวิธีการสอน ด้านสภาพการบริหารทั่วไป สภาพอาคารสถานที่มีความพร้อมและเหมาะสม ควรจัดห้องจริยธรรมในโรงเรียน^๔

๕.๒.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไป

การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓” ด้านการบริหารงานทั่วไป สรุปได้ดังนี้

ในส่วนของสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกผู้บริหารต้องดำเนินประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ และชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ เป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรมของชุมชนให้เยาวชนและประชาชนทุกอาชีพทุกระดับในชุมชนเข้ามาใช้ประโยชน์ ศึกษาหาความรู้ หรือมาทำกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสมทั้งในและนอกห้องเรียน สนับสนุนการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเพณี และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา การเวียนเทียน และสวดมนต์ทำวัตร

^๔ปรีชา กันธิยะ, “การพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนที่พ่มีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๒).

การหล่อเทียนเข้าพรรษา การเข้าค่ายอบรมคุณธรรม เป็นต้น ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เยาวชนที่อยู่ในชุมชนได้เข้ามาเรียนมาศึกษาหาความรู้ที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มากๆ กว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ให้ผู้ปกครองร่วมรับทราบแผนปฏิทินประจำปี และนโยบายของศูนย์ฯ เพื่อได้เตรียมพร้อมในการร่วมกันพัฒนาบุตรหลาน และร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนต่อไป

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณัณศรณ์ นิลอรุณ** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า ระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วยระบบที่สำคัญ ๒ ระบบหลัก คือ (๑) ระบบทั่วไปของการจัดการความรู้ (๒) ระบบของการจัดการความรู้โดยระบบที่ออกแบบระบุความเป็นมาและความสำคัญ ความหมาย วัตถุประสงค์ หลักการ วิธีการดำเนินการ คำอธิบายประกอบ แนวทางและเงื่อนไขของการนำระบบไปใช้ ได้รับการตรวจสอบรับรองจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด จากการทดลองมีผลการดำเนินการจัดการความรู้ในภาพรวมระดับมาก ค่าเฉลี่ยของผลการดำเนินการจัดการความรู้ระดับบุคคลอยู่ระหว่าง ๓.๓๓ - ๔.๐๐ และมีค่าเฉลี่ยผลการจัดการความรู้ระดับกลุ่มและองค์กรอยู่ระหว่าง ๓.๓๓ - ๓.๗๐ จากการเปรียบเทียบพบว่า ค่าเฉลี่ยการดำเนินงานตามหลักระบบการจัดการความรู้หลังจากทดลองมีค่าสูงกว่าก่อนการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่สำคัญระดับ ๐.๐๑ ซึ่งระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าวมีสาระสำคัญโดยสังเขป ระบบทั่วไปของการจัดการความรู้มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสิ่งที่นำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านสิ่งที่ส่งออก และด้านสิ่งที่ย้อนกลับ นอกจากนั้นระบบเฉพาะของการจัดการความรู้มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านโครงสร้างการจัดการความรู้ ด้านบุคลากรการจัดการความรู้ ด้านภารกิจการจัดการความรู้ และด้านเทคโนโลยีการจัดการความรู้^๕

^๕ณัณศรณ์ นิลอรุณ, “การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษา”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การบริหารวิชาการ ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายในการบริหารให้ชัดเจน มีการประเมินผลและวัดผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการด้านวิชาการ มีการจัดตั้งคณะกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารทุกภาคส่วน ได้แก่ คณะสงฆ์ ภาครัฐ และประชาชน

การบริหารงบประมาณ ผู้บริหารควรจัดทำแผนการพัฒนาคุศลากร และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่การเงินและงบประมาณอย่างเคร่งครัด ให้ปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้มอบหมาย ประสานงานกับบุคลากรทุกฝ่าย โดยเน้นการเบิก-จ่าย การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายค่าตอบแทนแก่บุคลากร เพื่อให้เกิดความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

การบริหารบุคคล ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอน กำกับดูแลบุคลากรให้ปฏิบัติงานตามนโยบาย วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบที่ตั้งไว้ มีการวางแผนและกำหนดวิธีการปฏิบัติงาน มีการติดตามผลการปฏิบัติงานเป็นระยะๆ และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ

การบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการบริหารงานทั่วไปทั้งงานอาคารสถานที่ การพัฒนาอาคารเรียน ห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์สำนักงาน เครื่องมือเครื่องใช้ โต๊ะ เก้าอี้ ให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การบริหารวิชาการ ผู้บริหารมีการวางแผนงานวิชาการเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน

การบริหารงบประมาณ ผู้บริหารมีการจัดการเงินงบประมาณทั้งรายรับ รายจ่าย ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายอย่างถูกต้อง โดยมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะเพื่อทำหน้าที่

การบริหารบุคคล ผู้บริหารมีการวางแผนกำหนดอัตรากำลังของครู อาจารย์ผู้สอน ให้เหมาะสมได้สัดส่วนต่อจำนวนนักเรียน มีการสรรหาและแต่งตั้งอัตรากำลังของบุคลากรในส่วนต่างๆ

การบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารควรจัดการแนวทางการพัฒนาการจัดทำข้อมูล สารสนเทศอย่างเป็นระบบ มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานธุรการ งานพัสดุ และครุภัณฑ์ ให้มีระบบที่ชัดเจน จัดทำข้อมูลครู อาจารย์ และนักเรียนให้เป็นปัจจุบัน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาความสำคัญในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน ของโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
๒. ควรศึกษาการติดตามประเมินผลการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
๓. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. เอกสารชั้นปฐมภูมิ Primary Sources

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. เอกสารชั้นทุติยภูมิ Secondary Sources

(๑) หนังสือ

กรมการศาสนา. ธรรมคู่มือการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ปีงบประมาณ ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑.

_____. แนวทางดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปีงบประมาณ

๒๕๕๕. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๕.

_____. ประมวลการสอนวิชาประวัติพระพุทธศาสนาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ฉบับ

กรมการศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๔.

_____. ระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๐.

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. “คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา.” กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๐.

_____. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.

๒๕๔๒ เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร : พรินทวานกราฟิค, ๒๕๔๕.

กาญจนา แก้วเทพ. “กรณีศึกษาโครงการฝึกอบรมปัญญาชาวบ้านในแนวคิดและประสบการณ์

การจัดการศึกษาเพื่อพึ่งพาตนเอง”. กรุงเทพมหานคร : สารมวลชน, ๒๕๕๐.

กานต์ กุณาศล. การประถมศึกษา. กาญจนบุรี : สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๔๒

กิตติมา ปรีดีดีลก. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : อักษรพัฒนา,

๒๕๔๒.

แก้ว นิมะเริง. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรสตรีในการพัฒนาชุมชนในจังหวัด
ลพบุรี.” กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕.

จันทร์ธานี สงวนนาม. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิต
พอยท์, ๒๕๔๕.

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๒๕๔๐.

จิตจำนง กิตติกรติ. การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนาหลักสูตร, ๒๕๓๒.

จิราภรณ์ ศรีคา . “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนนวิ
วิทยาระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่”, ๒๕๔๘.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. “การบริหารงานพัฒนาชนบท”. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์, ๒๕๔๗.

เฉลิม นิลแก้ว. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานประถมศึกษา อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่”, ๒๕๔๒.

ดวงแก้ว กอแก้ว. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมความพึงพอใจในการ
ปฏิบัติงานความผูกพันในองค์กรและเจตคติต่อองค์กร, ๒๕๔๓.

ดวงเดือน พิศาลบุตร. โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
และโรงเรียนวันอาทิตย์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, ๒๕๑๐.

เด่น ชะเนตียัง. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๓๓.

ดิน ปรัชญพฤทธิ์. “ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมพฤติกรรมในองค์กรหน่วยที่ ๒”. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๓.

ทองศักดิ์ คุ่มไชนะ และคนอื่นๆ. การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์,
๒๕๕๔.

ทองใบ สุทธาริ อ่างโน โกวิท พวงงาม. คู่มือ มิติใหม่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น : ผู้บริหาร
ท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สมา
ธรรม, ๒๕๔๗.

ทองหล่อ เดชไทย. หน่วยที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข. นนทบุรี :มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. “การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง”.
กรุงเทพมหานคร : ๕๙๘ Print, ๒๕๔๖.

นำชัย ทนุผล . หลักการและยุทธวิธีการพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์สถาบัน
เทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, ๒๕๓๑.

- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. **การจัดการสมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๖. หน้า ๘.
- เบญจา แสงมาลี. **“การพัฒนาเด็กปฐมวัย”**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๔๕.
- ประกอบ กรรณสูตร. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุขภาพการพิมพ์, ๒๕๔๒.
- ประทาน คงฤทธิ์ศึกษากร. **สุขาภิบาลในฐานะปกครองตนเอง**. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร์, ๒๕๔๙.
- ประพันธ์ สุริหาร. **ศัพท์เทคนิคทางการบริหาร**. ขอนแก่น : ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. **ความคิดทางการเมืองในพระไตรปิฎก**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- พงษ์ธร ธัญญศิริ. **“การมีส่วนร่วมของชุมชนในงานยุติธรรมชุมชน”**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงยุติธรรม, ๒๕๔๘.
- พรชัย รัชมิแพทย์. **“หลักกฎหมายการปกครองท้องถิ่นไทย”**. นนทบุรี : มหาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๑.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต ป.ธ.๙). Ph.D.. **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **“การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาคณะสงฆ์”**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- พระปริยัติกิจโกศล (จิเม อิศรมโฆ). **รูปแบบการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์**. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอนงค์าราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๗.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). **คนสำราญงานสำเร็จ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) , ๒๕๕๐.
- พระสิริสุทัศน์ธรรมาภรณ์ (สุพจน์ วิจิตตฺโต). มหาจุฬาฯ ในรอบศตวรรษ. **“โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์”**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วันชัย โกลละสุด. **การบริหารแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพมหานคร: กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๔๙.
- วิทยากร เชียงกุล. **“รายงานสภาวะการศึกษาไทย”**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๐.

วิโรจน์ สารัตนะ. **การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๕.

สมยศ นาวิการ. **“การบริหารแบบมีส่วนร่วม”**. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๕.

สมลักษณ์ ไชยเสริฐ. **การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในคณะกรรมการตรวจสอบติดตามการบริหารงานตำรวจนครบาล**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๙.

สิรภพ เหล่าลาภะ. **พุทธศาสตร์การเมือง**. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๕.

สุปรียา กมลาสน์. พลอากาศโท. หม่อมหลวง. **กลยุทธ์การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๕.

สุลักษณ์ ศิวลักษณ์. **“การบริหารกับการมีส่วนร่วมของประชาชน”**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สารมวล, ๒๕๔๘.

อคิน รพีพัฒน์. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภารพิมพ์, ๒๕๔๗.

อภิญา กังสนารักษ์. **“รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์การที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา”**, ๒๕๔๔.

อมรชัย ตันติเมธ. **การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๒.

อำนาจ อนันตชัย. **“การระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน”**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗.

(๒) บทความวารสาร/สารสังเขปออนไลน์

กรมศาสนา. ข้อมูลสถิติจากเอกสารโครงการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อเฉลิมฉลองพุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า, งบประมาณปี ๒๕๕๕.

ทำนอง ภูเกิตพิมพ์. แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาชุมชน. ๒๕๕๑. (ออนไลน์. แหล่งที่มา : <http://gotoknow.org/mathu/334443>, ๑๒ มกราคม ๒๕๕๓.

ธมมจรรณ. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อีกหนึ่งความหวังของเด็กไทย. **ธรรมลีลา** ฉบับที่ ๘๖, ๒๕๕๑.

ปธาน สุวรรณมงคล. หลักสูตร การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ ๙. เอกสารบรรยายภาพรวมกลุ่มวิชา กลุ่มวิชาที่ ๕ การพัฒนาการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘.

พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ. การวัดผลการศึกษาในกรมการศาสนา. เอกสารเกี่ยวกับการสัมมนา
ผู้บริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วราชอาณาจักรประจำปี ๒๕๒๓.

กรุงเทพมหานคร : กองศาสนศึกษา, ๒๕๒๓.

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชน”. วารสารพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๑.

ระบบฐานข้อมูลศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ กรมการศาสนา. ประวัติความเป็นมา.
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.dra@m-culture.go.th/dra_learn/main.php?filename=about_us [๑๑ มกราคม ๒๕๖๐].

(๓) วิทยานิพนธ์ และงานวิจัย

จีระพงษ์ หอมสุวรรณ. “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา”. วิทยานิพนธ์ดุขุฎิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๖.

เจริญ ราชโสภา. “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา”.
วิทยานิพนธ์การศึกษาดุขุฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๔.

ณัฐพงศ์ ฉลาดแย้ม ได้ศึกษาเรื่อง. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต ๑”.
หลักสูตรปรัชญาดุขุฎิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. คณะ
ศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔.

ณัณศรณ์ นิลอรุณ. “การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา”. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรดุขุฎิบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

ปรีชา กันธิยะ. “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พ่อกมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม”.
วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุขุฎิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๒.

ปารณทัตต์ แสนวิเศษ. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน
ประถมศึกษา : การสร้างทฤษฎีจากฐานราก”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุขุฎิบัณฑิต สาขา
การบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
๒๕๕๕.

ปิยะนุช เงินคล้าย . “ภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชน การศึกษารวบรวมปัจจัยและผลกระทบนโยบาย
 สาธารณสุขมูลฐานในเขต ๑ ของสาธารณสุข”. **วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรดุษฎี
 บัณฑิต**. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ๒๕๓๖.
 พระประสิทธิ์ สิริธโร และคณะ. “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่
 สอดคล้องกับเครือข่ายโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดเชียงใหม่”. **รายงานวิจัย**.
 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ๒๕๔๗.
 พระมหาอำนาจ ปวฑฺฒโน. “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม”. **วิทยานิพนธ์พุทธ
 ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหา
 จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๖.
 สุจินตนิท หนูชู. “รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มี
 ประสิทธิภาพ”. **หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการศึกษา**. บัณฑิต
 วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ๒๕๕๗.

(๔) สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ ดร.ฉัตรชัย แนวพญา. นายกพุทธสมาคมจังหวัดชลบุรี, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.
 สัมภาษณ์ นางนภสร ไตรภักดิ์. วัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.
 สัมภาษณ์ นางรังสิมา พิทักษ์วาปี. ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญาวัดใหญ่อินทาราม
 จังหวัดชลบุรี, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.
 สัมภาษณ์ นางศุภิตี วิถีธรรมศักดิ์. วัฒนธรรมจังหวัดระยอง, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐.
 สัมภาษณ์ นางสาวจุฑารัตน์ ปริณูชัยพัฒน์. ปลัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี, ๙ สิงหาคม
 ๒๕๖๐
 สัมภาษณ์ นางสาวเพชรรัตน์ สายทอง. วัฒนธรรมจังหวัดตราด, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.
 สัมภาษณ์ นายวิทย์ กัญญาณานิมน. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พุทธสมาคม
 วัดกลาง, ๒๗ กันยายน ๒๕๖๐.
 สัมภาษณ์ นายวิโรจน์ ประภาภม. ประธานชุมชนหลังตลาดบุรีบริบาล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี, ๘
 สิงหาคม ๒๕๖๐.
 สัมภาษณ์ นายสามารถ เทียงพูนวงศ์. วัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.
 สัมภาษณ์ นายสุทิน ไชยรินทร์. ผู้ปกครองนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดใหญ่อินทา
 รา, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.
 สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมานุสิฐ . ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดใหม่
 จังหวัดจันทบุรี, ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูมงคลปัญญากร. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดสุวรรณมงคล จังหวัดตราด, ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระมหานักรบ อัครมโม. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดโขดหิน จังหวัดระยอง, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระราชสิทธิวิมล. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดใหญ่อินทาราม จังหวัดชลบุรี, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๐.

๒. ภาษาอังกฤษ

Cohen. J. M. & Uphoff. N. T. Participation place in rural development: Seeking clarity through specificity world development. New York : Cornell University, 1980.

David Marsden and Peter Oakley Oxford : Oxfam. Giddens. Anthony, 1991.

Hoy. Wayne K. & Cecil. Miskel G.. Educational Administration Theory. Research. and Practice. New York : McGraw – Hill Inc., 1996.

J.M. Cohen. & N.T .Uphoff. Partipation's Place in Rural Development Seeking Clarity theough Specificity. World Development, 8. March 1980.

Lee J. Cronbach. Essentials of psychological testing. 4th ed. New York : Harper & Row, 1971.

Reeder William W. Some Aspects of the Informal Social Participation of Form Families in New York State Cornell University. Unpublished : Dissertation, 1974.

Swansburg. R. M. anagement and leadership for nurse managers. Boston: Jones and Bartlett, 1996.

Wagner. J.A.. & Hollembeek. J.R. Management of organization behavior. New Jersey : Prentice – Hall, 1995

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๕๕

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcuc.ac.th

๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

กราบนมัสการ พระเดชพระคุณพระราชสิทธิวิมล ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
วัดใหญ่อินทาราม ชลบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา
รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และ
ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความเมตตาอนุเคราะห์
ให้พระเดชพระคุณเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ด้วยดี และขอกราบขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเมตตาอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ได้ตรวจเครื่องมือการวิจัยแล้ว
พระเดชพระคุณ
(พระราชสิทธิวิมล)

ขอกราบนมัสการมาด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกาโม

๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

น.ส.มนี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอง่วงน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๕ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.บุญรอด บุญเกิด คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำคุณนิตินันท์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาคุณนิตินันท์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

พุทธทาส ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘
พ.ศ. ๑. บุญรอด บุญเกิด

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมาโม

๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

น.ส.มณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มจร โท. ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๘๔

ที่ ศธ. ๖๑๐๓.๓/ว ๖๖

วันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติครุฑเป็นผู้ใช้ขั้วสายตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.ยุทนา ปราณีต

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติครุฑให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมแล้ว นี้ หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ดร.ยุทนา ปราณีต
(ค.ศ.ยุทนา ปราณีต)
๒๕๖๐-๓-๑๐

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญป)
รองคณบดีคณะครุศาสตร์
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นายพีรวัฒน์ ชัยสุข ๐๘ ๖๐๔๖ ๕๑๒๒
น.ส.มนี อาลากุล ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มจร โทร. ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๘๔

ที่ ศธ. ๖๑๐๓.๓/ว ๖๖

วันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติเป็นผู้อยู่ข่ายตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ณรงค์ เชื้อบัวเย็น อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาการจัดการเชิงพุทธ
หน่วยวิทยบริการ มจร ชลบุรี

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมแล้ว นี้ หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ได้ตรวจแล้ว
(อ.รงค์ เชื้อบัวเย็น)

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปุ)
รองคณบดีคณะครุศาสตร์
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นายพีรวัฒน์ ชัยสุข ๐๘ ๖๐๔๖ ๕๑๒๒
น.ส.ณัฏฐา อาลากุล ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มจร โท. ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๘๔

ที่ ศธ. ๖๑๐๓.๓/ว ๕๖

วันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติเป็นผู้อยู่เกี่ยวข้องตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

นมัสการ พระมหาญาณวัฒน์ จิตตพัฒโน, ดร.

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติให้พระคุณท่านเป็นผู้เกี่ยวข้องตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมแล้ว นี้ หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

๑๕๐๓.๓/ว ๕๖
พ.ศ. ๒๕๖๐
พระมหาญาณวัฒน์ จิตตพัฒโน

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปุ)
รองคณบดีคณะครุศาสตร์
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นายพีรวัฒน์ ชัยสุข ๐๘ ๖๐๔๖ ๕๑๒๒
น.ส.มณี อาลากุล ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๒๘๖

ภาคผนวก ข

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับ
เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

ข้อ	เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓	ผู้เชี่ยวชาญคนที่						สรุปและแปลผล	
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
	ด้านวิชาการ								
๑	ท่านมีส่วนร่วมคิดในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของ ศพอ.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการจัดการเรียนการสอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	ท่านมีส่วนร่วมปฏิบัติงานและช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาศูนย์	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔	ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๕	ท่านมีส่วนในการรับผลประโยชน์จากการปฏิบัติกรรฐานร่วมกับนักเรียน ทำให้มีสมาธิเพิ่มมากขึ้น	๐	+๑	๐	+๑	+๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๖	ท่านมีส่วนรับผลประโยชน์จากความรู้เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข	+๑	+๑	๐	+๑	๐	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๗	ท่านมีส่วนร่วมติดตามกิจกรรมและผลงานการปฏิบัติงานของศูนย์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	ท่านมีส่วนร่วมประเมินผลการเรียนและผลงานจากการร่วมกิจกรรมของบุตรหลาน	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
	ด้านงบประมาณ								
๑.	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดวิธีการบริหารจัดการงบประมาณของ ศพอ. โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒.	ท่านมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนในการจัดหาทุนการศึกษาอุปกรณ์การศึกษาและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ แก่ผู้เรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ท่านมีส่วนในการบริจาคทุนและอุปกรณ์ทางการศึกษา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมหารายได้ของ ศพอ. และร่วมเป็นกรรมการหารายได้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	ท่านมีส่วนได้รับประโยชน์จากลูกหลานที่ได้รับทุนการศึกษา เพื่อใช้จ่ายในการศึกษา	+๑	+๑	๐	๐	+๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๖.	ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องทุนการศึกษา เพื่อรับทราบความจำเป็นของ ศพอ. ความต้องการของนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗.	ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการร่วมประเมินผล สรุปรายงานการใช้เงิน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์	๐	๐	+๑	+๑	+๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
	ด้านงานบุคคล								
๑.	ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและวางแผนงานบุคคล	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ท่านมีส่วนในการวางแผนการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพของบุคลากร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมของ ศพอ.	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการในการดำเนินกิจกรรมของ ศพอ.	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๕.	ท่านมีส่วนรับประโยชน์จากการประชุมหรือที่ได้รับการอบรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้ปกครอง	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๖.	ท่านมีส่วนได้รับเกียรติบัตรที่ทาง ศพอ.ได้มอบให้บุคลากรแต่ละปีที่ได้	๐	+๑	๐	+๑	+๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๗.	ท่านมีส่วนประเมินผลการเรียนการสอนของครู	+๑	+๑	๐	๐	+๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๘.	ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในแบบสำรวจความพึงพอใจหรือความคิดเห็น เพื่อส่งเสริม แก่ไขการปฏิบัติงานของบุคลากรใน ศพอ.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อ	เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓	ผู้เชี่ยวชาญคนที่						สรุปและแปลผล	
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
	ด้านงานทั่วไป								
๑.	ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการกำหนดนโยบายงานบริหารทั่วไป	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ท่านมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานของ ศพอ.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ท่านมีส่วนร่วมดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ท่านมีส่วนร่วมรับทราบแผนปฏิทินประจำปี และนโยบายของ เพื่อได้เตรียมพร้อมในการ ร่วมกันพัฒนาบุคลากร และร่วมกิจกรรมกับ ศพอ.	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๕.	ท่านมีส่วนในการรับประโยชน์จากการเรียนรู้และพัฒนาตัวเองจากการดำเนินกิจกรรมร่วมกับ ศพอ.	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๖.	ท่านมีส่วนรับประโยชน์จากการศึกษาด้วยตนเอง เช่น ในห้องสมุดของ ศพอ. และมีโอกาสยืมหนังสือ หรือ สื่อต่างๆ กลับบ้าน เพื่อพัฒนาตนเองและบุคลากร	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๗.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามดูผลงานและสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของ ศพอ.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘.	ท่านมีส่วนร่วมประเมิน ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการบริหารทั่วไปของ ศพอ.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบ
ความเที่ยงตรงแบบสอบถาม (Try Out)

ที่ ศร ๖๑๐๓.๓/๒๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๕ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓๑๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือการวิจัย

นมัสการ พระครุศรีสมรทวาทะ สภาหิโต (ปธ.๖) เจ้าคณะอำเภอบางบ่อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาลาฬจนกรมราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธรศานานันวาทิตยในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาคุณุภินันท์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมื่อการวิจัย (Try Out) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความ เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

๒ กันยายน ๑๙๖๗
 ๒๕๐-๗๗๖๐
 ๓๑๖๖.๓.๖๐.

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)
รองคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษาศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธรรมกาโม	๐๙ ๔๗๙๒ ๕๕๖๑
น.ส.มณี อาลากุล	๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ภาคผนวก ง

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

ผลการหาค่า Reliability (Alpha)

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

Scale : ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	28	93.3
	Excluded ^a	2	6.7
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.975	.973	35

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
status	1.82	.390	28
sex	1.57	.504	28
year	2.43	1.372	28
studies	2.25	.887	28
a1	3.39	.994	28
a2	3.32	1.056	28
a3	3.25	1.143	28
a4	3.50	1.171	28
a5	3.39	1.397	28
a6	3.32	1.278	28
a7	3.50	.694	28
a8	3.50	.923	28
b1	3.07	1.016	28
b2	3.14	1.177	28
b3	3.18	1.124	28
b4	3.21	.957	28
b5	3.00	1.054	28
b6	3.04	1.105	28
b7	2.71	1.301	28
c1	3.39	.994	28
c2	3.21	1.134	28
c3	3.21	1.134	28
c4	2.93	1.184	28
c5	3.00	1.018	28
c6	2.93	1.184	28
c7	2.93	1.359	28
c8	3.11	1.197	28
d1	3.29	.854	28
d2	3.32	1.188	28
d3	3.29	1.182	28
d4	3.14	1.079	28
d5	3.21	1.166	28
d6	3.07	1.303	28
d7	3.04	1.290	28
d8	2.82	1.278	28

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูสุจิตตวิวัฒน์ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านอ่าง จังหวัดจันทบุรี
 สิ่งที่มาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๒๐๐๘
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
 “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
 คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
 และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติขอความเห็น
 ชอบจากพระคุณท่านให้ นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
 ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
 วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ นุญ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกโม
 นางสาวณิ อาลากุล

๐๙ ๔๗๙๒ ๔๙๖๓
 ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

อ.สุชาติ ๑๖ มิ.ย. ๖๐

อ.สุชาติ ๑๖ มิ.ย. ๖๐

(อ.สุชาติ ๑๖ มิ.ย. ๖๐)

๑๐ มิ.ย. ๖๐

๑๓ มิ.ย. ๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูปริยัติธรรมมานุสิฐ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดใหม่ จ.จันทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑๕ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๒๐๐๘
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
 “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
 คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
 และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
 จากพระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
 ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
 วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

อ.สุชาติ/๕๔๐๒๐๐๘
 พระครูปริยัติธรรมมานุสิฐ
 ออ. ตพอ. วัดใหม่
 ๑๕/ก.ค./๖๐

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกาโม

๐๙ ๔๗๙๒ ๔๔๖๑

นางสาวมณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระปลัดนคร ชยธมโม ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดปะตงวนาราม จ.จันทบุรี
 สิ่งที่มาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑๕ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
 “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
 คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
 และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาฯ ดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
 จากพระคุณท่านให้ นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
 ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
 วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ นุญปุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกาโม
 นางสาวณัฏฐ์ อลากุล

๐๙ ๔๗๙๒ ๔๙๖๑
 ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ณัฐภาณุ ใจเกินขอบ

ขอขอบคุณ ๕๖๖๖๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติแคะห์แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูพิศาลธรรมานุศาสน์ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดทับช้าง จ.จันทบุรี
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑๕ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
 “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
 คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
 และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติแคะห์
 จากพระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
 ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
 วิชาการมา ณ โอกาส นี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอ นมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุญ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกาโม

นางสาวมณี อาสากุล

๐๙ ๔๗๙๒ ๔๙๖๑

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูพิศาลบุญญาภิวัฒน์ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพลับพลา จ.จันทบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑๕ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
จากพระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกาโม

๐๙ ๔๗๔๒ ๔๙๖๑

นางสาวมณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

อนุทินกับข้อมูล
พระครูพิศาลบุญญาภิวัฒน์
๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นายวิชัย กาญจนนิมมาน ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พุทธสมาคมวัดกลาง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑๖ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกาโม นามสกุล ปีติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๒๐๐๘
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
 “การพัฒนา รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
 คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
 และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
 จากท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
 หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา
 ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกาโม

๐๙ ๔๗๔๒ ๔๙๖๑

นางสาวมณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

มอบให้/กับ ร.อ. ๐

จีดี

๒๖ เม.ย. ๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูโกศลสาธุการ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองอ้อ จังหวัดจันทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑๕ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมมกาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๒๐๐๘
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
 “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
 คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
 และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
 จากพระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
 ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
 วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมมกาโม

๐๙ ๔๗๔๒ ๔๙๖๓

นางสาวมณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

อนุโมทนาในกุศลจิต
 - การวิจัย

พระครูโกศลสาธุการ
 วันที่ ๑๙ ก.ค. ๒๕๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูวิจิตรธรรมภิรัต ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดละหารไร่

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๓๗ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๒๐๐๘
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุญาต
จากพระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้เป็นพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

พระครูวิจิตรธรรมภิรัต
พระครูวิจิตรธรรมภิรัต

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกาโม
นางสาวมณี อาลากุล

๐๙ ๔๙๙๒ ๔๙๖๑
๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติแคะที่แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูสุทัศนธรรมาภิรมย์ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองคอกหมู

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๓๖ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
 “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
 คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
 และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติแคะที่
 จากพระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
 ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
 วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๐
 ๕๖๖๖

 (พระครูสุทัศนธรรมาภิรมย์)

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกโม

๐๙ ๔๗๙๒ ๔๔๖๑

นางสาวมณี อาสากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูประจักษ์คุณาภรณ์ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดป่ายุบ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๓๗ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมมกาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๒๐๐๘
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
 “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
 คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
 และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติขอพระราชทาน
 จากพระคุณท่านให้ นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
 ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
 วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

อุปัชฌาย์ในกิจธมมจริย
 พระครูประจักษ์คุณาภรณ์
 เจ้าคณะวัดป่ายุบ
 ๑๒ มิ.ย. ๖๐

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมมกาโม

๐๙ ๔๗๙๒ ๔๙๖๑

นางสาวมณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระมหาวิสุทธิคุณ ธรรมทีโป ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองพะวา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๓๓ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธรรมกาโม นามสกุล ปีติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๒๐๐๘
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
 “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
 คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
 และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุญาตเผยแพร่
 จากพระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
 ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
 วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธรรมกาโม

๐๙ ๔๗๙๒ ๔๙๖๑

นางสาวณัฏฐา อลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูสุพุทธมธาดา ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดมบาตพุด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
 “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
 คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
 และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
 จากพระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
 ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
 วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

พระครูสุพุทธมธาดา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกาโม

๐๙ ๔๗๙๒ ๔๙๖๑

นางสาวมณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขอมูลความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระมหานักรบ อคฺคธมฺโม ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดโชติธิน จ.ระยอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๗๐ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอมูลความอนุเคราะห์
จากพระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

อ.ดร.สุชาติ ฉายา
(พระมหาสุชาติ ธมฺมกาโม)

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกาโม

นางสาวมณี อาลากุล

๐๙ ๔๗๔๒ ๔๙๖๑

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ผอ. ดร. ว. อดิเรก

๒๐/๖.๕.๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระราชสิทธิวิมล ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดใหญ่อินทาราม จังหวัดชลบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑๓ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๒๐๐๘
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุญาต
จากพระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอ นมัสการมาด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกโม

๐๙ ๔๗๔๒ ๔๙๖๑

นางสาวมณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

อนาถา
ได้นำข้อมูลไปทบทวนแล้ว
พระวิมล (พระวาสน์ธรรมะ)
(พระวาสน์ธรรมะ)

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติครุฑที่แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูอุดมธรรมรส ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑๕ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๒๐๐๘
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
 “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปทุมธานี
 คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
 และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติครุฑ
 จากพระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
 ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
 วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกโม

๐๙ ๔๗๙๒ ๔๔๖๑

นางสาวมณี อาสากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูทศนียคุณากร ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดลัทธิ

สิ่งทีส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑๕ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
 “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
 คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
 และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุญาตเคราะห้
 จากพระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
 ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
 วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนําสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

พระครูทศนียคุณากร
 พระครูทศนียคุณากร

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกโม

๐๙ ๔๗๔๒ ๔๙๖๑

นางสาวมณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th, www.edmdu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูพิทักษ์กิจจานุวัตร ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดกุฎีธาร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุญาตเผยแพร่
จากพระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

อนาถา นิพัทธ์ธมฺม
พ.ศ.๒๕๖๐

ร.ร. พ.ศ.๒๕๖๐
(พระครูพิทักษ์กิจจานุวัตร)

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกโม

๐๙ ๔๗๔๒ ๔๔๖๑

นางสาวมณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูวิสารทสุตการ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดช่องแสมสาร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑๕ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๒๐๐๘
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล
และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
จากพระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

อนึ่งได้แจ้งแบบสอบถาม
เพื่อทำการวิจัย
มาเรียบร้อยแล้ว

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกโม

๐๙ ๔๗๔๒ ๔๙๖๑

นางสาวณัฏฐา อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นิตสาร พระครูมงคลปัญญการ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดสุวรรณมงคล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๕ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมมกาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาฯ ดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุญาตเผยแพร่ จากพระคุณท่านให้ นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสัการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จกเป็นพระคุณยิ่ง

ขอ นมัสการมาด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมมกาโม

๐๙ ๔๗๔๒ ๔๙๖๑

นางสาวมณี อาสากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๕

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติโครงการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูวิเศษธรรมวาที ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดคลองเพชร จังหวัดตราด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๘ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติโครงการ จากพระคุณท่านให้ นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทาง วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จกเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอแสดงความเคารพ

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาสุชาติ ธมฺมกโม

๐๙ ๔๗๔๒ ๔๔๖๑

นางสาวมณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

(พระมหาสุชาติ ธมฺมกโม)

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระราชสิทธิวิมล ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดใหญ่อินทาราม จังหวัดชลบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความเมตตาอนุญาตให้ให้บันทึกได้นำดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่พระคุณท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความเมตตาอนุญาตด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาธิเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเมตตาอนุญาตให้จกเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณัฏฐา อลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ดร.สมศักดิ์ บุญบุ
(พระราชาคณะชั้นราช)

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูมงคลปัญญการ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดสุวรรณมงคล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความเมตตาอนุเคราะห์ให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแท้แต่พระคุณท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเมตตาอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ใบรับแจ้งการติดต่อ
 วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๐
 ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๐

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณัฏฐา อาสากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นามัสการ พระครูสุจิตตวิวัฒน์ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบ้านอ่าง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความเมตตาอนุญาตให้ให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแท้แต่พระคุณท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความเมตตาอนุญาตด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนามัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเมตตาอนุญาตให้จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอนามัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณัฏฐา อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

๕๕๐๑๕๐๒๐๐๘

นางสาวสุจิตตวิวัฒน์

๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

๑๓ ก.ค. ๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูปริยัติธรรมมานุสิฐ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดใหม่ จ.จันทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความเมตตาอนุเคราะห์ให้สัตตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแท้แต่พระคุณท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาธิเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเมตตาอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

๑๕/๖/๒๕๖๐
พระครูปริยัติธรรมมานุสิฐ
๑๕/๖.๓.๒๕๖๐

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณัฏฐา อาสากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระมหานักรบ อัครธมโม ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดโคกหิน จ.ระยอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความเมตตาอนุญาตให้ให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแท้แต่พระคุณท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความเมตตาอนุญาตด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเมตตาอนุญาตให้จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ นุญปุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาจักรบ อัครธมโม)

ผ.อ. ศพอ. วัดโคกหิน
๒๐/๖.๕/๖๐

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณัฏฐา อลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นายสามารถ เทียงพูนวงศ์ วัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญญ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ทสม/๒๖๖๐
 ๖๕๖๐ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๐
 ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๐

(เลขาธิการมหาวิทยาลัย)

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณัฏฐา อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นางนภสร ไตรภรณ์ วัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตเผยแพร่ให้บันทึกได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

- ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๐

เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐

นางนภสร ไตรภรณ์
๑๓ ก.ค. ๖๐

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.มณี อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นางศุภติ วิถีธรรมศักดิ์ วัฒนธรรมจังหวัดระยอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตเผยแพร่ให้ท่านได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแท้แต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความเมตตาอนุญาตด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ นุญปุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณัฏฐา อลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

(ศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ นุญปุ)
 ๒๐ ก.ค. ๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นางสาวเพชรรัตน์ สายทอง วัฒนธรรมจังหวัดตราด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานที่ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

เพ็ชรรัตน์ สายทอง

(นางสาวเพชรรัตน์ สายทอง)

วัฒนธรรมจังหวัดตราด

๗๓ ก.๓ ๒๐

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณิธิ อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นายวิชัย กาญจนนิมมาน ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พุทธสมาคมวัดกลาง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมมกาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตเผยแพร่ให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความเมตตาอนุญาตด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

เจ้าหน้าที่ :- น.สมณี อาลาภ

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

๗ มิถุนายน ๖๐
วิชัย กาญจนนิมมาน
22 6 60

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตประชาสัมพันธ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน ดร.ฉัตรชัย แนวพญา นายกพุทธสมาคม จ.ชลบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตประชาสัมพันธ์ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแท้แต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความเมตตาอนุญาตด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ดร.ฉัตรชัย แนวพญา

(ดร.ฉัตรชัย แนวพญา)

18 มิ.ย. 2560

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.มณี อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตประชาสัมพันธ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นางสาวจุฑารัตน์ ปริณูชาธิพัฒน์ ปลัดเทศบาลเมืองชลบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำคุณูปการ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้ท่านได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ได้ให้สัมภาษณ์แล้ว

(นางสาวจุฑารัตน์ ปริณูชาธิพัฒน์)

ปลัดเทศบาลเมืองชลบุรี

- ๙ ส.ค. ๒๕๖๐

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

เจ้าหน้าที่ :- น.สมณี อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นางรังสิมา พิทักษ์วาปี ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมาโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิต
 ระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะ
 ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบ
 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓”
 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
 พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ให้
 ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่
 ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ด้วยดี
 และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณัฏฐา อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

(นางรังสิมา พิทักษ์วาปี)

ผู้อำนวยการสถานศึกษา

๒๐ พ.ค. ๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นายวิโรจน์ ประภาณมล ประธานชุมชนหลังตลาดบุรีบริบาล อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุมัติคราะห์ให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแท้แต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

นายวิโรจน์ ประภาณมล

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณัฏฐ์ อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นายสุทิน ไชยรินทร์ ผู้ปกครองนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดใหญ่อินทาราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาสุชาติ ฉายา ธมฺมกโม นามสกุล ปิติ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๒๐๐๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(นายสุทิน ไชยรินทร์.)

13 กค. ๒๕๖๐

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๙ ๔๗๙๒ ๕๙๖๑

เจ้าหน้าที่ :- น.สมณี อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้มีความมุ่งหมายเพื่อสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

๒. แบบสอบถามชุดนี้มี ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานะภาพบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ตอนที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่ง ว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี
จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

พระมหาสุชาติ ธรรมกาโม

นิสิตปริญญาเอก

หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชา พุทธบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถาม ตอนที่ ๑
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงสำหรับท่าน
ภูมิหลังของผู้ปกครอง จำแนกเป็น

๑. สถานะภาพบุคคล

- () พระภิกษุ
- () คฤหัสถ์

๒. เพศ

- () ชาย
- () หญิง

๓. อายุ

- () ต่ำกว่า ๓๐ ปี
- () ๓๑ – ๓๕ ปี
- () ๓๖ – ๔๐ ปี
- () ๔๑ ปีขึ้นไป

๔. ระดับการศึกษา

- () ต่ำกว่ามัธยมศึกษา
- () มัธยมศึกษา
- () ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

แบบสอบถาม ตอนที่ ๒

การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขต

ปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ ว่าท่านมีส่วนร่วมระดับใด ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

- ๕ หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
- ๔ หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
- ๓ หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
- ๒ หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
- ๑ หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านวิชาการ					
๑.	ท่านมีส่วนร่วมคิดในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของ ศพอ.					
๒.	ท่านมีการมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการจัดการเรียนการสอน					
๓.	ท่านมีส่วนร่วมปฏิบัติงานและช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาศูนย์					
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา					
๕.	ท่านมีส่วนในการรับผลประโยชน์จากการปฏิบัติกรรมฐานร่วมกับนักเรียน ทำให้มีสมาธิเพิ่มมากขึ้น					
๖.	ท่านมีส่วนรับผลประโยชน์จากความรู้เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข					

ข้อ	การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๗.	ท่านมีส่วนร่วมติดตามกิจกรรมและผลงานการปฏิบัติงาน ของศูนย์					
๘.	ท่านมีส่วนร่วมประเมินผลการเรียนและผลงานจากการร่วม กิจกรรม ของบุตรหลาน					
	ด้านงบประมาณ					
๑.	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดวิธีการบริหารจัดการ งบประมาณของ ศพอ. โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ					
๒.	ท่านมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนในการจัดหาทุนการศึกษา อุปกรณ์การศึกษาและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ แก่ผู้เรียน					
๓.	ท่านมีส่วนในการบริจาคทุนและอุปกรณ์ทางการศึกษา					
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมหารายได้ของ ศพอ. และร่วมเป็นกรรมการหารายได้					
๕.	ท่านมีส่วนได้รับประโยชน์จากลูกหลานที่ได้รับทุนการศึกษา เพื่อใช้จ่ายในการศึกษา					
๖.	ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องทุนการศึกษา เพื่อ รับทราบความจำเป็นของ ศพอ. ความต้องการของนักเรียน					
๗.	ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการร่วมประเมินผล สรุปรายงาน การใช้ จ่ายเงิน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์					
	ด้านบุคคล					
๑.	ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและวางแผน งานบุคคล					
๒.	ท่านมีส่วนในการวางแผนการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานและการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพของบุคลากร					
๓.	ท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมของ ศพอ.					
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการใน การดำเนินกิจกรรมของ ศพอ.					

ข้อ	การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๕.	ท่านมีส่วนรับประโยชน์จากการประชุมหรือที่ได้รับการอบรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้ปกครอง					
๖.	ท่านมีส่วนได้รับเกียรติบัตรที่ทาง ศพอ.ได้มอบให้บุคลากรแต่ละปีที่ได้					
๗.	ท่านมีส่วนประเมินผลการเรียนการสอนของครู					
๘.	ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในแบบสำรวจความพึงพอใจหรือความคิดเห็น เพื่อส่งเสริม แก้ไขการปฏิบัติงานของบุคลากรใน ศพอ.					
	ด้านงานทั่วไป					
๑.	ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการกำหนดนโยบายงานบริหารทั่วไป					
๒.	ท่านมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานของ ศพอ.					
๓.	ท่านมีส่วนร่วมดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน					
๔.	ท่านมีส่วนร่วมรับทราบแผนปฏิทินประจำปี และนโยบายของ เพื่อได้เตรียมพร้อมในการ ร่วมกันพัฒนาบุตรหลาน และร่วมกิจกรรมกับ ศพอ.					
๕.	ท่านมีส่วนในการรับประโยชน์จากการเรียนรู้และพัฒนาตัวเองจากการดำเนินกิจกรรมร่วมต่างๆ ของศพอ.					
๖.	ท่านมีส่วนรับประโยชน์จากการศึกษาด้วยตนเอง เช่น ในห้องสมุด ของ ศพอ. และมีโอกาสยืมหนังสือ หรือ สื่อต่างๆ กลับบ้าน เพื่อพัฒนาตนเองและบุตรหลาน					
๗.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามดูผลงานและสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของ ศพอ.					
๘.	ท่านมีส่วนร่วมประเมิน ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการบริหารทั่วไปของ ศพอ.					

แบบสอบถาม ตอนที่ ๓
การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓

คำชี้แจง ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ เป็นอย่างไร

๓.๑ ด้านวิชาการ

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๓.๒ ด้านงบประมาณ

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๓.๓ ด้านบริหารบุคคล

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๓.๔ ด้านบริหารทั่วไป
ปัญหาและอุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-ฉายา/นามสกุล : พระมหาสุชาติ ธรรมกาโม (ปติ)
- วัน เดือน ปีเกิด : เกิด ๑๐ มกราคม ๒๕๑๓
- อุปสมบท : ๕ พฤษภาคม ๒๕๓๔
- การศึกษา : - ปริญญาตรี พธ.บ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ปริญญาโท ศษ.ม (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยรังสิต
- ประสบการณ์ทำงาน : - ประธานกรรมการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดใหญ่
อินทาราม
- ผู้อำนวยการหน่วยวิทยบริการคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ณ วัดใหญ่อินทาราม จ.ชลบุรี
- ผลงานวิชาการ : บทความวิชาการ เรื่องวารสาร.....ฉบับที่.....วันที่.....
บทความวิชาการ เรื่องวารสาร.....ฉบับที่.....วันที่.....
บทความวิชาการ เรื่องวารสาร.....ฉบับที่.....วันที่.....
บทความวิชาการ เรื่องวารสาร.....ฉบับที่.....วันที่.....
- การติดต่อ : วัดใหญ่อินทาราม (พระอารามหลวง) ต.บางปลาสร้อย อ.เมืองชลบุรี
จ.ชลบุรี